

**”Vähitellen alkoi tuntuun siltä, että kirkko on
itseasiassa ihan hyvä koti mulle.”**

Tutkimus evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneistä
aikuisista

Sini Johansson
Kirkkososiologian pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2017

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion		Laitos – Institution	
Teologinen tiedekunta		Käytännöllinen teologia	
Tekijä – Författare			
Sini Johansson			
Työn nimi – Arbetets titel			
”Vähitellen alkoi tuntuun siltä, että kirkko on itseasiassa ihan hyvä koti mulle.” Tutkimus evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneistä aikuisista			
Oppiaine – Läroämne			
Kirkkososiologia			
Työn laji – Arbetets art		Aika – Datum	Sivumäärä – Sidoantal
Pro gradu -tutkielma		21.4.2017	78
Tiivistelmä – Referat			
<p>Tämän pro gradu – tutkielman tehtävänä oli tutkia evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneiden aikuisten syitä liittymiseen ja kokemuksia kirkon jäsenyydestä. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös sitä, minkälainen elämäntutkimuksellinen tausta liittyneillä oli ollut ennen kirkkoon liittymistä sekä sitä, miten liittyneet olivat rakentaneet uskonnollisuuttaan kirkon jäseninä.</p> <p>Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto koostui teemahaastatteluista sekä kirkkoon liittyneiden kirjoituksista. Tähän tutkimukseen osallistui kolmetoista henkilöä, joista kymmenen oli naisia ja kolme oli miehiä. Tutkimuksen kohderyhmä koostui erikikäisistä kirkkoon liittyneistä henkilöistä eri puolilta Suomea. Aineiston analysoinnin menetelmänä tässä tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.</p> <p>Sisällönanalyysin avulla liittyneet ryhmiteltiin aluksi ensisijaisten tai tärkeimpien liittymissyidensä perusteella ryhmiin. Nämä ryhmät olivat: 1. käytännöllisistä syistä liittyneet, 2. uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet sekä 3. yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneet. Tämän jälkeen ryhmien liittyneitä koskeva aineisto ryhmiteltiin sisällönanalyysin avulla. Teemoista muodostuneet pääluokat koskivat uskonnollista ja elämäntutkimuksellista taustaa, liittymistä sekä jäsenyyttä ja uskonnollisuutta.</p> <p>Tutkimustuloksista esimerkiksi selvisi, että suurin osa tähän tutkimukseen osallistuneista oli liittynyt kirkkoon uskonnollisista ja hengellisistä syistä. Tutkimukseen osallistuneista suurin osa oli liittynyt kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisena ja suurin osa oli käynyt kirkkoon liittyessään myös aikuisrippikoulun. Liittyneiden elämäntutkimukselliset taustat olivat moninaiset ja jokainen heistä oli kokenut uskonnollisuutensa muuttuneen elämänsä aikana. Uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmässä suurin osa oli kuulunut aikaisemmin muuhun uskonnolliseen yhteisöön. Lähes kaikki liittyneistä uskoivat Jumalaan. Liittyneet pitivät tärkeinä asioina kirkossa erityisesti evankeliumin sanomaa, auttamistyötä, vapautta ja yhteisöllisyyttä.</p> <p>Tässä tutkielmassa sovellettiin Danièle Hervieu-Légerin analyysia sosiouskonnollisten identifikaatioiden dimensioista kuvaamaan liittyneiden uskonnollisuutta. Ristiintaulukoimalla dimensioita liittyneillä havaittiin viisi sosiouskonnollista identifikaatiota, jotka olivat yhteisöllinen, traditionaalinen, humanitaarinen, humanistinen ja kulttuurinen identifikaatio.</p>			
Avainsanat – Nyckelord			
evankelis-luterilainen kirkko, liittyminen, kirkon jäsenyys, aikuiset, laadullinen tutkimus			
Säilytyspaikka – Förvaringställe			
Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto Helda, Teologinen tiedekunta			
Muita tietoja			

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Aiempi tutkimus ja teoreettinen viitekehys.....	3
2.1 Jäsenyys ja liittyminen aiemmassa tutkimuksessa	3
2.2 Ihmisen uskonnollisuuden kehittyminen.....	6
2.3 Uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen	9
2.4 Sosiouskonnollisten identiteettien muotoutuminen	12
3 Tutkimustehtävä ja metodi	16
3.1 Tutkimustehtävä	16
3.2 Tutkimusaineisto ja sen keruu.....	16
3.3 Analyysimenetelmän kuvaus.....	18
3.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	21
4 Käytännön syistä liittyneet	22
4.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät	22
4.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta.....	23
4.3 Liittyminen.....	26
4.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus.....	28
5 Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet.....	35
5.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät	35
5.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta.....	38
5.3 Liittyminen	41
5.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus.....	43
6 Yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneet.....	51
6.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät	51
6.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta.....	52
6.3 Liittyminen.....	53
6.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus.....	54
7 Johtopäätökset ja pohdinta	57
7.1 Tulosten arviointia.....	57
7.2 Pohdintaa.....	64
Lähde- ja kirjallisuusluettelo	73
Lähteet.....	73
Kirjallisuus	73
Liite 1: Haastattelurunko.....	77
Liite 2: Haastattelu- ja kirjoituspyyntö.....	78

1 Johdanto

”Onpas takaisin kirkkoon liittyminen vaikeaa!” Tämän kaltainen Internetin keskustelupalstan otsikko ponnahtaa Google-hakukoneen sivustolle hakusanan *kirkkoon liittyminen* yhtenä hakutuloksena. ”Ja miksi kirkosta eroaminen on parin napin painalluksen päässä, mutta liittyminen näin hankalaa?”, sama kirjoittajaa jatkaa ihmettelyään keskustelun aloituksessa.¹ Hakukoneelle ilmestyy hakutuloksina myös evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien sivustoja eri puolilta Suomea, jotka opastavat liittymään kirkkoon ja toivottavat lämpimästi tervetulleeksi uusia jäseniä seurakuntaan.

Suurin osa suomalaisista kuuluu edelleen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Vuosi vuodelta kirkon jäsenmäärä on kuitenkin vähentynyt. Viime vuosina Suomen evankelis-luterilainen kirkko on kärsinyt seurakunnissaan myös massiivisista eroalloista. Media on uutisoinut erityisesti isoista eropiikeistä, joissa kirkosta eroaminen on perustunut erilaisille syille, kuten esimerkiksi kirkon sisällä käytävään keskusteluun tasa-arvoisesta avioliittolaista. Kirkosta eroamista on voitu myös perustella esimerkiksi kirkon ja uskonnon merkityksen vähenemisellä omassa elämässä tai esimerkiksi tarpeella säästää kuluja kirkollisveron maksamisessa.

Kirkosta eroaminen on tehty aikaisempaa helpommaksi Eroakirkosta.fi – sivuston avulla, josta eroaminen onnistuu muutamalla klikkauksella. Kirkkoon liittyminen onkin hiukan eroamista monimutkaisempaa, kuten tuo eräs keskustelupalstan kirjoittajakin oli huomannut. Seinäjoen kirkkoherra Jukka Salon haastattelussa vuodelta 2014 nousee esille sama asia. Liittymishakemuksen käsittely saattaa kestää tovin ja liittymisprosessin keston vaikuttaa myös se, onko kirkon jäseneksi haluavaa kastettu ja konfirmoitu.² Mikäli henkilöä ei ole kastettu ja konfirmoitu, kirkkoon liittyäkseen hänen tulee saada opetusta kirkon jäsenyydestä, jota eri seurakunnissa järjestetään aikuisrippikoulun kautta.

Tuoreiden tutkimusten mukaan kirkkoon liittyminen on Suomessa kuitenkin lisääntynyt. Vuonna 2015 kirkkoon liittyi uusia jäseniä 18 000, siis noin 2000 henkilöä enemmän kuin edeltävänä vuonna.³ Osa kirkkoon liittyneistä uusista jäsenistä on aikanaan eronnut kirkosta, mutta myöhemmin päättänyt liittyä takaisin. Kirkkoon liittyneiden aikuisten joukossa on myös niitä, joilta on jäänyt

---

¹ Vauva.fi 2010

² Niemistö 2014

³ Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 2015, 14.

rippikoulu nuoruudessa käymättä ja he ovat siis olleet kirkon ei-konfirmoituja jäseniä. Osa liittyneistä ovat myös sellaisia, jotka ovat aikuisiällään liittyneet kirkkoon aivan ensimmäistä kertaa. Jarmo Kokkonen kysyi kirkon kasvatuksen yhteislehdessä, onko aikuisrippikoulu tulevaisuuden vahva työmuoto seurakunnissa. Vuonna 2012 ilmestyneen lehden artikkelissa mainittiin tuolloin, ettei Suomessa ole ollut koskaan aikaisemmin yhtä paljon aikuisia, jotka eivät ole käyneet rippikoulua. Kokkonen kirjoitti artikkelissaan, että nämä kirkon jäsenyyttä hakevat aikuisrippikoululaiset olivat enimmäkseen 20–35-vuotiaita.⁴ Tämä kertoo siitä, että kirkkoon kuuluminen on Suomessa vähentynyt menneisiin vuosiin verrattuna. Mutta se kertoo myös siitä, että Suomessa väestö on myös katsomuksellisesti ja kulttuurillisesti moninaista.

Jarmo Kokkonen artikkelissa aikuisrippikoululaisia kuvattiin urbaaneiksi etsijöiksi.⁵ Etsijäksi voisikin hyvin luonnehtia aikuista, joka hakee itselleen kirkon jäsenyyttä, olipa kyseessä sitten ensimmäistä kirkkoon liittyvä jäsen tai kirkon jäsenyyteen palaava henkilö. Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia, keitä nämä etsijät ovat ja miksi he ovat päättäneet liittyä kirkkoon. Tutkimuksen tehtävänä on myös selvittää miten he ovat rakentaneet omaa uskonnollisuuttaan kirkon jäsenyyden kautta.

---

⁴ Kokkonen 2012, 38.

⁵ Kokkonen 2012, 38.

2 Aiempi tutkimus ja teoreettinen viitekehys

2.1 Jäsenyys ja liittyminen aiemmassa tutkimuksessa

Evankelis-luterilainen kirkko on Suomen suurin uskonnollinen yhdyskunta. Suomi kuuluu maailman luterilaisimpiin maihin, sillä edelleen suurin osa suomalaisista kuuluu luterilaiseen kirkkoon. Luterilaisuus onkin ollut pitkään ja on edelleen iso osa suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa. Tuore tutkimus evankelis-luterilaisesta kirkosta vuosina 2012–2015 osoitti, että vuoden 2015 lopussa Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 72,9 prosenttia koko maan väestöstä. Tutkimus osoitti kirkkoon kuulumisen laskeneen hiljalleen, sillä esimerkiksi vuoden 2011 lopussa kirkkoon kuului 77,2 prosenttia väestöstä. Alueelliset erot kirkkoon kuulumisessa olivat myös kasvaneet ja nelivuotiskertomuksen mukaan jäsenmäärä oli vähentynyt kaikissa hiippakunnissa. Eniten kirkkoon kuuluvia ikäryhmiä olivat vanhemmat ikäpolvet sekä rippikouluikäiset. Sen sijaan kirkkoon kuulumisen oli alimmillaan 28–34-vuotiaiden aikuisten keskuudessa. Tällä nelivuotiskaudella kirkosta erosi 223 6000 jäsentä. Kirkon jäsenten ajatukset eroamisesta eivät kuitenkaan ole muuttuneet kuin yhden prosenttiyksikön verran vuodesta 2011. Kirkon jäsenistä eroamista piti todennäköisenä 8 prosenttia.⁶

Kirkon nelivuotiskertomuksessa kirjoitetaan, että yhteensä vuosina 2012–2015 kirkkoon liittyi noin 62 000 ihmistä. Edelliseen nelivuotiskertomukseen verrattuna, liittyneiden määrä oli kasvanut noin neljänneksellä. Gallup Ecclesiastica – kyselyn mukaan kuitenkin kirkkoon kuulumattomien keskuudessa halukkuus liittyä kirkkoon ei ollut muuttunut viime vuosina ja vain 3 prosenttia väestöstä piti todennäköisenä liittymistään.⁷

Kirkon jäsenyyttä on tutkittu aikaisemminkin eri tutkimuksissa. Kirkon jäsenyyttä on tutkittu esimerkiksi eroamisen, jäsenyyteen sitoutumisen ja liittymisen kautta. Jäsenyyteen sitoutumista on tutkinut esimerkiksi Seppo Häkkinen teoksessaan *Ihanne ja todellisuus: jäsenyyteen sitoutuminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Häkkinen tarkasteli tutkimuksessaan millaista sitoutumista kirkko vaatii jäseniltään, miten se todellisuudessa toteutuu sekä miten se on tällä aikavälillä muuttunut. Ensisijaisesti tutkimusta tehtiin kirkon näkökulmasta, ei niinkään jäsenten näkökulmasta. Tutkimustulosten mukaan kirkon jäsenen ihannekuva oli Suomen evankelis-

---

⁶ Sohlberg & Ketola 2016, 28–29, 32, 34.

⁷ Ketola, Hytönen, Salminen, Sohlberg & Sorsa 2016, 38–39.

luterilaisessa kirkossa korkealla, mutta todellisuus on kuitenkin aivan toisenlainen. Kirkon jäsenten määrä on esimerkiksi selvästi laskenut.⁸ Seppo Häkkinen on myös tutkinut aiemmin kirkon jäsenyyteen sitoutumista liseniaatin työssään vuonna 1997 sekä samana vuonna teoksessaan *Kirkon kynnykset: sitoutuminen ja kirkon jäsenyys*.⁹

Kirkon jäsenyyteen sitoutumisesta on myös olemassa tuoreempaa tutkimusta. Noora Wikmanin *Kirkossa pelkän perinteen vuoksi? – pro gradu* tutkielma vuodelta 2011 käsitteli kirkon jäsenyyteen sitoutumista. Hänen tutkimuksensa tehtävänä oli selvittää keitä ovat kirkon jäsenyyteen sitoutuneet ja mihin heidän sitoutumisensa kohdistuu. Tutkimusaineistona Wikman on käyttänyt Gallup Ecclesiastican kyselytutkimuksia vuosilta 1995, 1999, 2003 ja 2007, joita hän tutkimuksessaan vertailee.¹⁰ Myös Johanna Lumijärvi on tutkinut kirkkoon sitoutumista. Tutkimuksessaan *Miksi kuulua kirkkoon* vuodelta 1998 hän tutki espooalaisten kirkkoon sitoutumista 1990-luvulla. Hänen tutkimuksensa tulee aika lähelle omaani, sillä hänen tutkimustehtävänä oli tutkia, keitä kirkosta eroajat ja kirkkoon liittyvät ovat Espoossa sekä mitkä ovat olleet heidän syynsä eroamiselle ja liittymiselle. Tutkimuksessaan Lumijärvi tarkasteli myös espooalaisten kirkosta eroajien ja kirkkoon liittyvien ajatuksia kirkosta ja uskonnollisuudesta sekä aikaisempia elämäkokemuksia ja muutoksia ajattelussa.¹¹ Näiden asioiden tutkiminen liittyy myös läheisesti omaan tutkimukseeni kirkkoon liittyneistä.

Tätä aihepiiriä eniten lähelle tulevat kuitenkin kirkkoon liittymistä kuvaavat tutkimukset. Vanhempia kirkkoon liittymistä käsitteleviä opinnäytetöitä on tehty esimerkiksi Helsingin yliopistossa 1980-luvulla. Ilpo Hilkeen pro gradu – tutkielma vuodelta 1986 käsitteli kirkkoon liittyneitä Helsingissä. Hänen tutkimustehtävään oli tutkia kirkkoon liittyneiden motiiveja Helsingissä vuonna 1980 sekä heidän uskonnollisuuttaan. Hilke toteutti tutkimuksensa kyselynä helsinkiläisille kirkkoon liittyneille.¹² Myös Eeva-Katariina Tuomisen pro gradu - tutkielma *Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyminen uskonnonvapauslain aikana 1923–1980* vuodelta 1983 tulee lähelle tämän tutkimuksen aihepiiriä. Nimensä mukaisesti siinä kuvattiin kirkkoon liittymistä uskonnonvapauslain voimaan tulosta vuoteen 1980 saakka. Aineistonaan Tuominen käytti työssään kirkon tilastollisia dokumentteja, kuten esimerkiksi

---

⁸ Häkkinen 2010, 44, 46–47, 260–261.

⁹ Häkkinen 1997; Häkkinen 1997.

¹⁰ Wikman 2011, 21–22.

¹¹ Lumijärvi 1998, 1.

¹² Hilke 1986, 28, 30.

kirkon neli- ja viisivuotiskertomuksia, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon väestö- ja toimintatilastoja sekä kirkolliskokousten pöytäkirjoja.¹³ Näillä tutkimuksilla alkaa olla kummallakin ikää jo yli kaksikymmentä vuotta, joten tuoreille tutkimuksille kirkkoon liittymisestä on tilaa.

Juha Kauppisen vuonna 2008 julkaistu tutkimus *Takaisin kirkkoon* käsittelee Tampereen seurakuntiin vuosina 1996–2006 liittyneitä. Kauppisen tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, millaisia ihmisiä kirkkoon liittyjät ovat, miksi he ovat liittyneet kirkkoon, kuinka pysyvää heidän jäsenyytensä on, mitä he kirkolta ja jäsenyydeltä odottavat sekä millaista on heidän oma uskonnollisuutensa. Näitä kysymyksiä tutkin myös omassa tutkielmassani. Kauppinen käytti tutkimuksessaan pääasiassa määrällisen tutkimuksen menetelmiä. Hän hyödynsi tutkimusaineistonaan jäsenrekisteriaineistoa sekä postikyselyn avulla keräämäänsä aineistoa. Lisäksi hän käytti tutkimuksessaan laadullisen tutkimuksen menetelmää, kun hän haastatteli kymmeniä kyselyyn osallistuneita liittyneitä.¹⁴

Minna Rikkinen on tutkinut tuoreessa vuonna 2016 ilmestyneessä *Palasin –* tutkimuksessaan Helsingissä vuonna 2014 kirkkoon liittyneitä. Tutkimuksen tavoitteena oli ottaa selvää, keitä helsinkiläiset kirkkoon liittyjät ovat, mitkä heidän liittymisen syyt ovat olleet sekä mitä toiveita heillä on kirkon jäsenenä. Rikkinen toteutti tutkimuksensa määrällisenä kyselytutkimuksena. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös luoda tuloksista työkalu helsinkiläisille seurakunnille.¹⁵ Myös oma tutkimukseni käsitteli näitä kysymyksiä, mitä Rikkinen tutkimuksessaan on selvittänyt. Rikkistä enemmän syvennyin kuitenkin tarkastelemaan liittyneiden elämäkatsomuksellista taustaa ja uskonnollisuuden muutoksia. Oma tutkimukseni painottui Rikkisen ja Kauppisen tutkimuksesta poiketen laadullisen tutkimuksen aineistonkeruun menetelmiin, vaikka Kauppinen oli hyödyntänyt myös niitä tutkimuksessaan. Lisäksi oma tutkimukseni käsitteli liittymistä yli paikkakuntarajojen ja tutkimukseeni osallistuneet henkilöt olivat liittyneet kirkkoon eri vuosina.

Matti Pehkosen pro gradu – tutkielma *Kuinka päädyin evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi?* vuodelta 2006 tulee hyvin lähelle omaa tutkimustani. Pehkonen tutki työssään Joensuussa vuonna 2003 kirkkoon liittyneitä. Hän keräsi aineistonsa liittyneiden lähettämistä kirjoituksista sekä haastatteli myös osaa

---

¹³ Tuominen 1983, 11, 15.

¹⁴ Kauppinen 2008, 17–19, 21.

¹⁵ Rikkinen 2016, 5, 7.

heistä. Pehkonen tutki työssään kirkkoon liittymistä elämänkaaren näkökulmista. Koska tutkielmassaan hän kuvasi kirkkoon liittymistä osana ihmisen elämänkaarta, hän jakoi aineiston ajallisesti kolmeen eri osaan: elämään ennen kirkkoon liittymistä, kirkkoon liittymiseen ja kirkkoon kuulumiseen.¹⁶ Pehkosen tavoin minäkin tutkin tässä työssäni kirkkoon liittyneiden taustaa, liittymistä ja jäsenyyttä. Keräsin aineistoni myös samoja menetelmiä käyttäen kuin hän, tosin oma aineiston keruumenetelmäni painottui enemmän haastatteluihin. Pehkosen tutkimus alkaa olla iältään jo yli kymmenen vuotta vanha, joten ajankohtaisempaa tutkimusta tästä aiheesta oli jo hyvä tehdä. Omalla tutkimuksellani pyrin tuottamaan uutta tietoa tästä aiheesta. Muutoksia kirkon jäsenyydessä on ollut runsaasti Pehkosen tutkimuksen jälkeenkin. Laadullisten tutkimusmenetelmien keinoin pääsin syvemmälle jo jonkin verran tutkittuun ilmiöön. Tässä tutkimuksessa annoin äänen tutkimukseen osallistuneille kirkkoon liittyneille sekä heidän kokemuksilleen.

2.2 Ihmisen uskonnollisuuden kehittyminen

Uskonnolliseen yhteisöön liittyminen on osa yksilön uskonnollista ilmaisua. Tässä tutkielmassa tutkin myös kirkkoon liittyneiden aikuisten uskonnollista identiteettiä. Yksilöllistä uskonnollisuutta ja sitä, miten ihmisistä tulee uskonnollisia, voidaan tarkastella esimerkiksi deprivatioteorian, sosialisatioteorian, rationaalisen valinnan teorian sekä teorian tarkoituksen ja kuulumisen etsimisestä avulla. Deprivatioteorian mukaan uskonnollinen sitoutuminen on vastausta uskonnon tarjoamalle avulle elämäntilanteisiin, joissa ihminen kohtaa esteitä ja vaikeuksia elämässään etsien niille vaihtoehtoisia ratkaisuja. Tällaisia vaikeuksia voivat esimerkiksi olla taloudelliset, sosiaaliset, eettiset, psyykkiset ja eksistentiaaliset vaikeudet. Näihin esteisiin ja vaikeuksiin uskonto voi tarjota ikään kuin korvausta ihmisen elämään.¹⁷

Sosialisatioteorian keskeinen idea on se, että kasvatuksesta johtuen ihminen toimii ja ajattelee tietyllä tavalla. Sosialisatiota usein kuvataan myös prosessiksi, jossa ihminen kasvaa yhteiskunnallisiin rooleihin ja oppii mukautumaan näiden roolien odotuksiin. Sosialisatioteoriaa on myös hyödynnetty tutkittaessa uskonnollista kasvua. Tutkimusten mukaan uskonnollisten vanhempien lapsista tulee todennäköisemmin uskonnollisia toisin kuin ei-uskonnollisten vanhempien lapsista. Mutta tätä tutkittaessa voidaan löytää

---

¹⁶ Pehkonen 2006, 22–23, 26–27.

¹⁷ Furseth & Repstad 2006, 111–112.

myös uskonnollisten vanhempien lapsia, jotka ovat jättäneet vanhempiensa uskonnon.¹⁸ Sosialisatioteoria on hyvä ottaa huomioon tutkielmassani, koska tutkin, minkälainen elämäkatsomuksellinen tausta kirkkoon liittyneillä aikuisilla on sekä minkälaisia kokemuksia heillä on ollut uskontokasvatuksesta lapsuudessa. Tutkimusaineistoni kautta tutkin, onko tällä taustalla mitään merkitystä tai syy-yhteyttä kirkkoon liittymiseen.

Yksilön uskonnollisuutta voidaan tarkastella myös yksilön valintojen kautta. Rationaalisen valinnan teorian mukaan yksilöt sosiaalisina toimijoina pyrkivät saavuttamaan päämääränsä riskejä ja kustannuksia välttäen. He pyrkivät arvioimaan tilanteita rationaalisesti niiden kustannusten ja hyötyjen kannalta. Tämän teorian mukaan yksilöt valitsevat uskonnon, sillä he kokevat sen antavan heille hyötyjä ja etuja. Tällainen etu voi olla esimerkiksi lupaus ikuisesta elämästä, joka uskonnon avulla voidaan saavuttaa.¹⁹ Uskonto kuitenkin voidaan nähdä myös yksilön ilmaisuna elämän tarkoituksen etsimisestä ja kuulumisesta. Suurilta osin ihmiskunnan historiassa uskonto on ollut tärkeä tarkoituksen ja järjestyksen tarjoaja. Ihmiset myös etsivät yhteisöä ja kuulumista. Kuulumisesta uskonnolliseen yhteisöön voi myös nauttia ilman, että ajattelee sen ideologista sisältöä. Koska uskonto on monimutkainen ilmiö, vain yksi tekijä ei voi selittää kaikkia uskonnollisuuden muotoja. Uskonnolliset yhteisöt ovat myös erilaisia; ne voivat painottaa eroavaisuuttaan yhteiskuntaan tai niillä voi olla myös sopusointuinen suhde siihen.²⁰

Ihmisen uskonnollisuus muotoutuu opittujen merkitysten kautta. Meredith McGuire kirjoitti teoksessaan *Religion: the Social Context*, että lapsuudessa ihmisen identiteettiin kuuluu tunne kuulumisesta johonkin uskontoon, etniseen ryhmään tai kansaan. Kasvaessaan ja kehittyessään myös yksilön identiteetti (*self-identity*) kehittyy. Identiteetti tarkoittaa elämäkerrallisten merkitysten ja tulkintojen järjestelmää, jotka vastaavat kysymykseen: kuka minä olen? Identiteetti on hyvin sosiaalinen ja kehittyy vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Modernissa yhteiskunnassa yksilöllä on mahdollisuus valita identiteettiään määrittävät merkitykset, kuten myös uskonnolliset merkitykset. Ihmisen uskonnollinen identiteetti muuttuu ja kehittyy muiden identiteettiprojektien tavoin. Se ei siis pysy useinkaan samanlaisena lapsuudesta aikuisuuteen. Uskonnolliset yhteisöt muuttuvat myös ajan kuluessa ja yhteiskunnan muutos voi

---

¹⁸ Furseth & Repstad 2006, 114–115.

¹⁹ Furseth & Repstad 2006, 117–118.

²⁰ Furseth & Repstad 2006, 114, 117–118, 120, 122.

näkyä niissä. Uskonnolliset yhteisöt ovat erilaisia siinä, miten ne suhtautuvat yhteiskuntaan tai millaista sitoutumista he vaativat jäseniltään.²¹

Myös Peter Bergerin, Grace Davien ja Effie Fokasin teoksessa *Religious America, Secular Europe?* tuodaan esille se, että modernissa yhteiskunnassa yksilön on mahdollista valita oma uskonnollisuutensa valintojen markkinoilta. Viime vuosina ihmisten puheissa on näkynyt myös oman spirituaalisuuden tiedostaminen ilman uskonnollista traditiota. Tällaista ”olen spirituaalinen, mutta en uskonnollinen” – puhetta Grace Davie kutsuu myös ”uskomista ilman kuulumista” – ilmiöksi. Ilmiö on Euroopassa yleinen myös päinvastoin: ”kuulumista ilman uskomista”. Ihminen voi kuulua uskonnolliseen yhteisöön, esimerkiksi kansankirkkoon, vaikka hän ei uskoisi sen oppeihin. Grace Davie on määritellyt myös ”sijaisuskonto” – ilmiön. Sen mukaan ihminen ei koe tarvetta olla henkilökohtaisella tasolla kosketuksissa kirkkoon, mutta haluaa kuulua siihen esimerkiksi muiden vuoksi.²² McGuiren mukaan virallisen uskonnon ohella on myös olemassa epävirallista uskontoa. Epäviralliselle uskonnolle on ominaista, että se koostuu näennäisesti uskonnollisista uskomuksista ja uskonnon harjoituksista, joita mikään virallinen uskonto ei kontrolloi tai hyväksy.²³

Tässä tutkimuksessa tarkastelin kirkkoon liittymistä myös kääntymysteorian valossa. Kääntymys on sosisuskonnollisen identiteetin muutos. Teoksessaan *Understanding Religious Conversion* Lewis Rambo esittää, että kääntymys on monimutkainen ja monipuolinen prosessi, johon sisältyy henkilökohtaisia, sosiaalisia, uskonnollisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. Vaikka jotkut kääntymyskokemukset saattavat olla nopean muutoksen sisältäviä yhtäkkiä tapahtumia, suurin osa kääntymyksistä kuitenkin tapahtuu pidemmän aikavälin sisällä. Myös Rambon henkilökohtaisen tulkinnan mukaan uskonnollinen kääntyminen on hyvin harvoin yhdessä yössä tapahtuva, nopeaa muutos, joka pysyy samanlaisena nyt ja aina. Joillakin kääntymykseen sisältyvä muutos voi tarkoittaa väliaikaista, kun taas joillakin pysyvää muutosta. Kaikki kääntymiset välittyvät ihmisten, instituutioiden, yhteisöjen ja ryhmien kautta. Kääntymys on myös henkilökohtainen kokemus ja se voi vaihdella yksilöittäin ja ryhmittäin. On mahdotonta väittää, että jokainen ihminen kokisi kääntymyksen samalla tavalla.²⁴

---

²¹ McGuire 1997, 52–53, 108, 142.

²² Berger & Davie & Fokas 2008, 14–15.

²³ McGuire 1997, 108.

²⁴ Rambo 1993, 1, 4, 165, 170–171.

Suomen evankelis-luterilaiseen kontekstiin teoria uskonnollisesta kääntymisestä ei välttämättä sovi, mutta se voi selittää jonkun uskonnollista identiteettiä.

2.3 Uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen

Tässä tutkielmassa tutkin Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa uskonnollisena yhteisönä sekä siihen kuulumista. Kun tutkitaan uskonnollista yhteisöä ja siihen kuulumista, on syytä perehtyä näihin asioihin tarkastelemalla uskonnollisen yhteisön merkitystä. Émile Durkheimin mukaan uskonto on luonteeltaan jaettua ja yhteisöllistä. Uskonnollinen usko johtaa rituaalien harjoittamiseen ja rituaalinen harjoittaminen johtaa taas uskonnollisen yhteisön tai kirkon syntymiseen.²⁵

Kokemus kuulumisesta uskonnolliseen ryhmään on osa uskonnollista kokemusta.

Yhdessä koetut rituaalit vahvistavat tätä kokemusta ja sitovat jäseniä yhteen.

Uskonnollinen yhteisö voi olla virallinen tai epävirallinen yhteisö, joka tukee yksilön uskomuksia ja normeja. Uskovien yhteisöllä on suora yhteys jaettuun merkitysjärjestelmään, jossa ryhmän yhtenäisyyttä ilmaistaan jaettujen merkitysten kautta. Émile Durkheimin uskonnon tulkinnoissa oli keskeistä sen yhteisöllisen luonteen korostaminen. Yhteisölliset representaatiot kuten symbolit ja rituaalit ilmaisevat jotakin tärkeää itsestään jäsenilleen. Rituaalien kautta jäsenet uudistavat yhteyttään uskonnolliseen yhteisöön ja vahvistavat sen jaettuja merkityksiä. Nämä yhteisön jakamat merkitysjärjestelmät edellyttävät myös tietynlaista sosiaalista perustaa, jotta sen olemassaolo voi jatkua. Moderneissa ja pluralistisissa yhteiskunnissa tämä on tärkeää, sillä usein niissä käydään kilpailua muiden merkitysjärjestelmien kanssa. Lisäksi uskonnollisen yhteisön tulee organisoida itsensä palvelemaan omaa uskottavuuttaan, sillä yhteiskunta ei välttämättä tue sen merkitysjärjestelmää.²⁶

Tässä tutkimuksessa tutkittavat kirkkoon liittyneet aikuiset ovat liittyneet uskonnolliseen yhteisöön, joka on osa uskonnollista kokemusta. Liittyessään kirkkoon he ovat hyväksyneet ja omaksuneet sen jaetun merkitysjärjestelmän. Jaetun merkitysjärjestelmän omaksumisessa voi esiintyä myös vaihtelua kirkon jäsenillä, esimerkiksi suhtautumisessa kirkon opetukseen. Kirkkoon liittyjät voivat kuitenkin vahvistaa kuulumistaan kirkkoon jakamalla sen yhteisiä merkitysjärjestelmiä rituaalien kautta. Tällaisia rituaaleja voivat olla esimerkiksi elämänkaareen liittyvät rituaalit, kuten kaste ja hautaan siunaaminen tai

---

²⁵ Cipriani 2000, 89–90.

²⁶ McGuire 1997, 19–20, 36–37.

esimerkiksi ehtoolliselle osallistuminen jumalanpalveluksessa. Yhteisöllinen kokemus tulee tämän kaltaisissa rituaaleissa esille.

Abby Day teoksessaan *Believing in belonging* liittää uskonnollisen uskon sosiaaliseen toimintaan. Usko ei ole ollut olemassa ihmisessä alunalkaen, vaan se on kehittynyt, kuten emootiotkin, suhteessa muihin ihmisiin. Day käsittelee teoksessaan ”uskominen kuulumiseen” – ilmiötä sosiaalisuuden kautta. Hän vertaakin omaa käsitystään kuulumisesta Grace Davien käsitykseen kuulumisesta. Kun Davie käsittää kuulumisen henkilökohtaisena uskona Jumalaan, Day liittää sen sosiaaliseen toimintaan. Day käsittelee teoksessaan myös kristillistä nominalismia, joka liittyy läheisesti kuulumiseen uskomiseen. Kristitty nominalisti on henkilö, joka kuuluu kirkkoon tai muuhun kristilliseen yhteisöön, mutta ei usko kristinuskon oppeihin tai harjoita uskontoa. Dayn mukaan 60 prosenttia kaikista maailman kristityistä ovat tällaisia nominalisteja tai uskontoaan ei-harjoittavia kristittyjä.²⁷ Dayn käsitys uskonnolliseen yhteisöön kuulumisen merkityksestä uskonnolliseen identiteettiin muistuttaa myös sitä, mitä Berger, Davie ja Fokas ottivat esille teoksessaan. Modernin ajan ilmiö ”uskomista ilman kuulumista” voi olla myös kääntynyt ”kuulumista ilman uskomista” – ilmiöön, jonka perusteella esimerkiksi kirkkoon voi kuulua ilman, että sitoutuu uskomaan sen oppeihin tai harjoittamaan uskontoa.

Koska tämän tutkimuksen aiheena on evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyminen Suomessa, on myös syytä tarkastella suomalaisten uskonnollisuutta ja kuulumista uskonnollisiin yhteisöihin. Kimmo Ketola kirjoitti teoksessa *Uskonto suomalaisten elämässä* suomalaisten uskonnollisuudesta. Siinä hän tarkasteli suomalaisten uskonnollisuutta vuonna 2008 tehdyn kansainvälisen ISSP-tutkimuksen kautta, jossa Suomea pystyi tarkastelemaan myös muiden maiden vertailussa. Eri maihin verrattuna suomalaisten uskonnollisuus vaikutti maltilliselta ja suomalaisista kaksi viidestä piti itseään uskonnollisena. Verrattuna muuhun Eurooppaan Suomi kuuluu vähiten uskonnollisiin maihin. Suomalaiset ovat uskonnollisuudeltaan kuitenkin aika yhtenäistä kansaa, sillä neljä viidestä suomalaisesta kuuluu edelleen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Suomalaisten myönteinen suhde kirkkoon ei kuitenkaan kerro suomalaisten uskonnollisuuden vahvuudesta välttämättä mitään.²⁸

---

²⁷ Day 2011, 72, 176, 193.

²⁸ Ketola 2011, 8, 10 & 23.

Ketola kirjoitti myös teoksessa *Uskonnot Suomessa*, että suomalaisten uskonnollisten yhdyskuntien jäsenyystilastoihin kannattaa suhtautua varauksella, sillä jäsenyydellä ei voida mitata uskonnollisuutta kovin hyvin. Esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys Suomessa on hyvin neutraali uskonnollinen ilmaus.²⁹ Myös kirkon tutkimuskeskuksen vuonna 2003 julkaistussa *Moderni kirkkokansa* -teoksessa Kati Niemelä totesi asiasta samalla lailla, vaikka Suomi kuuluu muiden Pohjoismaiden tapaan maailman luterilaisimpiin maihin. Suomessa uskonnollisten yhdyskuntien jäsenyys ei välttämättä suoraan tarkoita sitä, että ihminen pitäisi itseään uskonnollisena. Vaikka suurin osa suomalaisista pitää itseään identiteetiltään luterilaisena, luterilaisuus mielletään enemmänkin suomalaisuuteen kuuluvana asiana kuin uskonnollisuutena. Juuri tässä tulee esiin ”kuulumista ilman uskomista” -ilmiö. Vaikka Pohjoismaissa suurin osa väestöstä kuuluu kirkkoon, useat kirkon jäsenet eivät kuitenkaan usko siihen, mitä kirkko opettaa. Pohjoismaissa ilmiötä luonnehtii enemmänkin ”uskomista kirkkoon kuulumiseen” – määritelmä.³⁰

Teoksessa *Moderni kirkkokansa* suomalaiset on jaettu vuoden 2000 World Values – tutkimuksen tulosten mukaan neljään uskonnollisuustyyppiin julkisen ja yksityisen uskonnonharjoittamisensa sekä jumalauksensa perusteella. Nämä neljä tyyppiä ovat aktiiviseurakuntalaiset, peruseurakuntalaiset, passiiviset myönteiset ja ei-uskonnolliset. Aktiiviseurakuntalaisen kriteereihin kuuluu se, että hän käy aktiivisesti kirkossa tai muussa uskonnollisessa yhteisössä, rukoilee viikoittain ja uskoo Jumalaan. Peruseurakuntalainen ei harjoita uskontoaan yhtä aktiivisesti kuin aktiiviseurakuntalainen, mutta hän käy uskonnollisessa tilaisuudessa vähintään kerran vuodessa, uskoo Jumalaan ja rukoilee ainakin joskus. Passiivista myönteistä kuvaa se, että hän suhtautuu myönteisesti uskontoihin, mutta ei ole itse aktiivinen uskonnon harjoittaja. Puolet heistä uskoo Jumalaan ja he rukoilevat ainakin joskus, mutta käyvät uskonnollisissa tilaisuuksissa harvemmin kuin kerran vuodessa. Ei-uskonnollinen ihminen ei usko Jumalaan, eikä käy juurikaan koskaan uskonnollisissa tilaisuuksissa. Tähän ryhmään kuuluvista suurin osa ei myöskään rukoile. Vuonna 2000 suurin osa suomalaisista kuului uskonnollisuustyyppiltään peruseurakuntalaisten joukkoon. Yli joka kolmas suomalainen on uskonnollisuustyyppiltään peruseurakuntalainen.³¹ Näitä

---

²⁹ Ketola 2008, 347.

³⁰ Niemelä 2003, 122, 125, 127–128.

³¹ Niemelä 2003, 212–216

Niemelän kuvaamia uskonnollisuuden tyyppejä hyödynsin myös tutkielmani tutkimustuloksissa, joissa kuvasin kirkkoon liittyneiden uskonnollisuutta.

2.4 Sosiouskonnollisten identiteettien muotoutuminen

Kirkkoon liittymisen voidaan nähdä olevan osana sosiouskonnollisten identiteettien muutosta. Danièle Hervieu-Légerin analyysi sosiouskonnollisten identiteettien välittämisestä ja muodostamisesta modernisuudessa tarkastelee kehityskaaria, joiden mukaan yksilöiden uskonnolliset identiteetit on luotu. Hervieu-Légerin analyysin mukaan yksilöiden erilaiset kehityskaaret liittyvät erilaisiin uskonnollisen tunnistamisen dimensioihin ja näiden eri yhdistelmiin. Näitä dimensioita tässä analyysissä ovat yhteisöllinen, eettinen, kulttuurinen ja emotionaalinen dimensio.³² Maija Turunen on hyödyntänyt Hervieu-Légerin teoriaa väitöskirjassaan, jossa hän tutki venäläisten jälki-kommunistisen ajan nuorten uskonnollisuutta. Hän kirjoitti teoksessaan, että Hervieu-Légerin analyysi on lähestymistapa, jolla voidaan ymmärtää ihmisen uskonnollisen identiteetin rakennetta modernina aikana.³³

Nykyaikana uskonto kohtaa kulttuurin jatkumattomuuden myöhäismodernissa yhteiskunnissa. Aikaisemmin uskonto on aina perustunut sen välittämiseen nuoremmille sukupolville, ja ihanteena on ollut, jos lapsista tulisi samanlaisia kuin vanhemmistaan. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista yhteiskunnassa, jossa kulttuuri on jatkuvan muutoksen alla, vaikka traditio olisikin vahvaa yhteiskunnassa. Kulttuurin ja uskonnon välittämisen jatkumattomuus sukupolvien välillä johtuu tekijöistä, jotka kyseenalaistavat sosiaaliset sidokset.³⁴ Kuten aikaisemmin tässä luvussa mainitsin niin myös McGuire sekä Berger, Davie ja Fokas toivat esille teoksissaan sen, että modernina aikana ihmisellä on mahdollisuus muovata oma uskonnollinen identiteettinsä itse. Ihmisen uskonnollinen identiteetti on myös jatkuvassa kehityksessä ja muutoksessa. Hervieu-Légerin näkemykset vahvistavat näitä käsityksiä.

Sosiaalisten instituutioiden, kuten perheen ja koulun, tehtävänä on ollut muokata yksilöiden käyttäytymistä ja persoonallisuutta. Kun ne ovat kohdanneet kulttuurisen jatkumattomuuden modernissa yhteiskunnassa, niiden on täytynyt radikaalisti muuttua ja määrittää tehtävänsä uudelleen. Uskonto instituutiona on myös kohdannut samanlaisia ongelmia ja tämä on otettu huomioon

---

³² Hervieu-Léger 1998, 213.

³³ Turunen 2005, 51, 67.

³⁴ Hervieu-Léger 1998, 214.

uskontososiologiassa. Sen on pitänyt ottaa huomioon tutkimuksessaan kulttuurinen jatkumattomuus ja uudelleen määrittää lähestymistapansa uskonnon välittämiseen, jonka klassinen näkemys oli aiemmin se, että lasten uskomukset vastaavat vanhempiensa uskomuksia. Modernissa yhteiskunnassa nuorelle sukupolvelle on tarjolla erilaisia symboleja ja ne ovat kilpailussa keskenään. Siinä uskonnollisuudesta ja hengellisyydestä on tullut myös yksilöllisempää ja henkilökohtaisempaa kuin yhteisöllistä, jolla uskonnon ajateltiin olevan helpommin välitettävissä sukupolvelta toiselle.³⁵ Myös Ole Riis ja Linda Woodhead kirjoittivat teoksessaan *A Sociology of Religious Emotion*, että nykyaikana symbolit ovat tulleet henkilökohtaisella tasolla hyvin tärkeiksi ja esimerkiksi kristilliset symbolit ovat olleet eurooppalaisessa kulttuurissa kilpailussa sekulaarien symbolien kanssa jo jonkin aikaa.³⁶

Uskonnon yksilöllistyminen tarkoittaa myös sitä, että henkilökohtaisen uskon omaava yksilö ei välttämättä koe tarvetta välittää uskoaan eteenpäin tuleville sukupolville. Myös yksilön subjektiivisuus ja subjektiivinen kokemus kulttuurissa korvaavat sopimuksen yhdestä uskonnollisesta totuudesta. Tänä päivänä jokainen voi löytää oman totuutensa elämässään. Hervieu-Léger esittelee analyysissään identifikaation dimensioita, jotka sisältävät muun muassa yksilön kyvyt, mieltymykset ja pyrkimykset. Hän esittelee sosisuskonnollisen identifikaation dimensioiden neljä tyypillistä dimensiota, joiden yhdistelmistä sosisuskonnollinen identiteetti muodostuu. Yhteisöllinen dimensio määrittelee rajat uskonnollisille yhteisöille. Tämä ulottuvuus tuo esille muodollisen ja käytännöllisen kuulumisen määritelmän. Eettinen dimensio taas käsittelee arvoja, jotka liittyvät uskonnolliseen traditioon. Siinä uskonnon sanoman arvot yhdistetään universaalien arvojen kanssa. Eettisen dimension määritelmässä kuuluminen tietynlaiseen uskonnolliseen ryhmään ei ole välttämätöntä.³⁷

Kolmannessa dimensiossa tarkastellaan kulttuuria, jossa uskonnon antama kulttuurinen perintö on tärkeää. Kulttuuriseen dimensioon sisältyy kognitiiviset, symboliset ja käytännölliset elementit. Siinä tulevat esille uskonnollisen ryhmän traditio: esimerkiksi sen opit, pyhät kirjoitukset ja rituaalit. Kulttuurinen dimensio on omaksuttavissa jaettuna kulttuurina, vaikkei ihminen henkilökohtaisesti jakaisi ryhmän uskomuksia.³⁸ Emotionaalinen dimensio käsittelee identifikaatioon

---

³⁵ Hervieu-Léger 1998, 214–215.

³⁶ Riis & Woodhead 2010, 177–178.

³⁷ Hervieu-Léger 1998, 219–220.

³⁸ Hervieu-Léger 1998, 220.

yhdistyviä emotionaalisia kokemuksia. Siihen liittyy läheisesti emotionaalinen kokemus. Emotionaaliseen dimensioon liittyy myös 'tietoisuuden lisääntyminen' ja 'syvyyden tunne'. Myös yhteisöllisyyden, kuulumisen ja me-hengen tunne sisältyvät tähän dimensioon.³⁹

Hervieu-Léger esitteli, miten dimensioita voi soveltaa tutkimuksessa. Hän esitteli kuusi identifikaation tyyppiä kristillisyydestä, jotka tulivat esille nuorten ihmisten havainnointia koskevassa tutkimuksessa. Nämä identifikaatiot muodostuivat yhdistelemällä eri dimensioita. Ensimmäinen tällainen identifikaation tyyppi oli emotionaalinen kristillisuus, joka muodostui yhteisöllisen kuulumisen tunteesta. Tässä tyypissä yhdistyivät emotionaalinen ja yhteisöllinen dimensio. Seuraava tyyppi oli perinnöllinen kristillisuus, jossa yhdistyivät tietoisuus kuulumisesta yhteisöön ja kulttuuriperintöön. Tässä tyypissä yhdistyivät siis kulttuurinen ja yhteisöllinen dimensio. Kolmannen identifikaatiotyypin kristillisyydessä käsiteltiin humanitaarista kristillisyyttä, joka korosti yksilöiden aktiivista hyvän tekemistä. Humanitaarisessa kristillisyydessä yhdistyivät emotionaalinen ja eettinen dimensio. Neljännessä, poliittisessa kristillisyydessä pyrittiin tuomaan kristillisen yhteisön arvoja julkiseen kenttään. Tähän kristillisyyden tyyppiin sisältyivät eettinen ja yhteisöllinen dimensio. Viidennen tyypin identifikaatiossa, humanistisessa kristillisyydessä, kristilliset opit olivat taka-alalla, mutta kulttuuriset ja kristilliset juuret olivat yhdistetty universaalien arvojen kanssa. Siinä yhdistyivät eettinen ja kulttuurinen dimensio. Viimeinen eli kuudes identifikaation tyyppi käsitteli esteettistä kristillisyyttä, joka yhdisti kulttuurisen ja emotionaalisen dimension. Tämä tyyppi piti sisällään kristillisyyden kulttuurisen, taiteellisen ja arkkitehtuurisen perinnön, minkä kristinuskon historia oli jättänyt jälkeensä sukupolville.⁴⁰ Tutkimuksessani hyödynsin Hervieu-Légerin sosiouskonnollisen identifikaation dimensioita kuvatessani liittyneiden uskonnollisuutta. Käytin myös apunani Hervieu-Légerin tutkimuksessa yhdisteleviä dimensioita.

Maija Turunen hyödynsi Hervieu-Légerin teoriaa uskonnollisen identiteetin ulottuvuuksista väitöskirjansa tutkimuksen kyselykaavakkeessa. Turunen käytti apunaan tätä teoriaa myös tutkimustulostensa analyysissa. Hän kuitenkin totesi väitöskirjassaan, että kaikki Hervieu-Légerin määrittelemät sosiouskonnollisen identifikaation dimensiot eivät soveltuneet hänen haastattelemiinsa henkilöihin,

---

³⁹ Hervieu-Léger 1998, 215–220.

⁴⁰ Hervieu-Léger 1998, 222–226.

jonka vuoksi hän nimesi uudelleen suurimman osan käsitteistä.

Ristiintaulukoimalla Hervieu-Légerin määrittelemiä dimensioita hän muodosti aineistonsa perusteella uusia sosiuskonnollisen identiteetin käsitteitä joita ovat seurakunnallinen, kokemusperäinen, isänmaallinen, humanistinen, henkisen kasvamisen, älyllinen sekä ei-uskonnollinen identiteetti. Seurakunnallinen sosiuskonnollinen identiteetti merkitsee uskonnolliseen yhteisöön kuulumista sekä sen oppien ja rituaalien noudattamista. Kokemusperäinen identiteetti sopi niille haastateltaville, joille esimerkiksi venäläisyys oli tärkeä tekijä uskonnollisuuden muovautumisessa sekä joiden uskonnollisuuteen liittyivät uskonnolliset kokemukset ja eettisyys.⁴¹

Isänmaallinen sosiuskonnollinen identiteetti liittyi Turusen tutkimuksessa niihin haastateltaviin, joiden uskonnollisuus liittyi vain osana Venäjän kulttuuriseen perintöön. Humanistinen identiteetti taas sopi niille henkilöille, joille uskonto oli tärkeää kulttuurin ja yleismaailmallisten eettisten arvojen vuoksi. Henkinen kasvu sosiuskonnollisena identiteettinä soveltui sellaisiin henkilöihin, jotka olivat todella kiinnostuneita uskonnoista ja joille uskonnollisuus merkitsi uskoa omaan sisäisiin kykyihin ja kehittymistä henkisellä ja fyysisellä tasolla. Älylliseen identiteettiin sopivat henkilöt ajattelivat uskonnosta älyllisellä tasolla ja heidän kiinnostuksensa uskontoon perustui tietoon. Ei-uskonnollinen identiteetti taas soveltui niihin haastateltaviin, jotka eivät pitäneet itseään lainkaan uskonnollisina ja joita ei voinut kuvailla näillä muilla sosiuskonnollisilla ulottuvuuksilla.⁴² Käytin tutkimuksessani apunani Turusen tapaa ristiintaulukoida sosiuskonnollisen identifikaation dimensioita hänen tekemässään taulukossa.⁴³

---

⁴¹ Turunen 2005, 73, 250, 82, 244–247.

⁴² Turunen 2005, 247–249.

⁴³ Turunen 2005, 244–245.

3 Tutkimustehtävä ja metodi

3.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tehtävänä oli tutkia evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneiden aikuisten syitä liittymiseen ja kokemuksia kirkon jäsenyydestä. Tutkimus jakautuu kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. Mitkä ovat olleet kirkkoon liittymiseen johtaneet syyt?
2. Minkälainen elämäkatsomuksellinen tausta liittyneillä on ollut ennen kirkkoon liittymistä?
3. Miten kirkkoon liittyneet ovat rakentaneet uskonnollisuuttaan kirkon jäsenenä?

Tässä tutkimuksessa pidän tärkeänä tämän elämäkatsomuksellisen taustan huomioon ottamisen. Sen avulla pystyin tutkimaan sitä, mikä merkitys elämäkatsomuksellisella taustalla on ollut heidän uskonnollisuutensa kannalta. Elämäkatsomuksellisella taustalla oli tärkeä merkitys kirkkoon liittymisen johtaneiden syiden kannalta. Uskonnollisessa identiteetissä tapahtuneet muutokset voidaan nähdä myös kirkkoon liittymisen syihin vaikuttaneina.

3.2. Tutkimusaineisto ja sen keruu

Tämä tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohdetta pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.⁴⁴ Käytin tässä tutkimuksessa laadullisina tutkimusmenetelminä teemahaastattelua sekä kirjoituksia. Teemahaastatteluun on valittu etukäteen keskeiset teemat ja niitä tarkentavat kysymykset, joiden mukaan haastattelussa edetään. Haastattelussa kysymysten muoto ja järjestys saattavat vaihdella, mutta tärkeintä siinä on kuitenkin pyrkiä löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti.⁴⁵

Haastatteluja varten laadin teemahaastattelurungon, jossa on esillä neljä eri teemaa ja niitä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelurungon kysymysten laatimisessa käytin myös apunani aikaisempien kirkkoon liittymistä koskevien tutkimusten lomakkeiden kysymyksiä. Haastatteluissani annoin haastattelurungon etukäteen haastateltaville nähtäväksi ennen tapaamista tai tapaamisen yhteydessä ennen haastattelua. Kahdella ensimmäisellä kerralla en tosin muistanut

---

⁴⁴ Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997/2007, 157.

⁴⁵ Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.

haastattelurunkoa esitellä. Haastatteluissa jokaista teemaa käsiteltiin kaikkien haastateltavien kanssa, mutta kysymykset niissä saattoivat vaihdella silloin tällöin. Tein haastattelut tapaamalla haastateltavat kasvotusten tai puhelinhaastatteluna. Suurin osa tapaamisen yhteydessä tehdyistä haastatteluista tapahtuivat Helsingin Kaisa – kirjaston rauhallisissa ryhmätyötiloissa. Yhden henkilön haastattelu tehtiin hänen työpaikallaan rauhallisessa tilassa. Haastattelut kestivät noin kahdestakymmenestä minuutista tuntiin ja kaikki haastattelut nauhoitettiin. Litteroin haastattelunauhat sanasta sanaan, mutta jätin toisinaan kirjoittamatta puhtaaksi omia ”niin”-, ”joo”-, ”mm” – tyyppisiä kommenttejani.

Toisena aineiston keruumenetelmänä käytin tässä tutkielmassa vapaamuotoisia kirjoituksia. Kyseessä on siis tutkimusaineistona käytettävä kirjallinen materiaali, joka on muodoltaan yksityinen dokumentti. Yksityisen dokumentin käyttämisen ehtona on se, että kirjoittaja kykenee ilmaisemaan itseään kirjallisesti. Kirjoittaja voi myös olla parhaimmillaan ilmaistessaan itseään kirjallisesti.⁴⁶ Halusin ottaa nämä seikat huomioon, kun päätin ottaa tähän tutkimukseen myös toisen aineistonkeruumenetelmän. Haastattelu- ja kirjoituspyynnössä tarjosin tutkimukseen osallistuville henkilöille mahdollisuuden osallistua sellaisen menetelmän kautta, jonka he tuntevat omaksensa. Otin tämän menetelmän käyttööni myös sen vuoksi, että aluksi oli niin vaikeaa tavoittaa ihmisiä osallistumaan tutkimukseeni. Kirjoittajille lähetin etukäteen haastattelurungon, jonka kysymyksiä he käyttivät apunaan kirjoituksen laatimisessa. Pyysin heitä lähettämään kirjoituksensa sähköpostiini.

Tätä tutkimusta varten tein yhteensä yksitoista haastattelua sekä vastaanotin sähköpostin kautta kaksi vapaamuotoista kirjoitusta. Kirjoituksia tähän tutkimukseen tuli huomattavasti haastatteluja vähemmän. Yksi tapa arvioida aineiston riittävyttä on saturaation eli aineiston kylläntymisen avulla. Aineistoa alkaa olla jo riittävästi, mikäli uudet tapaukset eivät tuota enää mitään uutta tietoa tutkimusaiheesta.⁴⁷ Yhdentoista haastattelun tekemisen ja kahden kirjoituksen keräämisen jälkeen aineistossa alkoi tuntua olevan jo jonkinlaista saturaatiota. Keräämäni aineisto on monipuolista. Tutkimukseen osallistuneilla henkilöillä oli erilaisia syitä kirkkoon liittymiseen sekä erilaisia kokemuksia siitä. Osallistujilla oli myös monipuolisia elämäkatsomuksellisia taustoja sekä kokemuksia kirkon jäsenyydestä ja uskonnollisuudesta.

---

⁴⁶ Tuomi & Sarajärvi 2009, 84.

⁴⁷ Eskola & Suoranta 1998, 62.

Tämän tutkimuksen kohderyhmänä olivat kirkkoon liittyneet aikuiset. Liittyjät olivat kirkosta aiemmin eronneita ja uudelleen liittyneitä kirkon jäseniä sekä aikuisiällä ensimmäistä kertaa kirkkoon liittyneitä kirkon jäseniä. Liittyneet olivat esimerkiksi taustoiltaan, sukupuoleltaan ja asuinpaikaltaan erilaisia ihmisiä. Henkilöiden liittymisestä kirkkoon on voinut kulua jo vuosia tai vain vähän aikaa.

Ryhdyin keräämään aineistoa tähän tutkielmaan laatimalla haastattelu- ja kirjoituspyyntöä varten tekstin. Tätä tekstiä jaoin sosiaalisessa mediassa, Kotimaa24 – verkkosivustolla ja Valomerkki.fi – verkkosivustolla sekä olin yhteydessä muutamiin Turun ja pääkaupunkiseudun alueella sijaitseviin evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntiin. Keräsin aineistoa myös lumipallo-otannan avulla. Lumipallo-otannassa tutkijalla on avainhenkilö, joka johdattaa tutkijan aina tiedonantajalta toiselle⁴⁸. Tässä tutkimuksessa minulla ei varsinaisesti ollut avainhenkilöä, vaan minut johdatettiin tiedonantajalta toiselle. Tähän tutkimukseen osallistui yhteensä kolmetoista henkilöä, joista kymmenen oli naisia ja kolme oli miehiä. Iältään he olivat 20–65-vuotiaita. Asuinpaikoiltaan he sijoittuivat eri puolille Suomea. Heistä suurin osa eli kahdeksan henkilöä asui Uudellamaalla, kaksi Pohjanmaalla, kaksi Pohjois-Pohjanmaalla ja yksi Päijät-Hämeessä.

3.3 Analyysimenetelmän kuvaus

Tutkielman aineiston analyysivaiheessa käytin menetelmänäni aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysin avulla aineiston tutkimustuloksia voidaan tarkastella ja lukea tiivistetyssä muodossa. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu kolme vaihetta: aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston analyysivaiheessa minulla oli käytössäni litteroitu haastatteluaineisto sekä kirjoitukset. Aineiston pelkistämisen eli redusoinnin vaiheessa karsin niistä epäolennaisen tiedon pois ja etsin tutkimustehtäväni mukaisia ilmauksia.⁴⁹ Litteroituani haastattelumateriaalin, aloin lukemaan sitä sekä saamiani kirjoituksia läpi. Samalla alleviivasin lyijykynällä pelkistettyjä ilmauksia tulostetusta aineistosta. Päädyin listaamaan kaikki pelkistetyt ilmaukset yhdelle Word -tiedostolle tietokoneella. Erottelin eri väreillä jokaisen henkilön haastatteluaineiston ja kirjoituksen, jotta erottaisin ne myöhemmin toisistaan.

Päädyin analyysissäni ryhmittelemään kirkkoon liittyneet heidän ensisijaisten ja tärkeimpien liittymisen syidensä mukaan. Tein tällaisen

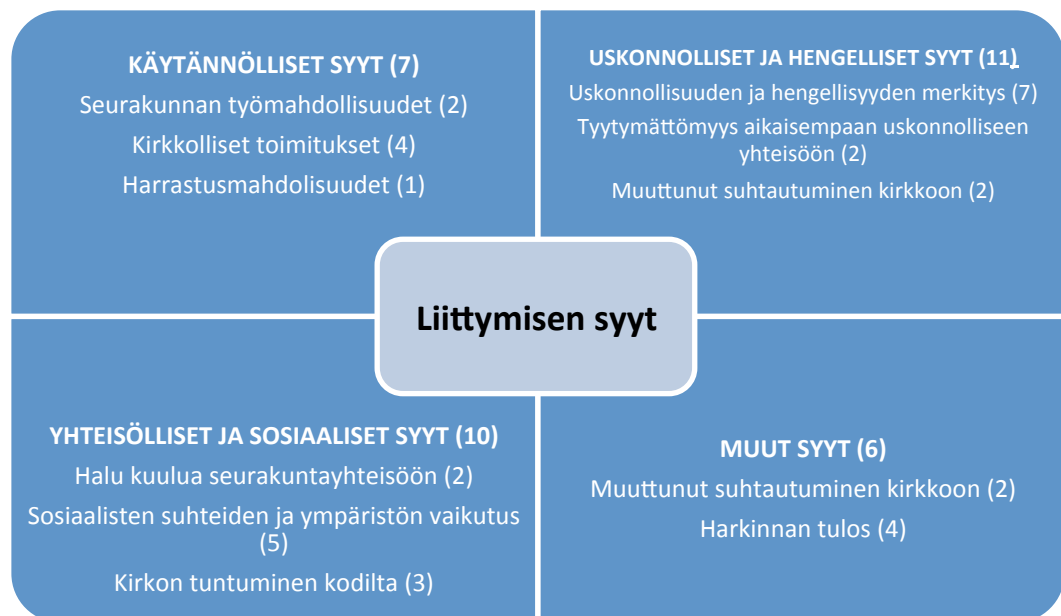
---

⁴⁸ Tuomi & Sarajärvi 2009, 86.

⁴⁹ Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 108–109.

ryhmittelyn, jotta tutkimustuloksista kävisi ilmi, mikä motivoi ihmisiä. Ryhmien avulla voi myös nähdä millaisia piirteitä eri kirkkoon liittyneillä on. Aluksi ryhmittelin liittymisen syyt aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti. Aineiston ryhmittelyssä eli klusteroinnin vaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, ja ne ryhmitellään omiksi alaluokikseen.⁵⁰ Ryhmittelin pelkistetyistä ilmauksista samankaltaiset ilmaisut omiksi alaluokikseen, jotka nimesin. Analyysin viimeistä vaihetta kutsutaan aineiston abstrahoinniksi eli teoreettisten käsitteiden luomiseksi. Siinä luokittelua tehdään niin kauan kuin se on aineiston kannalta mahdollista. Tässä vaiheessa on tarkoitus muodostaa aineistosta teoreettisia käsitteitä.⁵¹ Kun ryhmittelin kirkkoon liittymisen syitä, muodostin nimetyistä alaluokista yläluokkia ja yläluokista pääkäsitteitä, jotka nimesin tärkeimpien kirkkoon liittymisen syiden mukaan. Näistä syistä muodostuneita ryhmiä tuli neljä: käytännölliset syyt, uskonnolliset ja hengelliset syyt sekä yhteisölliset ja sosiaaliset syyt sekä muut syyt. Alla olevassa taulukossa on nähtävillä kirkkoon liittymisen syyt sekä syiden määrällinen esiintyminen.

Taulukko 3. Kirkkoon liittymisen syyt

Seuraavaksi ryhmittelin kirkkoon liittyneet henkilöt sen mukaan, mikä oli heidän pääsyynsä tai vaikuttavin syy liittymiseen. Vaikka henkilöt mainitsivat moninaisten syiden johtaneen kirkkoon liittymiseen, poimin heidän vastauksistaan

⁵⁰ Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.

⁵¹ Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.

liittymiseen eniten vaikuttaneen pääsyyn. Heidän muut syynsä mainitaan ryhmissä liittymispäätöstä tukevinä syinä. Ryhmittelyn tuloksena muut syyt -ryhmä jäi pois ja siihen kuuluneet syyt mainitaan ryhmissä ensisijaista syytä tukevana syynä.

Tämän ryhmittelyn jälkeen analysoin ryhmien henkilöitä koskevan muun aineiston sisällönanalyysin vaiheiden avulla eli etsin jälleen pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuuksia ja eroavuuksia, ja ryhmittelin ne omiksi alaluokikseen. Sen jälkeen abstrahoin aineiston, eli muodostin alaluokista yläluokkia ja yläluokista pääkäsitteitä. Nimesin pääkäsitteet jokaiseen ryhmään samalla tavalla. Jokaisessa ryhmässä aineisto on ryhmitelty uskonnollisen ja elämäntarkastuksellisen taustan, liittymisen sekä jäsenyyden ja uskonnollisuuden teemojen mukaisesti. Alla olevissa taulukoissa on kuvattu analyysin vaiheita käyttämällä esimerkkinä kirkkoon liittymisen syitä. Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu aineiston pelkistäminen ja ryhmittely, ja toisessa taulukossa on kuvattu aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Taulukko 1. Aineiston pelkistäminen ja ryhmittely

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
”Mutta sit kuitenkin silleen syvimmällä mielessä on semmonen uskonnollisuus ja tavallaan usko Jumalan olemassaoloon ja tämmöseen, että sitä kuitenkin kaipas, kaipasi jotain sellasta hengellisyyttä.”	Uskonnollisuuden säilyminen ja hengellisyyden kaipaaminen	Uskonnollisuuden merkitys
”Se nyt vaan tuntui, et (...) se kirkko antaa siihen (...) jotenki semmosen niin ku turvallisen kontekstin sitte sille uskolle, uskonelämälle.”	Kirkon turvallinen konteksti uskonelämälle	Uskonelämän merkitys
”No kyllähän mä niin kun uskoin siihen Jumalaan niinku kuitenkin, että, että sekin, kyllähän sekin vaikutti (...)”	Usko Jumalaan	Uskon merkitys

Taulukko 2 Aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen

Alaluokat	Yläluokka	Pääluokka
Uskonnollisuuden merkitys Uskonelämän merkitys Uskon merkitys	Uskonnollisuuden ja hengellisyyden merkitys	Uskonnolliset ja hengelliset syyt

3.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusta tehdessäni pyrin olemaan puolueeton eli ymmärtämään tiedonantajia omina itsenään. Pyrin myös siihen, etten antanut esimerkiksi tiedonantajan sukupuolen, iän tai virka-aseman vaikuttaa siihen, miten ymmärrän häntä.⁵² Olin myös itse liittynyt kirkkoon aikuisiällä, joten minulla oli myös samankaltaisia kokemuksia kuin tiedonantajillani. Pyrin välttämään sitä, että nämä omat kokemukseni olisivat ohjanneet tutkimuksen tekoani. Turvasin tutkimuksessani tiedonantajien anonymiteetin niin, ettei yksittäinen henkilö ole tunnistettavissa siitä esimerkiksi asuinpaikkakuntansa perusteella.⁵³ Parhaani mukaan pyrin ehkäisemään tutkimukseni vinoutumisen välttämällä vaikuttamista tiedonantajien valintaan.

Valitsin aineistonkeruumenetelmikseni teemahaastattelun ja kirjoitukset. Pyrin ottamaan tutkimuksessani huomioon sen, että näitten menetelmien avulla kerättyä aineistoa oli haastavaa yhdistellä aineiston analyysissä. Haastattelu oli kirjallista menetelmää joustavampi aineistonkeruumenetelmä ja sen avulla sain myös kirjoituksia syvällisemmän aineiston.⁵⁴ Tutkimuksen eettisyys tarkoittaa myös sitä, että tutkimuksen tulee olla laadukas. Tutkimuksen laadukkuuden varmistamiseksi pidin tutkijana huolta siitä, että tutkimussuunnitelma oli laadukas, valittu tutkimusasetelma oli sopiva ja raportointi oli tehty hyvin.⁵⁵ Pyrin laatimaan tämän tutkimuksen suunnitelman hyvin ja valitsemaan sopivan tutkimusasetelman. Analyysivaiheen jälkeen pyrin raportoimaan tutkimustulokset myös perusteellisesti tutkielmani tuloslukuihin. Tutkimuksen tuloslukuissa tiedonantajiin viitattiin sekä tekstin sisällä että lainauksissa. Tiedonantajille olen antanut koodinimeksi kirjain- ja numeroyhdistelmän. Lyhenne I tarkoittaa tässä tutkimuksessa informanttia eli tiedonantajaa.

⁵² Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.

⁵³ Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.

⁵⁴ Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 199–200.

⁵⁵ Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.

4 Käytännön syistä liittyneet

4.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät

Tämän ryhmän henkilöt olivat liittyneet kirkkoon ensisijaisesti käytännöllisten syiden takia. Käytännöllisten syiden vuoksi liittyneitä tutkittavien joukossa oli neljä. Tässä ryhmässä kirkkoon liittyminen mahdollisti esimerkiksi kirkon virkaan opiskelun, kirkossa työskentelyn tulevaisuudessa sekä seurakunnan harrastustoimintaan osallistumisen.⁵⁶ Myös Matti Pehkosen pro gradu -tutkielmassa käytännölliset syyt liittyivät siihen, että kirkkoon liittyminen oli mahdollistanut johonkin seurakunnan toimintaan osallistumisen.⁵⁷

Ja sitten jossakin vaiheessa sitten [naapuri] puhu mulle, että on kirkkomusiikkiliitto ja järjestää semmosia kaiken kansan virsivisailuja. Että tuota ois mukava, että jos sais semmosen neljän miehen joukkueen niin voitais osallistua. No määhän innostuin mukkaan ja tuota.. Meillä sitten on, on semmonen neljän hengen porukka.. miehen porukka, me ollaan niitä laulettu ja tuota sitte.. Mulla silloin tuli mieleen, että en minä viitti semmoseen harrastukseen uu.. alkaa, jos minä en kuulu kirkkoon.⁵⁸

Mutta tota ja sen takii sitten niinku päätin liittyä, liittyä kirkkoon siinä opintojen (...) niinku aikana ennen sitä kirkollista harjoittelua mikä tuli sen opiskelun aikana niin päätin sitten liittyä kirkkoon ihan käytännön syistä.⁵⁹

Tässä tutkimuksessa kirkkoon liittyneet kertoivat myös muita syitä niiden pääsyiden lisäksi, joiden mukaan heidät on näissä analyysiluvuissa ryhmitelty. Myös Minna Rikkisen tutkimuksessa kävi ilmi, että kirkkoon liittymisen syyt olivat tutkimukseen osallistuneilla henkilöillä monitahoisia.⁶⁰ Tässä tutkimuksessa käytännöllisistä syistä liittyneet henkilöt toivat esille muitakin syitä, mitkä tukivat heidän päätöstään liittyä kirkkoon. Tällaisia syitä olivat esimerkiksi seurakuntayhteyden löytäminen, ehtoollisyhteys, omien ennakkoluulojen hälventäminen ja kirkossa tehtävän hyvän työn tukeminen.⁶¹ Ehtoollisyhteys oli myös Pehkosen tutkielmassa syy, joka tuli esille muutamien liittyneiden vastauksissa esille⁶². Rikkisen tutkimuksessa kävi ilmi, että vastaajien eritellessä liittymisensä syitä, kirkon rooli hyväntekijänä korostui myös niissä.⁶³ Juha Kauppisen tutkimuksessa tamperelaisista liittyneistä taas neljä prosenttia ilmoitti

---

⁵⁶ I1, I7, I10 & I11. Tutkimuseettisistä syistä en mainitse tässä erikseen kaikkien liittyneiden syitä.

⁵⁷ Pehkonen 2006, 66.

⁵⁸ I10

⁵⁹ I1

⁶⁰ Rikkinen 2016, 14.

⁶¹ I1 & I7

⁶² Pehkonen 2006, 67.

⁶³ Rikkinen 2016, 12.

ensisijaiseksi syykseen kirkkoon liittymiselle kirkon työn ja arvojen tukemisen⁶⁴. Tässä tutkimuksessa yhdelle käytännöllisistä syistä liittyneelle myös muut syyt tulivat tärkeämmiksi kirkkoon liittymisen yhteydessä. Kirkkoon liittymisen yhteydessä hengelliset asiat olivat alkaneet enemmän kiinnostaa häntä ja hän kertoi myös hakeneensa lohtua kirkosta omaan elämäntilanteeseensa.⁶⁵

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneet eivät kertoneet, että he olisivat kokeneet kääntymyksen liittymisen yhteydessä. Tämä voi johtua siitä, että radikaalin, herätyskristillisen kääntymyksen tapahtuminen ei ole edes tavanomaista evankelis-luterilaisessa uskonossa ja perinteessä. Kauppinen tutkimuksessa jotkut kirkkoon liittyneistä olivat kokeneet uskoontulon, mutta useimmille uskon kysymysten selkeytyminen oli tapahtunut vähitellen.⁶⁶ Tässä ryhmässä yksi liittyneistä mainitsi kääntymisen tapahtuneen aikaisemman uskonnollisen yhteisön piirissä.⁶⁷ Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, tässä ryhmässä myös sanottiin uskonnollisten asioiden alkaneen kiinnostaa enemmän kirkkoon liittymisen jälkeen.⁶⁸

4.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneiden taustat olivat keskenään hyvin erilaisia. Heistä kaksi oli eronnut aikuisiällä kirkosta ja liittynyt uudestaan muutaman vuoden jälkeen, ja toiset kaksi olivat liittyneet kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisiällä.⁶⁹ Ryhmän jäsenet ja heidän lapsuuden perheensä olivat uskonnolliselta taustaltaan erilaisia. Helluntailaisuus, luterilaisuus, vanhoillislestadiolaisuus ja ateismi tulivat esille liittyneiden kertoessa omasta sekä perheensä uskonnollisesta ja elämäkatsomuksellisesta taustasta.⁷⁰ Helluntailaisessa ja vanhoillislestadiolaisessa perheessä kasvaneiden henkilöiden kotona oli aktiivista uskonnollista kasvatusta. Se oli ollut näkyvästi läsnä muun muassa silloin, kun kotona pidettiin seuroja tai tuli esiin esimerkiksi Raamatun lukemisen ja hengellisen musiikin kuuntelemisen kautta.⁷¹

Elämäkatsomukselliseen, uskonnolliseen kasvatukseen kautta opetukseen niin joo, on ollut hyvin vahvasti läsnä. Oon ollut, kasvanut helluntalaisessa perheessä. Isä on ollut töissä helluntaiseurakunnassa ja sitä myötä

---

⁶⁴ Kauppinen 2008, 109.

⁶⁵ I11

⁶⁶ Kauppinen 2008, 95, 97.

⁶⁷ I1

⁶⁸ I11

⁶⁹ I1, I7, I10 & I11

⁷⁰ I1, I7, I10 & I11.

⁷¹ I1 & I10

periaatteessa kristinusko on ollu tosi vahvasti läsnä... läsnä sitten niinku ihan lapsuudesta asti. Oon käyny seurakunnan, nimenomaan helluntaiseurakunnan pyhäkoulussa sunnuntaisin kun on ollu. Ja muutenkin oon luku ja on luettu lasten Raamattua.⁷²

Luterilaisessa perheessä ja ateistiperheessä kasvaneet henkilöt sanoivat, että kotona uskontokasvatusta oli vähän tai ei ollenkaan.⁷³ Vähäistä uskontokasvatusta kuvailtiin esimerkiksi tavanomaiseksi suomalaiseksi uskontokasvatukseksi, jonka yksi anti oli iltarukouksen opettaminen.⁷⁴ Kauppisen tutkimuksessa todetaan myös, että vain iltarukouksen opettaminen kotona osaltaan kertoo kirkkoon liittyneiden kodin vähäisestä uskontokasvatuksesta, sillä iltarukous yksityisenä uskonnonharjoituksena on pysynyt Suomessa yhtä suurena ainakin yhden sukupolven ajan.⁷⁵ Suurin osa ryhmästä kertoi saaneensa uskonnonopetusta sekä uskontokasvatusta koulussa esimerkiksi joulukirkossa käymisen, ruokarukouksen ja hengellisen musiikin kuuntelun kautta.⁷⁶ Ryhmän jäsenet mainitsivat saaneensa uskonnollista kasvatusta myös kirkossa ja muissa uskonnollisissa yhteisöissä, kuten esimerkiksi rippikoulussa tai helluntaiseurakunnan pyhäkoulussa.⁷⁷ Juha Kauppisen tutkimuksesta kävi ilmi, että vaikka pääsääntöisesti kirkkoon liittyneiden lapsuuden kotien uskonnollisuus oli vähäistä, uskonnollinen kasvatus oli keskivertosuomalaisiin verrattuna kuitenkin yhtä uskonnollista seurakuntien ja koulun antaman uskontokasvatuksen ja uskonnonopetuksen vuoksi.⁷⁸ Sama tuli myös ilmi tässä tutkimuksessa.

Mut mä tiän, et mä oon aina tykänny hirveesti niin ku uskonnonopetuksesta ja uskonnot on kiinnostanu mua. Ja.. No lukion ajalta mä muistan.. tai yläasteelta mä muistan sen verran, että, et siin varmaan, siin vaiheessa mä varmaan niin ku innostuin siitä enemmän. Ja se oli tosi mielenkiintosta, mutta.. Mä en ehkä kokenu sitä silleen uskontokasvatuksena, vaan että mä niin ku opiskelin niistä kaikkia asioita.⁷⁹

Mutta toki koulussa silloin ku mä olin ite vielä, vielä ala-asteella niin meillä oli ruokarukoukset ainakin johonki asti opintoja ja aamunavaukset ja laulettiin ja virsiä, käytiin joulukirkossa.⁸⁰

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneillä uskonnollinen identiteetti oli muuttunut elämänkaaren aikana. Helluntaiseurakuntaan kuulunut henkilö, jonka

---

⁷² I1

⁷³ I7 & I11

⁷⁴ I7

⁷⁵ Kauppinen 2008, 128.

⁷⁶ I1, I7, I11

⁷⁷ I1, I7, I10

⁷⁸ Kauppinen 2008, 129.

⁷⁹ I7

⁸⁰ I1

kasvatuksessa kristinusko oli näkyvästi läsnä, kertoi tehneensä uskonratkaisun teini-ikäisenä. Hän kertoi, että iän myötä hänen kaikki ajatuksensa uskonnosta eivät ole enää olleet yhtä mustavalkoisia kuin nuorena ja hän on sallinut myös itselleen uskon kyseenalaistamista. Aikuisena kirkosta eronnut ja takaisin liittynyt henkilö kertoi, ettei uskonto ole kiinnostanut häntä henkilökohtaisella tasolla, mutta kapinnallisuus uskontoa kohtaan on vähentynyt iän myötä. Myös Kauppinen tutkimuksessa muutamat henkilöt, jotka olivat nuoruudessaan kapinoineet kirkkoa vastaan ja eronneet siitä, olivat palanneet kirkkoon takaisin, pitäen eroaan turhana.⁸¹ Myös tutkimuksessani tämä henkilö oli eronsa jälkeen pohtinut uudelleen kirkkoon kuulumista.

Mut sitte nyt jotenki kun on tullu vanhemmaks ja varmaan opiskelujen myötä niin on tullu semmonen niin ku neutraali suhtautuminen, et ei oo niin semmonen, et kaikkee pitää vastustaa, vaan enemmänki semmonen et kaikki niin ku mielenkiinnostaki, et ottaa selvää, puhuu ihmisten kanssa.⁸²

Vanhoillislestadiolaisuuteen kuulunut henkilö koki liikkeestä eroamisen muuttaneen hänen elämäänsä. Negatiiviset kokemukset vanhoillislestadiolaisuudesta saivat hänet pettymään uskontoon. Vaikka hän ei enää kokenut olevansa uskonnollinen, uskonnollisten asioiden pohtiminen kuitenkin kiinnosti häntä edelleen. Ateistiperheestä kotoisin ollut henkilö kuvaili uskonnon tulleen läheisemmäksi erityisesti kirkkoon liittymisen jälkeen. ”On, on se muuttunu joo. On se läheisemmäks tullu niin kun (...) sen jälkeen ku mä olin liittyny kirkkoon.”⁸³

Ryhmän henkilöiden suhtautuminen kirkkoon oli vaihtelevaa ennen kirkkoon liittymistä. Henkilöillä oli myönteinen kuva kirkosta ennen liittymistä ja suhtautumista kirkkoon kuvailtiin myös muuttumattomaksi.⁸⁴ Myös muuttunutta suhtautumista kirkkoon kuvailtiin. Suhtautuminen kirkkoon oli esimerkiksi muuttunut myönteisemmäksi ennen liittymistä.⁸⁵ Toisaalta kirkon kuvailtiin tulleen myös etäisemmäksi iän myötä ja kirkkoon suhtautumiseen vaikutti kielteisesti myös omat huonot kokemukset herätysliikkeestä.⁸⁶

---

⁸¹ Kauppinen 2008, 106.

⁸² I7

⁸³ I11

⁸⁴ I1 & I11

⁸⁵ I7

⁸⁶ I10

4.3 Liittyminen

Käytännöllisten syiden ryhmässä henkilöt olivat liittyneet kirkkoon joko aikuisrippikoulun kautta tai täyttämällä Internet-lomakkeen riippuen siitä liittyivätkö he kirkkoon ensimmäistä kertaa vai uudelleen. Ryhmästä ne henkilöt suorittivat aikuisrippikoulun kirkkoon liittymisen yhteydessä, jotka liittyivät kirkkoon ensimmäistä kertaa. Aikuisrippikoulu koostui tapaamisista papin kanssa, messukäynneistä, kasteesta ja konfirmaatiosta.⁸⁷ Helluntaiseurakunnassa jo aiemmin kastettua liittyjää ei kastettu kirkossa enää uudelleen⁸⁸, mutta toinen aikuisrippikoulun käyneistä kertoi saaneensa kasteen yhteydessä myös kaksi kummiä kirkkoon liittyessään.⁸⁹ Aikuisrippikoulun käyneet kokivat rippikoulun myönteisenä kokemuksena. Toisaalta rippikoulu oli myös tuntunut jännittävältä, koska se tapahtui papin kanssa kahden kesken. Aikuisrippikoulun käyneiden mielestä vastaanotto seurakunnassa oli hyvä ja kirkosta tuli paikka, johon oli hyvä mennä. Toisaalta rippikoulun jälkeen kaikki kokemukset seurakunnan vastaanotosta eivät olleet hyviä. Rippikoulun käymisen jälkeen seurakunnasta ei enää otettu yhteyttä.⁹⁰ Toinen aikuisrippikoulun käyneistä ei kokenut myöskään päässeensä seurakuntaan sisälle, vaikka yritti päästä toimintaan mukaan. Hän kertoi kohdanneensa myös ennakkoluuloja.

Mutta siis joo, sitten kun yritin päästä omaan seurakunnan toimintaan mukaan. Olin semmosella vapaaehtoisurssilla niin siellä mä koin, että, että ei oikein otettu oikein kauhee hyvin vastaan. Eli nää ihmiset tuntu olevan jotenkin, jotenkin en tiä.. kerroin että olen helluntailainen, että luterilaisessa seurakunnan uusi, niin tuntu, että heillä asenne oli aika, aika negatiivinen ja heti alko tulla sellasta kommenttia, että (...) helluntailainen, helluntailaisuuteen liitetään jotain semmosia huonoja kokemuksia helluntailaisuudesta tai jotain. En sitten niihin ryhmiin enää halunnut mennä sattuneesta syystä (...) Niin se sitten jäi ja sitten siirryin enemmän sitten helluntaiseurakunnan piiriin.⁹¹

Kirkosta aikaisemmin eronneet henkilöt liittyivät kirkkoon takaisin täyttämällä Internet-lomakkeen.⁹² Vaikka uudelleen liittyneillä kirkkoon liittymisprosessi oli yksinkertaisempi, heidän huomioimisensa uusina jäseninä jäi vähäisemmäksi. Rikkisenkin tutkimuksessa liittyneiden kokemukset seurakunnan vastaanotosta vaihteli. Osalle liittämisen vahvistamiseksi oli riittänyt esimerkiksi kirje tai sähköposti, kun taas toiset olivat kaivanneet henkilökohtaisempaa yhteydenottoa.

---

⁸⁷ I1 & I11

⁸⁸ I1

⁸⁹ I11

⁹⁰ I11

⁹¹ I1

⁹² I7 & I10

Lähes kaikissa niissä liittymisissä, jotka tapahtuivat rippikoulun tai kirkollisen toimituksen kautta, vastaanotto koettiin hyväksi. Toisinaan taas Internetin kautta liittyneet eivät kokeneet saaneensa seurakunnalta vastaanottoa.⁹³ Sama tulos oli myös nähtävillä tässä tutkielmassa. Uudelleen kirkkoon liittyneet kertoivat ihmetelleensä tai olleensa pettyneitä siihen, ettei kirkolta tullut minkäänlaista vastaanottoa tai yhteydenottoa liittymisen yhteydessä tai sen jälkeen.⁹⁴

Menin liittyyn [paikkakunnalla] uudestaan, mut sekään ei niin ku tuonu siihen mitään, et mä vaan täytin lomakkeen ja se oli siinä niin. Se oli jopa vähän silleen ehkä.. ei nyt ehkä pettymys, vähän sillee jännä, koska mun mielestä, kun mä oon täyttäny sen lomakkeen niin siin on ollu jotenki ollu, että sinulle.. sinuun otan yhteyttä niin ku sielt seurakunnasta. Mä en koskaan saanu mitään yhteydenottoo, mä en saanu mitään sähköpostii, en mitään ja mä jossain vaiheessa rupesin miettiin, et onks se mun niinku liittyminen ees menny läpi ...mut sit mä huomasin, et mun palkkakuitist menee kuitenkin kirkollisveroo, et on se ilmeisesti menny.⁹⁵

Eikä ollu mittään vastaanottoa, ei kukkaan toivottanu tervetulleeksi takasin. Sekkii, kyllä mulla silleen jäi mieleen, että tuota kyllä minä vähän olisin ehkä siitä pettyny.⁹⁶

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneet kuvailivat heidän lähipiirinsä, kuten perheenjäsenten ja ystävien, suhtautuneen eri tavoin heidän päätökseensä liittyä kirkkoon. Osa liittyneistä koki, ettei asiaan suhtauduttu mitenkään poikkeuksellisesti.⁹⁷ Osa ryhmästä taas koki, että heidän liittymiseensä suhtauduttiin myös hiukan ennakkoluuloisesti tai ihmetellen.⁹⁸ Yksi liittyneistä koki lähipiirin suhtautuneen myönteisesti liittymiseen.

Noo mun äiti oli ainakin ihan fine, se oli oikeestaan ihan innoissaan siitä, et mä liityn. En mä usko että mun isällänikään oli mitään vastaan. (...) Että en mä usko, että mun vanhemmilla tai perheenjäsenillä ollu mitään ongelmaa.⁹⁹

Suurin osa ryhmästä ei kokenut luopuneensa mistään kirkkoon liittymisen yhteydessä. Päinvastoin yksi liittyneistä kertoi saaneensa itselleen kirkkoon liittymisen kautta harrastustoiminnan.¹⁰⁰ Yksi liittyneistä kertoi luopuneensa tavallaan rahoistaan liittymisen yhteydessä. Hän kertoi kirkollisveron maksamisen mietityttävän häntä erityisesti taloudellisesti tiukassa tilanteessa opiskelijana.¹⁰¹

---

⁹³ Rikkinen 2016, 19–20.

⁹⁴ I7 & I10

⁹⁵ I7

⁹⁶ I10

⁹⁷ I7 & I11

⁹⁸ I1 & I10

⁹⁹ I1

¹⁰⁰ I10

¹⁰¹ I1

4.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus

Käytännöllisten syiden takia kirkkoon liittyneet kuvailivat jäsenyyttään aktiivisuuden ja osallistumisen kannalta eri tavoin. Kukaan heistä ei pitänyt itseään erityisen aktiivisena kirkon jäsenenä, mikä voi olla tyypillistä käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneille. Osa liittyneistä sanoi kuitenkin, ettei heidän osallistumisensa kuitenkaan täysin passiivista ole. Sen esimerkiksi koettiin sijoittuneen aktiivisen ja passiivisen osallistumisen välille, mikä tarkoitti sitä, että kirkon tilaisuuksissa käytiin ainakin kerran kuussa.¹⁰² Helluntaiseurakunnasta kirkkoon liittynyt kertoi käyvänsä edelleen enemmän helluntaiseurakunnan tilaisuuksissa, mutta kertoi viime aikoina alkaneensa käymään myös kirkon tilaisuuksissa enemmän.¹⁰³ Osa ryhmästä kertoi osallistumisensa kirkkoon olevan hyvin vähäistä. Vaikka kirkossa käyminen oli ollut liittymisen jälkeen aktiivista, kirkossa käyminen oli sittemmin jäänyt vähemmälle. ”Se on nyt sit jääny tuolla kirkossa käyminen, että en mä oo käyny moneen vuoteen (...).”¹⁰⁴ Yhden liittyjän kohdalla kontaktit kirkkoon olivat hyvin vähäisiä, eikä hän kokenut seurakunnan toiminnan tavoittavan häntä lainkaan.

Ja nyt varmaan koska tässä elämänvaiheessa, missä on niin ei oo ollu mitään semmosta syytä, miks mä oisin niinku.. Ei oo ollu ripareita, ei oo menos naimisiin tai mitään tämmöstä, ei oo saanu lasta. Niin ei oo sen takiikaa ollu. Ei oo periaatteessa ollu mitään semmosta tilannetta, miks mulla olis tarvinnu olla niinku yhteydessä sinne niin..¹⁰⁵

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneet kertoivat, minkälaisissa seurakunnan tilaisuuksissa he mielellään käyvät. Tällaisia tilaisuuksia olivat esimerkiksi erilaiset jumalanpalvelukset, kuten sanajumalanpalvelus, Tuomas-messu, nuorten messu ja jumalanpalvelukset juhlapyhinä, esimerkiksi jouluna.¹⁰⁶ Osalla ryhmästä oli tapana myös osallistua jouluisin Kauneimmat joululaulut – yhteislaulutilaisuuteen.¹⁰⁷ Yhdelle liittyneistä erityisen tärkeää kirkon toiminnassa oli kirkkomusiikki. Hän kertoi käyvänsä paljon seurakunnan eri musiikkitilaisuuksissa ja harrastavansa myös itse kirkkomusiikkia.¹⁰⁸ Liittyneet kertoivat osallistuvansa kirkon tilaisuuksiin myös esimerkiksi seurakunnassa

---

¹⁰² I10

¹⁰³ I1

¹⁰⁴ I11

¹⁰⁵ I7

¹⁰⁶ I1, I7, I10 & I11

¹⁰⁷ I10 & I11

¹⁰⁸ I10

järjestettävän kerhotoiminnan kautta tai sukulaisten perhetapahtumissa, joissa kirkolliset toimitukset olivat olleet esillä.¹⁰⁹

Käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmästä suurin osa sanoi uskovansa Jumalaan. Jokainen heistä myös kuvaili uskoaan Jumalaan eri tavoin. Yksi heistä määritteli uskovansa nimenomaan kristinuskon Jumalaan.¹¹⁰ Toinen heistä sanoi uskovansa Jumalaan, mutta sanoi sen olevan hänelle myös vaikea asia hahmottaa.¹¹¹ Yksi sanoi uskovansa Jumalaan tai johonkin korkeampaan voimaan.¹¹²

Kyl mä uskon. Et mä en missään nimessä sano, että mä oon ateisti, et se on niinku ihan se viimeinen, mitä mä en halua tai en oo missään nimessä ateisti. Mut kyl mä uskon niinku johonki, onks se sitten Jumala tai joku korkeempi voima tai joku tämmönen niin kyllä.¹¹³

Tästä ryhmästä vain yksi sanoi, että ei usko Jumalaan enää samalla tavalla kuin aikaisemmin nuorempana ja kuvaili itseään agnostikoksi. ”(...) että mä en niinkö ennää usko sillai Jumalaan, enkä tuohon kirkon opetukseen niinkö nuorena.”¹¹⁴

Ryhmästä osa uskoi kirkon opetukseen ja osa ei. Suurin osa kertoi, ettei usko kaikkeen, mitä kirkko opettaa.¹¹⁵ Yksi heistä painotti uskovansa kirkon Raamatun mukaiseen opetukseen, mutta ei kaikkeen mitä kirkko opettaa erilaisista tulkinnoista johtuen.¹¹⁶

Mä uskon siihen opetukseen, mitä kirkko opettaa Raamatun mukasesti. (...) Mä en usko kaikkeen, mitä kirkko opettaa. Tai siis periaatteessa tuntuu, että jotkut kysymykset on hyvin vahvasti auki tällä hetkellä. Ja kirkossakin on eri mielipiteitä eri asioihin liittyen.¹¹⁷

Osa ryhmän liittyneistä ei pitänyt itseään kristittyinä tai uskovaisina, mutta eivät olleet mielestään täysin ateistejakaan.¹¹⁸ Yksi heistä sanoi suhtautuvansa kirkon opetukseen kuitenkin neutraalisti, ei vastustaen.¹¹⁹

Mä en sillä tavalla en usko siihen niin kun kirkon opetuks.. tai siis mä en tykkää sanoa, et mä en usko siihen.. Mä en oo samaa mieltä siitä tai sitte mä en niin ku voi sanoa, että mä allekirjoittaisin sitä kristinuskon opetusta.¹²⁰

---

¹⁰⁹ I10 & I11

¹¹⁰ I1

¹¹¹ I11

¹¹² I7

¹¹³ I7

¹¹⁴ I10

¹¹⁵ I1, I7, I10

¹¹⁶ I1

¹¹⁷ I1

¹¹⁸ I7 & I10

¹¹⁹ I7

¹²⁰ I7

Tästä ryhmästä henkilöt, jotka sanoivat uskovansa kirkon opetukseen, pitivät myös tärkeänä kirkon sanoman esillä pitämistä.¹²¹ Myös Kauppisen tutkimuksessa liittyneet pitivät yhtenä kirkon toiminnan painopisteenä evankeliumin sanoman esillä pitämistä.¹²² Tässä tutkimuksessa sanoman esillä pitämisen painoarvoon suhtauduttiin eri tavoin. ”Mun mielestä kirkko, johon mä haluan kuulua pitäytyy tiukasti Raamatun sanaan. Mulle se on aika iso kriteeri.”¹²³ Osa liittyneistä Pehkosen pro gradu – tutkielmassa toivoi myös kirkon pitäytyvän Raamatun mukaisessa julistuksessa.¹²⁴

Auttamistyötä pidettiin myös tärkeänä kirkon tehtävänä. Osa ryhmästä piti kirkossa tärkeänä tarpeessa olevien ihmisten auttamista sekä diakoniaa pidettiin merkityksellisenä kirkon työmuotona. Tärkeänä pidettiin myös kirkon ja seurakuntien reagoimista ajankohtaisiin asioihin, kuten pakolaistilanteen huomioimiseen.¹²⁵ Kauppisen tutkimuksessa monet kirkkoon liittyneistä halusivat tukea diakoniatyötä maksamalla kirkollisveroja ja useimmat liittyneet nostivat kirkon yhdeksi tärkeäksi painopisteeksi elämän kolhimien ihmisten tukemisen.¹²⁶ Myös Rikkisen tutkimuksessa helsinkiläiset kirkkoon liittyneet pitivät kirkon auttamistyötä yhtenä merkityksellisimpänä asiana kirkossa.¹²⁷ Tässä ryhmässä yhteisöllisyyttä pidettiin myös tärkeänä piirteenä kirkossa ja sen tilaisuuksissa.¹²⁸ Yhden liittyneen mielestä kirkossa on tärkeää myös saavutettavuus.

No mun mielest yks tosi tärkeä on just se, että semmonen saavutettavuus. Sillee, sinne on helppo niinku ihmisten tulla tai ottaa yhteyttä ja just se, et mitä mä sanoin, että ei vaan ne jotka kuuluu siihen kirkkoon, vaan myös niinku ulkopuolelta ihmiset.¹²⁹

Tässä ryhmässä liittyjät arvostivat kirkossa myös vapautta. Yhden liittyjän mielestä oli hyvä, ettei kirkossa tarvitse todistella omaa uskoa, eikä se myöskään velvoita mihinkään.¹³⁰ ”Kuitenki kirkosa voi olla ihan vappaasti. Sitä minä kyllä arvostan, että ei tartte usko. Ei kukkaan kysele, että uskokko sinä Jumalaan.”¹³¹ Hänen kokemuksensa mukaan samantapaista vapautta ei ole

---

¹²¹ I1 & I11

¹²² Kauppinen 2008, 161.

¹²³ I1

¹²⁴ Pehkonen 2006, 70.

¹²⁵ I1 & I7

¹²⁶ Kauppinen 2008, 156, 159.

¹²⁷ Rikkinen 2016, 24.

¹²⁸ I11

¹²⁹ I7

¹³⁰ I10

¹³¹ I10

herätysliikkeessä, joka on paljon sitovampi.¹³² Samantapaisia vastauksia antoivat muutamat vapaista suunnista irtautuneet henkilöt Kauppisen tutkimuksessa, jotka kokivat kirkon ilmapiirin vapauttavana uskon vakavuuden tarkkailusta ja suorittamisesta.¹³³ Käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä pidettiin myös tärkeänä sitä, että kirkko uudistuu ja on näkyvillä. Etenkin Helsingin seurakunnat saivat kehuja positiivisesta uudistumisesta ja näkyvyydestä.¹³⁴

Niin mun mielestä sitä on ollu hirveen kiva seurata, et on ollu, on tehty jotain uutta. (...) Ehkä jopa vähän silleen kirkon historiassa radikaalii, mut mun mielestä se on ollu tosi hyvä. Et ollaan niinku.. ei olla enää sitä, mitä oltiin joskus sata vuotta sit, vaan oikeesti halutaan uudistuu ja mennä sen mukaan, mitä niinku nyky maailma on. Ja vastaa niinku nykyihmisten tarpeisiin.¹³⁵

Kirkon tilaisuuksissa yhteisöllisyys oli tärkeää joillekin liittyneistä.¹³⁶ Osalle ryhmästä kirkon tilaisuuksissa oli tärkeää myös musiikki ja laulaminen.¹³⁷ Yksi liittyneistä kertoi kokevansa ulkopuolisuutta etenkin kirkon messuissa.¹³⁸

Niin se on tuota.. se messu minulle sillai vieras asia, että minä en mielellään mee sillon kirkkoon, ko.. lestadiolaisen myötä siellä oli sellaista opetusta, että joka ei oo uskovainen niin ei kan.. ei piä mennä ehtoolliselle, se on vaan uskovai.. uskovaisten ateria. (...) Niin minulle se on semmonen kynnys tullu, kun minä en pidä ittiä uskovaisena niin minä en siis mee ehtoolliselle.¹³⁹

Suurin osa tästä ryhmästä sanoi pitävänsä kirkollisia toimituksia itselleen tärkeinä ja hyvänä syynä kuulua kirkkoon.¹⁴⁰ Kirkolliset toimitukset voivat olla tärkeitä monelle käytännöllisestä syystä kirkkoon liittyneelle suomalaiselle. Usein kirkkoon saatetaan liittyä jonkin kirkollisen toimituksen, esimerkiksi kirkollisen vihkimyksen takia. Tässä ryhmässä kuitenkin yksikään ei ollut liittynyt kirkkoon ensisijaisesti kirkollisen toimituksen takia, mutta kirkolliset toimitukset, kuten häät tai hautajaiset sekä kummisuus olivat asioita, joita odotettiin kirkolta itselle.¹⁴¹ Myös Kauppisen tutkimuksessa kirkollisiin toimituksiin osallistumisesta kertoivat myös useat sellaiset henkilöt, joille ne eivät olleet ensisijainen syy liittyä kirkkoon.¹⁴²

---

¹³² I10

¹³³ Kauppinen 2008, 89.

¹³⁴ I7

¹³⁵ I7

¹³⁶ I11

¹³⁷ I10 & I11

¹³⁸ I10

¹³⁹ I10

¹⁴⁰ I1, I7 & I10

¹⁴¹ I1, I7 & I10

¹⁴² Kauppinen 2008, 149–149.

Mä tiedän, et jos mä joskus haluan mennä naimisiin niin mä haluan mennä kirkossa naimisiin. Et se on semmonen niinku palvelu, mitä mä niinku ns. odotan tai muuten.¹⁴³

Jopa seki tulee mieleen, että tuota ko.. ikkää on niin eihän sitä tiedä, millon tulee lähtö täältä niin kuitenkin mä haluan, että tuota tällä paikkakunnalla niin kukkaan pety sitten, että minä kuolen, että eikö se kuulunnukkaan kirkkoon.¹⁴⁴

Käytännöllistä syistä kirkkoon liittyneiden toiveet kirkolle liittyivät pitkälti myös niihin asioihin, joita he pitivät kirkossa tärkeinä. Kirkon esimerkiksi toivottiin panostavan diakoniatyöhön ja auttamiseen.¹⁴⁵ Ryhmässä myös toivottiin, että ihminen voitaisiin kohdata paremmin kirkossa ja että kirkossa olisi enemmän yhteisöllisyyttä.¹⁴⁶

Mutta siis ihan niinku henkilökohtasella tasolla niin toivoisin että kun menis kirkkoon niin, niin olis joku semmonen mahdollisuus rakentaa sitä yhteyttä, yhteyttä ja että otettas huomioon.¹⁴⁷

Kirkolta toivottiin ulospäinsuuntautuvaa toimintaa. Sen myös toivottiin jatkavan avointa linjaa, joka toiminnassaan ottaisi huomioon ulkopuolisetkin ihmiset.¹⁴⁸ Tästä ryhmästä suurin osa oli enimmäkseen tyytyväinen kirkon nykyiseen tilaan tai he eivät osanneet esittää sen kummempia toiveita kirkolle.¹⁴⁹ Yhden henkilön ainoa toive liittyi kotiseurakuntansa jumalanpalveluselämään. Hän kertoi kokevansa kirkon messuissa olonsa ulkopuoliseksi ehtoollisen vieton takia. Hän ei itse osallistu ehtoolliselle, sillä vanhoillislestadiolaiseen herätysliikkeeseen kuuluessaan hän oli oppinut, että se on vain uskoville tarkoitettu. Sellaiseksi hän ei itseään sanonut mieltävänsä. Siksi hän toivoikin, että hänen kotiseurakunnassaan voisi olla enemmän sanajumalanpalveluksia, joissa ehtoollista ei vietetä.¹⁵⁰

Mutta jos kysytään, että onko toiveita niin tämmönen toive, et ois vaikka joka toinen kerta ois sanajumalanpalvelus tai joka toinen kerta tämä messu niin minusta se ois hyvä.¹⁵¹

Kirkon jäsenyys ei ollut tuonut käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneille merkittävää muutosta elämään, mutta haastateltavat toivat joitakin asioita esille,

---

¹⁴³ I7

¹⁴⁴ I10

¹⁴⁵ I1

¹⁴⁶ I1 & I11

¹⁴⁷ I7

¹⁴⁸ I1 & I7

¹⁴⁹ I7, I10 & I11

¹⁵⁰ I10

¹⁵¹ I10

joissa olivat huomanneet muutoksen tapahtuneen. Osa heistä kertoi kirkkoon liittymisen muuttaneen uskonnollista identiteettiä. Uskonto oli esimerkiksi yhdelle liittyneelle tullut kirkkoon liittymisen myötä läheisemmäksi, ja hän oli alkanut ajatella uskonnosta eri tavalla. ”Onhan se vähän niin ku tullu ajateltua erilailla uskonnosta, ku mitä ennen. Sillai syvällisemmin, syvällisemmin ajattelee nyt niitä asioita.”¹⁵² Yksi liittynyt sanoi kirkon jäsenyyden vaikuttaneen erityisesti kristillisyyden laajempaan ymmärtämiseen¹⁵³.

Mä pyrin ajattelemaan edelleenkin, että kristityt maailmassa muodostaa maailmanlaajuisen kirkon. Mutta eniten koen ehkä just sen, että, että pyrin näkemään itseni kristittynä. En niinkään helluntailaisena, kuten ehkä sanoin aiemmin. Ja se, että pyrkii löytämään, löytämään niinkun eri, eri kristillisistä suuntauksista ne hyvät puolet ja ehkä olemaan ymmärtäväisempi sitten semmosia, semmosia kristinuskon muotoja kohtaan, jotka ei ehkä itselle niin kolahda.¹⁵⁴

Osa ryhmästä kertoi, ettei kirkkoon liittymisellä ollut suurta vaikutusta heidän uskonnolliseen identiteettiinsä tai elämäänsä.¹⁵⁵ Yksi liittyneistä kertoi, ettei kirkon jäsenyys määritä omaa elämää millään tavalla, mutta vapaaehtoisen liittymisen kautta hänellä on ollut parempi tunne kirkkoon kuulumisesta. ”Et varmaan just se, koska tää on nyt musta lähtös in mulla ei oo sitä semmost kapinahenkee siinä.”¹⁵⁶ Kauppinen tutkimuksessa osa nuorena uhmakkaasti kirkosta eronneista eivät palatessaan hakeneet kirkolta hengellisyyttä, palveluja tai yhteisöllisyyttä.¹⁵⁷ Sama ilmiö tulee esille myös tämän henkilön kohdalla, joka oli nuorena eronnut kirkosta, mutta liittynyt harkinnan jälkeen uudelleen. Hän ei ollut myöskään odottanut kirkolta elämäänsä hengellisyyttä tai yhteisöllisyyttä. Tässä ryhmässä yksi liittyneistä myös kertoi, ettei jäsenyys kirkossa ole muuttanut omaa uskonnollisuutta, mutta sen kautta saatu yhteisön merkitys on ollut tärkeä.¹⁵⁸ On varmasti tyypillistä, etteivät käytännöllisistä syistä liittyneet henkilöt hae tai koe kirkkoon liittyessään muutosta uskonnollisuuteensa. Tässä ryhmässä yhdelle liittyneelle kuitenkin uskonnolliset asiat olivat tulleet tärkeämmiksi. Tämä henkilö oli käynyt aikuisrippikoulun kirkkoon liittymisen yhteydessä, jonka kautta oli päässyt tutustumaan uskon asioihin ja kirkon toimintaan paremmin.¹⁵⁹

---

¹⁵² I11

¹⁵³ I1

¹⁵⁴ I1

¹⁵⁵ I7 & I10

¹⁵⁶ I7

¹⁵⁷ Kauppinen 2008, 107.

¹⁵⁸ I10

¹⁵⁹ I11

Suurin osa tämän ryhmän liittyneistä koki jäsenyytensä kirkossa olevan kestäväää myös tulevaisuudessa.¹⁶⁰ Myös Rikkisen tutkimuksessa helsinkiläisistä liittyjistä suurin osa koki jäsenyytensä kestäväksi. Tutkimuksessa muutama yksittäinen henkilö kuitenkin koki kirkon linjausten vaikuttavan jäsenyyteensä. He totesivat, että mikäli kirkon suunta muuttuu liian liberaaliksi, he todennäköisesti tulevat eroamaan.¹⁶¹ Sama ilmiö tuli esille tässä ryhmässä, jossa yksi jäsenistä epäröi jäsenyytensä kestävyyttä tulevaisuudessa, mikäli kirkon linja muuttuu liian liberaaliksi, eikä perustu enää Raamatun sanalle.¹⁶² Myös Pehkosen tutkielmassa erityisesti osa tunnustavista kristityistä koki, että kirkon pitäisi paremmin pitäytyä Raamatun sanassa.¹⁶³

---

¹⁶⁰ I7, I10 & I11

¹⁶¹ Rikkinen 2016, 22.

¹⁶² I1

¹⁶³ Pehkonen 2006, 96.

5 Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet

5.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät

Suurin osa tähän tutkimukseen osallistuneista henkilöistä sijoittui uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmään. Myös Rikkisen tutkimuksessa useimmiten liittymisen syyksi valittiin muut uskonnolliset syyt tai muut syyt.¹⁶⁴ Kauppisenkin tutkimuksessa tehdyn kyselyn perusteella hengelliset syyt olivat suurin syy kirkkoon liittymiselle. Hengelliset syyt olivat ratkaisevimmat syyt kirkkoon liittymiselle 24 prosentille kaikista vastaajista.¹⁶⁵ Lisäksi Pehkosen pro gradu – tutkielmassa omaan uskonnolliseen elämään liittyvän syyn takia liittyneitä oli eniten vastaajissa.¹⁶⁶ Tutkielmassani uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneitä on tässä ryhmässä seitsemän.

Osa ryhmästä toi esille kirkkoon liittymisen syyksi uskon. He perustelivat kirkkoon liittymistään uskolla Jumalaan, oman uskon pohtimisella sekä esimerkiksi kirkon tarjoamalla turvallisella kontekstilla uskonelämälle.¹⁶⁷ ”Lasten synnyttyä aloin pohtia suhdettani uskoon. Joku siinä veti puoleensa ja ensimmäistä kertaa mietin kirkkoon liittymistä.”¹⁶⁸ Myös Rikkisen tutkimuksessa liittyneillä suurin osa muista uskonnollisista syistä liittyivät vakaumukseen. Kirkon koettiin edustavan omaa vakaumusta ja uskoa. Sen myös kaivattiin antavan turvallisen ympäristön vakaumukselle ja väylän uskolle.¹⁶⁹ Kauppisen tutkimuksessa 7 prosenttia vastaajista kertoi Jumala-uskoon liittyvien kysymysten selkiintymisen olleen ensisijainen syy kirkkoon liittymiselle.¹⁷⁰ Tutkielmassani yksi henkilö kuvaili kirkkoon liittymisen syiden perustuneen uskolle:

Niin, no syyt, syyt oli siis se.. et kyllähän minä niin ku uskoin, uskoin Jumalaan ja tuota.. (...) Se nyt vaan tuntui, et se kir.. se kirkko antaa siihen niin.. niin ku sitten siihen jotenki semmosen niin ku turvallisen kontekstin sitte sille uskolle, uskonelämälle.¹⁷¹

Yksi liittyneistä tässä ryhmässä kertoi kirkkoon liittymisen syyksi sen, että hän piti itseään kristittyinä ihmisenä ja halusi kuulua seurakuntayhteisöön. ”Mä tuota pidin ja pidän itteeni kristittyinä ihmisenä. (...) Ja se tuntu niinku omituiselta olla

---

¹⁶⁴ Rikkinen 2016, 9.

¹⁶⁵ Kauppinen 2008, 55.

¹⁶⁶ Pehkonen 2006, 58.

¹⁶⁷ I6, I9 & I13

¹⁶⁸ I13

¹⁶⁹ Rikkinen 2016, 11.

¹⁷⁰ Kauppinen 2008, 95.

¹⁷¹ I6

niinku kirkon ulkopuolella.¹⁷² Tästä ryhmästä valtaosaa yhdisti kuuluminen aikaisemmin toiseen uskonnolliseen yhteisöön.¹⁷³ He kertoivat säilyttäneensä uskonnollisuutensa yhteisöstä lähtemisen jälkeen ja löytäneensä luterilaisesta kirkosta väylän sen harjoittamiseen.¹⁷⁴ Ei välttämättä ole sattumaa, että tutkielman aineistossa suurin osa aikaisempiin uskonnollisiin yhteisöihin kuuluneista sijoittui juuri tähän uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmään. Myös Matti Pehkosen tutkielmassa muista uskonnollisista yhteisöistä kirkkoon liittyneillä korostui uskonnollisten kysymysten merkitys elämässä, mikä oli vaikuttanut liittymispäätökseen.¹⁷⁵

Tässä ryhmässä osa heistä toi esille myös tyytymättömyyttään aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön.¹⁷⁶ Kirkkoon liittymisen syytä perusteltiin esimerkiksi omalla riittämättömyyden tunteella aikaisemmassa uskonnollisessa yhteisössä sekä luterilaisen kirkon monipuolisemmalla Raamatun tulkinnalla. ”Koin oloni kirkossa, että pystyy riittää enemmän. (...) Se oli aika yks keskeinen syy.”¹⁷⁷ Kauppisen tutkimuksessa myös toisesta uskonnollisesta yhteisöstä irtautuneet henkilöt kuvailivat pettymyksen tai kuulumattomuuden tunteen aiemmassa uskonnollisessa yhteisössä johtaneen kirkkoon liittymiseen.¹⁷⁸

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneillä oli myös muita syitä, mitkä tukivat liittymispäätöstä. Osalla tämän ryhmän jäsenistä kirkolliset toimitukset, kuten ehtoolliselle pääsy ja kummius, motivoivat liittymään kirkkoon.¹⁷⁹ Ehtoollisyhteys oli myös Pehkosen tutkielmassa kirkkoon liittymisen syy muutamien henkilöiden vastauksissa.¹⁸⁰ Tässä tutkielmassa yksi liittyneistä kertoi kummiksi pyytämisen toimineen luontevana syynä ja viimeisenä sysäyksenä kirkkoon liittymiseen. Vaikka hänelle kummius vaikutti olevan ensimmäiseksi kerrottu syy, olen lisännyt hänet tähän ryhmään, koska hän kertoi pohtineensa suhdettaan uskoon ja kirkkoon liittymistä vuosia aikaisemmin.¹⁸¹ Hän myös kertoi samaa tarinaa kuin mikä tuli Rikkisenkin tutkimuksessa esille: usein kirkkoon liittymistä oli pohdittu pitkään ja juuri kummiksi pyytäminen oli toiminut sopivana sysäyksenä liittymiselle. Rikkisen tutkimuksessa kummius oli suurin

---

¹⁷² I3

¹⁷³ I2, I4, I8 & I13

¹⁷⁴ I2, I4 & I8

¹⁷⁵ Pehkonen 2006, 40.

¹⁷⁶ I2, I8 & I13

¹⁷⁷ I8

¹⁷⁸ Kauppinen 2008, 93.

¹⁷⁹ I6 & I13

¹⁸⁰ Pehkonen 2006, 67.

¹⁸¹ I13

yksittäinen syy kirkkoon liittymiselle.¹⁸² Myös Kauppisen tutkimuksessa se oli suurin yksittäinen syy.¹⁸³

Osa ryhmästä kertoi sosiaalisten suhteiden vaikuttaneen kirkkoon liittymiseen. Joillekin helluntailaisessa perheessä kasvaneille henkilöille kirkkoon liittyminen oli aluksi osoitus kapinallisuudesta omia vanhempia ja heidän uskonnollista kasvatustaan kohtaan.¹⁸⁴ ”Ja sit yks puoli oli varmasti tieteenki se kapina, mikä siihen liitty, että.. Niin se oli tietyllä tavalla multa sitte niinku statementti sitä mun perhettä kohtaan.”¹⁸⁵ Tämä tuli esille myös Kauppisen tutkimuksessa, jossa yksi henkilö kertoi liittyneensä kirkkoon muun muassa vastalauseena helluntailaisten vanhempiensa uskonkiihkolle.¹⁸⁶ Sosiaalisena syynä kirkkoon liittymiseen vaikutti myös tyttären kirkkoon liittyminen ja ripille pääsy. ”Ja sitten mä itekseni päätin sen sillon, että viimestään sillon, kun [tyttären nimi] menee rippikouluun niin minäkin liityn.”¹⁸⁷ Myös Kauppisen tutkimuksessa oli nuoren rippikoulun vuoksi kirkkoon liittyneitä. Rippikoululaisten perheenjäseniä oli liittyneiden joukossa 3 prosenttia.¹⁸⁸ Läheisten vaikutus kirkkoon liittymiseen on suuri ja se tulee esille myös Rikkisen tutkimuksessa. Liittymispäätös on tehty esimerkiksi lasten vuoksi, koska sen oli koettu vaikuttavan heihin myönteisesti.¹⁸⁹

Yksi ryhmästä kertoi liittymisensä syyksi myös sen, että hän näki kirkossa muutoksen tapahtuneen erityisesti suhtautumisessa naisiin. Erään naispappeutta vastustaneen hiippakunnan piispan eläköityminen vaikutti vahvasti hänen päätökseensä liittyä takaisin kirkkoon. Piispa oli edustanut hänelle myös sitä ankaraa uskonnollista maailmankuvaa, jossa hän oli kasvanut.¹⁹⁰ Kauppisen tutkimuksessa neljällä prosentilla vastaajista naisten oikeus pappeuteen vaikutti ensisijaisesti kirkkoon liittymiseen. Myös kuusi prosenttia liittyneistä oli palannut kirkkoon sen tähden, että he olivat katuneet eroamistaan. Eroaan katuneet henkilöt olivat huomanneet, kuten tämä henkilö tutkielmassani, että kirkko oli muuttunut ja tämän kehityksen takia oli ollut mahdollista palata takaisin.¹⁹¹ Kirkon asenneilmapiirin muutos suvaitsevammaksi, esimerkiksi naisten pappeuden suhteen oli myös yhtenä merkittävänä liittymisen syynä Rikkisen tutkimuksessa.

---

¹⁸² Rikkinen 2016, 14.

¹⁸³ Kauppinen, 2008, 59.

¹⁸⁴ I2 & I13

¹⁸⁵ I2

¹⁸⁶ Kauppinen 2008, 87.

¹⁸⁷ I9

¹⁸⁸ Kauppinen 2008, 75.

¹⁸⁹ Rikkinen 2016, 16.

¹⁹⁰ I3

¹⁹¹ Kauppinen 2008, 10, 113.

Vastauksissa oli myös ollut nähtävissä, että aikaisemmin kirkosta eroamisen syynä oli ollut suvaitsemattomuus naispappeutta ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan.¹⁹²

Suurin osa tästä ryhmästä kertoi liittymisen syyksi myös sen, että he kokivat juuri luterilaisen kirkon tuntuneen heille oikealta uskonnolliselta yhteisöltä.

Ja siinä mä sitten pikku hiljaa jotenkin käännyin tutustumaan.. en hirveesti tutustunu niinku uskontoihin tutustutaan kaikkiin, että otanpa näistä jonkun, vaan, vaan kirkko oli jotenki silleen läheisin (...) Ja sitten se vaan vähitellen alko tuntuun siltä, että on itseasiassa ihan niinku hyvä koti mulle.¹⁹³

Suurin osa tämän ryhmän liittyneistä kuvaili kirkkoon liittymispäätöksensä olleen usean vuoden harkinnan tulos.¹⁹⁴ Varsinaista kääntymystä ei kukaan liittymisen yhteydessä ollut kokenut. Osa kuvaili kuitenkin kääntymyksensä tapahtuneen eri tavoin. Kääntymys oli esimerkiksi koettu aikaisemmassa uskonnollisessa yhteisössä tai sen kuvailtiin tapahtuvan useina kääntymyskokemuksina elämän aikana, jolloin hengellisyys enemmän aktivoituu.¹⁹⁵

5.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta

Tässä ryhmässä uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden taustat olivat erilaisia. Ryhmästä suurin osa oli kuulunut aikaisemmin toiseen uskonnolliseen yhteisöön ja liittynyt ensimmäistä kertaa aikuisiällä kirkkoon.¹⁹⁶ Valtaosa heistä oli kuulunut helluntaiseurakuntaan¹⁹⁷ ja yksi oli kuulunut Jehovan todistajiin.¹⁹⁸

Eli, eli mun lapsuustausta on sellanen, että mun perhe on Jehovan todistajia. Ja, ja tota, isä ja äiti ja isosisko myöskin ja ovat yhä tälläkin hetkellä. – Joten mä oon niinku syntyny sellaseen perheeseen, mikä on ollu hyvin sellanen, hyvin uskonnollinen, niinku Jehovan todistaja –uskon mukaan.¹⁹⁹

Myös heidän perheensä olivat kuuluneet näihin liikkeisiin. Yksi entisistä helluntailaisista kertoi saaneensa kasteen vauvana luterilaiseen kirkkoon, mutta eronneensa kirkosta lapsena perheensä mukana.²⁰⁰

Oon helluntailaisesta perheestä. Ja tota sillai hyvin aktiivisesti tai niinku aktiivisesta helluntailaisesta perheestä. (...) Mut on siis kastettu pienenä

---

¹⁹² Rikkinen 2016, 14.

¹⁹³ 14

¹⁹⁴ 13, 16, 19 & 113

¹⁹⁵ 12 & 18

¹⁹⁶ 12, 14, 18 & 113

¹⁹⁷ 12, 18 & 113

¹⁹⁸ 14

¹⁹⁹ 14

²⁰⁰ 12

kyllä, mut sit me ollaan niinku erottu kirkosta tai sillai, että mun puolesta on erottu sillon ihan pienenä johtuen näistä kastekysymyksistä.²⁰¹

Ryhmästä yhdellä ei ollut taustaa muussa uskonnollisessa yhteisössä ja hän oli liittynyt kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisena.²⁰² Osa tästä ryhmästä oli eronnut aikaisemmin kirkosta ja liittynyt myöhemmin uudelleen.²⁰³ Yksi heistä kertoi perheensä kuuluneen körttiläisyyteen.²⁰⁴

Tässä ryhmässä yli puolet kertoi saaneensa aktiivisen uskonnollisen kasvatuksen kotona.²⁰⁵ Heidän kertomastaan kävi ilmi, että heidän perheensä olivat kuuluneet toiseen uskonnolliseen yhteisöön tai kirkon herätysliikkeeseen. Osa toi esille negatiivisia muistoja saamastaan uskonnollisesta kasvatuksesta.²⁰⁶

Sain hyvin ankaran uskonnollisen kasvatuksen. Oli hyvin selvää, mitä uskovainen sai tehdä ja mitä ei. (...) Usko ja Jumala näyttäytyi minulle varsin pelottavana, elämää rajoittavana ja ahdistavana asiana.²⁰⁷

Et se, siin ympäristössä missä mä kasvoin niin tää mun äidin ja hänen uskonsisartensa Jumala oli tämmönen koston, koston toimeenpanija. Hyvin väkivaltanen hahmo, jota käytettiin niinku sumeilematta pelotteluun lastenkasvatuksessa.²⁰⁸

Kauppisen tutkimuksessa muutama liittyneistä kertoi saaneensa vapaisiin suuntiin kuuluneelta perheeltään ankaran uskonnollisen kasvatuksen, josta oli jäänyt negatiiviset muistot.²⁰⁹ Eivät kuitenkaan kaikki ryhmän uskonnollisiin yhteisöihin aiemmin kuuluneet henkilöt tuoneet esille negatiivisia muistoja niistä. Esimerkiksi yksi helluntailaisessa kodissa kasvanut henkilö kertoi, ettei uskontokasvatus kotona ollut edes aktiivista.

Tässä ryhmässä oli myös muutamia muita, jotka kertoivat, ettei kotona saatu uskonnollinen kasvatus ollut aktiivista.²¹⁰ Osa kertoi, ettei uskontokasvatus kotona ollut esimerkiksi iltarukousta kummempaa.²¹¹ Yksi liittyneistä kertoi saaneensa äidin puolelta uskontokasvatusta, mutta sanoi sen olleen ristiriidassa isän vahvan mielipiteen kanssa, joka ei aatteensa puolesta hyväksynyt uskontoa.²¹² Lähes

---

²⁰¹ I2

²⁰² I9

²⁰³ I2

²⁰⁴ I3

²⁰⁵ I3, I2, I4 & I13

²⁰⁶ I3 & I13

²⁰⁷ I13

²⁰⁸ I3

²⁰⁹ Kauppinen 2008, 86.

²¹⁰ I6, I8 & I9

²¹¹ I6 & I8

²¹² I9

kaikki ryhmästä toivat esille myös kodin ulkopuolelta saamaansa uskontokasvatusta tai uskonnonopetusta.²¹³

Mä tykkäsin ihan siitä [koulun uskontokasvatuksesta] ja tietysti ne kaikki laulut ja virret niinkun muistaa. Ja se on.. ne oon niinku muistoissa ne kaikki siellä koulun lähellä pienes kirkos käynnit ja ne niinku muistaa tosi niinku hienona.²¹⁴

Yksi liittyneistä muisteli erityisesti uskontokasvatuksen koulussa 50–60-luvulla olleen ankaraa ja ahdistavaa. Suurin osa kertoi myös käyneensä lapsena ja nuorena paikallisen luterilaisen seurakunnan tai muun uskonnollisen yhteisön järjestämässä toiminnassa.²¹⁵

Mut mä en ollu ite sitten rippikoulu.. eiku olinhan mä rippikoulun jälkeen seurakuntanuorissa, se on totta. Mutta sitte se jotenki lukion aikana jäi, mulla ei ollu kovinkaan paljon sen henkisiä ystäviä ja en ollu ite aktiviinen.²¹⁶

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneet olivat kokeneet uskonnollisuuden muutoksia elämänsä aikana. Tässä ryhmässä aktiivista uskonnollista kasvatusta saaneiden tai muista uskonnollisista yhteisöistä tulleiden henkilöiden uskonnollisuudessa oli tapahtunut samankaltaisia muutoksia lapsuudesta aikuisuuteen.²¹⁷ He kertoivat esimerkiksi uskonnollisesta yhteisöstä irtaantumisen tai kasvatuksessa vallinneiden asenteiden vaikuttaneen tähän kehitykseen. Osa heistä kertoi kapinoineensa saamaansa uskonnollista kasvatusta vastaan aikuistuuessaan ja osa sanoi myös kyseenalaistaneensa uskonnon.²¹⁸ He kertoivat myös oman ajattelunsa muuttuneen iän myötä rationaalisemmaksi ja liberaalimmaksi.²¹⁹ Heidän kiinnostuksensa uskontoa ja hengellisyyttä kohtaan ei kuitenkaan ollut kokonaan hävinnyt uskonnollisista yhteisöistä irtaantumisen tai asenteiden muutosten takia.²²⁰

No onhan se mennä semmoseen rationaalisempaan suuntaan. (...) Tai semmoseen niinkun, ehkä siitä Jumala-suhteesta tai semmosesta kokemuksesta enemmän semmoseen pohtimiseen.²²¹

Oon liberalisoitunu siitä, mitä oon ollu lapsena ja tota.. Ja sitten ehkä on semmonen aika ehkä tässä välissä, että jotenkin, että on myös kyseenalaistanu ylipäätään niinkun uskonnon tai ylipäätään niinkun onks

---

²¹³ 12, 13, 16, 18 & 19

²¹⁴ 19

²¹⁵ 13, 14, 16, 18, 19

²¹⁶ 13

²¹⁷ 12, 14 & 113

²¹⁸ 14, 13 & 113

²¹⁹ 12 & 18

²²⁰ 12, 13, 14,

²²¹ 18

sellasta niinku muuta olemassa kun tää niinku maailma mitä me nähään. Ja tota, sanotaan, et ehkä semmonen niin kun ehdottomuus on karissu, et nykyään, et jos silloin mä tiesin tasan miten asiat on niin nykyään mulla on vaan jotain arvauksia jostain.²²²

Tässä ryhmässä tuli esille myös se, että uskonnollisuus voi vahvistua iän myötä. Yksi liittyneistä, joka ensimmäistä kertaa aikuisena liittyi kirkkoon, eikä sitä ennen ollut kuulunut muuhun uskonnolliseen yhteisöön, kertoi suhteensa uskontoon sekä halun kuulua johonkin uskonnolliseen yhteisöön vahvistuneen iän myötä.²²³ Hän ei esimerkiksi ollut ajatellut kirkkoon liittymistä nuorena. Uudelleen kirkkoon liittynyt kertoi myös lähentyneensä kirkkoa ja uskontoa uudelleen iän karttuessa.²²⁴ Myös suhtautuminen kirkkoa kohtaan tässä ryhmässä koettiin muuttuneen elämän aikana myönteisemmäksi. Positiiviset kokemukset kirkosta ja seurakunnasta vaikuttivat myönteiseen suhtautumiseen.²²⁵ Esimerkiksi osa kertoi, että aikaisemmissa uskonnollisissa yhteisöissä suhtautuminen luterilaiseen kirkkoon oli ennakkoluuloista, mutta myönteiset kokemukset kirkosta olivat muuttaneet heidän mielikuvaansa.²²⁶

5.3 Liittyminen

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmästä suurin osa oli liittynyt kirkkoon aikuisrippikoulun kautta.²²⁷ Pääasiassa aikuisrippikoulu koostui papin kanssa käydyistä yksilö- tai ryhmätapaamisista ja konfirmaatiosta. Osa liittyneistä myös kastettiin kirkkoon liittymisen yhteydessä.²²⁸ Yksi henkilö kertoi, että hänen piti liittymisensä yhteydessä perustella, miksi haluaa kuulua kirkkoon. ”Mikä nyt tuntuu huvittavalta, koska nykyään kirkko ottais ihan kenet tahansa yhdellä klikkauksella sisään. Mut silloin piti perustella.”²²⁹ Suurin osa liittyneistä koki aikuisrippikoulun miellyttävänä kokemuksena. Osalle kokemus oli myös antoisa.²³⁰ Myönteinen kokemus aikuisrippikoulusta näkyi myös Juha Kauppinen tutkimuksessa, jossa haastateltuja aikuisrippikoulun käyneitä oli seitsemän. Rippikoulun keskusteleva luonne ja osallistujien elämäntilanteen huomioon ottaminen oli tärkeää, mikä tuli esille myös omassa tutkielmassani.²³¹

---

²²² I2

²²³ I9

²²⁴ I6

²²⁵ I2, I3, I6 & I8

²²⁶ I2, I4 & I13

²²⁷ I2, I4, I6, I8, I9 & I13

²²⁸ I4 & I9

²²⁹ I2

²³⁰ I4 & I13

²³¹ Kauppinen 2008, 135.

Ja mä kävin aikuisrippikoulun ja se oli mulle.. must ihan valtavan kiva juttu, must se oli hurjan hauskaa.. Ja, ja jotenki mä arvostin sitä, et se oli semmosta tosi keskustelevaa, mä olin yksin sen papin kanssa, kävin sitä ja.. Ja, ja tota arvostin sitä, että kirkossa on niinku se vapaus ajatella itse hyvin pitkälle.²³²

Nuo keskustelut kirkkoherran kanssa olivat minulle todella merkityksellisiä. Ensimmäistä kertaa elämässäni sain kyseenalaistaa ilman, että minua tuomittiin siitä tai mielipidettäni yritettiin muuttaa. Se oli minulle jotain aivan uutta.²³³

Suurin osa aikuisrippikoulun käyneistä liittyneistä koki seurakunnan vastaanoton hyväksi ja osa koki päässeensä myös seurakunnan toimintaan mukaan. Yhden henkilön mukaan seurakunnassa otettiin myös kaikki seurakuntaan liittyneet hyvin huomioon.²³⁴

No hyväksyvä [vastaanotto], ehkä mä mietin, että mitenhän ne suhtautuu mun taustaan.. Aika hyväksyvästi ja.. Kyllä mä tein sitten selväksi, että mä haluaisin jossain vaiheessa messuavustaan. (...) Sitte meidän seurakunnassa on semmonen, kutsutaan viimeisen kahen kuukauden aikana kirkkoon liittyneet semmoseen kahvitilaisuuteen..²³⁵

Osa aikuisrippikoulun käyneistä sanoi, ettei rippikoulun jälkeen enää seurakunnalta otettu yhteyttä.²³⁶ Yksi liittyneistä ei kokenut oloaan tervetulleeksi seurakuntaan, vaikka yritti päästä sen toimintaan mukaan. Seurakunta ei myöskään ohjannut 17-vuotiasta liittyjää hänelle sopiviin tilaisuuksiin. ”Et mä en kokenut olleeni kauheen tervetullut tai jotenki (...) et päinvastoin ehkä mun jotenki piti pyytää, et saanks mä tulla.”²³⁷

Tässä ryhmässä oli vain yksi henkilö, jonka ei tarvinnut käydä rippikoulua kirkkoon liittymisen yhteydessä.²³⁸ Kirkkoon aikaisemmin kuuluneena ja nuorisorippikoulun käyneenä hänen tuli vain täyttää liittymislomake kirkkoherranvirastossa. Vastaanottoa kirkolta jäseneksi ei virastokäynnin lisäksi ollut, mutta hän myös sanoi, ettei osannut odottaa kirkolta laitoksena mitään.

Suurin osa tästä ryhmästä ei maininnut luopuneensa mistään liittyessään kirkkoon. Muutamat kuitenkin kertoivat luopuneensa aikaisemmasta uskonnollisesta yhteisöstä liittymisen vuoksi.²³⁹ Yhteisöstä luopuessaan yksi liittyneistä koki luopuneensa myös siihen liittyneistä sosiaalisista suhteistaan. ”Et

---

²³² I4

²³³ I13

²³⁴ I8

²³⁵ I8

²³⁶ I4, I6 & I9

²³⁷ I2

²³⁸ I3

²³⁹ I2 & I8

se oli tärkeä paikka sosiaalisesti. Et sosiaalisista suhteista oon joutunu luopumaan.”²⁴⁰ Yksi heistä mainitsi osittain vitsaillen myös luopuneensa tavallaan rahasta kirkollisveron maksamisen alettua.²⁴¹

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet kertoivat läheisten, ystävien ja sukulaisten suhtautuneen kirkkoon liittymiseen eri tavoin. He kokivat lähipiiriltään sekä myönteistä, kielteistä että neutraalia suhtautumista. Osa kertoi negatiivisesta tai ennakkoluuloisesta suhtautumisesta liittymiseen.²⁴² Kielteistä suhtautumista esiintyi erityisesti muuhun uskonnolliseen yhteisöön kuuluneessa perheessä. Yksi haastateltava kertoi isänsä katkaisseensa välinsä häneen kirkkoon liittymisen vuoksi.

Ja mutta siis mun isähän siis katkas muhun siinä vaiheessa täysin suhteensa, kun, kun tota.. Jehovan todistajilla se on vähän silleen, silleen vaihtelevaa, et miten he tulkitsee sen, et kuinka paljon perheen jäsenet voi olla tekemisissä niinku toisten kanssa ja kuinka paljon voi olla sukulaisten kanssa tekemisissä, jos ne ei oo Jehovan todistajia ja erityisesti, jos on niinku eronnu Jehovan todistaja -uskosta, koska se on niinku pahin, mitä voi tehdä. Et, et tota, jos henkilökohtaisesti ikään kuin jättää sen ja sitten niinku liittyy kirkkoon, joka taas on Jehovan todistajille se suurin, suurin Babylonia niinku se tavallaan se pahin, mitä voi tehdä, et niinku on valinnu.²⁴³

Suurin osa tästä ryhmästä kuitenkin kertoi lähipiirin suhtautumisen olleen neutraalia tai ei minkäänlaista.²⁴⁴ Osa liittyneistä kertoi myös positiivisesta suhtautumisesta.²⁴⁵ Vaikutti siltä, että enimmäkseen lähipiirissä, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, kirkkoon liittymistä ei pidetty mitenkään erityisen merkittävänä ratkaisuna.

5.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet kuvasivat osallistumisaktiivisuuttaan seurakunnassa eri tavoin. Kokonaisuudessaan vaikutti, että tässä ryhmässä seurakunnan tilaisuuksiin osallistuttiin melko aktiivisesti. Osa ryhmästä kertoi osallistuvansa aktiivisesti seurakunnan toimintaan.²⁴⁶ Osa taas ilmoitti osallistuvansa silloin tällöin tai satunnaisesti.²⁴⁷ ”Osallistun silloin tällön, että en niin aktiivisesti (...) Kerran kuukaudessa käyn ainaki jossaki

---

²⁴⁰ I8

²⁴¹ I2

²⁴² I2, I4 & I13

²⁴³ I4 & I13

²⁴⁴ I2, I3, I4, I6, I8 & I9

²⁴⁵ I8 & I13

²⁴⁶ I3 & I8

²⁴⁷ I2, I9 & I13

tilaisuudessa.”²⁴⁸ Ryhmässä oli myös muutamia henkilöitä, jotka kertoivat osallistuvansa seurakunnan toimintaan hyvin vähän.²⁴⁹ Kirkon messut ja jumalanpalvelukset olivat tälle ryhmälle kirkon tilaisuuksista suosituimpia. Kauppisen tutkimuksessa tuli myös ilmi se, että liittyneille jumalanpalvelus seurakunnan toiminnasta oli kaikkein tutuin.²⁵⁰ Tässä tutkielmassa erityismessuista Tuomas-messu tuli esille kolmen henkilön kuvauksissa ja myös Kauppisen tutkimuksessa erityisesti siitä kerrottiin myönteisiä kokemuksia.²⁵¹

Mä en oo tosiaan kauheen aktiivinen, että mä tykkään kyllä käydä.. et mä käyn silloin tällön messussa ja jumalanpalveluksessa.. (...) Et sit ollaan messussa ja tykkään käydä kovasti. Mun mies.. tai me käydään yhdessä usein.. hän, hän käy myöskin ja me tykätään käydä ja tykätään laulaa virsiä ja muuta tämmöstä, että..²⁵²

Mieluiten käyn Tuomas-messuissa, joissa tunnen saavani olla juuri siten kuin haluan. Messu on vapaamuotoisempi, mutta kuitenkin juhlanan tuntuinen.²⁵³

Osa kertoi mielellään seuraavansa kirkollisia tapahtumia myös median kautta esimerkiksi tv-jumalanpalveluksia katsomalla ja radiohartauksia kuuntelemalla.²⁵⁴

”Jos satun ajamaan autoa silloin kun tulee jumalanpalvelus, kuuntelen sen ja iltahartauden kuuntelen aina. Usein ajan autoa just silloin, kun tulee iltahartaus.”²⁵⁵

Osa ryhmästä toi myös esille kirkkorakennuksen tärkeän merkityksen paikkana, jossa on mukavaa käydä.²⁵⁶ Muu seurakunnan toiminta, joka tuli esille liittyneiden vastauksissa, oli esimerkiksi musiikkitilaisuuksissa käyminen, kirkollisvaaleissa äänestäminen, uskon ja elämään liittyviin keskusteluiltoihin osallistuminen, pastorin tapaaminen sielunhoidollisissa keskusteluissa ja Lahja lapselle – kampanjaan osallistuminen.

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet toivat myös esille haluaan osallistua enemmän seurakunnan toimintaan.²⁵⁷ Ajan käytön tai tiedon puute on kuitenkin hankaloittanut osallistumisen lisäämistä. Tämä tulee esille myös Rikkisen tutkimuksessa. Erityisesti eläkeikää lähestyvillä henkilöillä on halu osallistua enemmän seurakunnan toimintaan ja vapaaehtoistyöhön. Mutta tiedon

---

²⁴⁸ I10

²⁴⁹ I4 & I6

²⁵⁰ Kauppinen 2008, 150.

²⁵¹ I3, I9 & I13; Kauppinen 2008, 152.

²⁵² I4

²⁵³ I13

²⁵⁴ I3, I6 & I13

²⁵⁵ I6

²⁵⁶ I4 & I9

²⁵⁷ I3, I6 & I9

puute on erityisesti vapaaehtoistyöhön ryhtymisessä koitunut esteeksi, koska toiminnan mahdollisuuksista on hankalaa löytää tietoa. Rikkisen tutkimuksessa moni liittyneistä toivoi myös seurakunnalta enemmän mahdollisuuksia osallistumiseen ja aktiivisuuteen.²⁵⁸ Kauppinen myös havaitsi tutkimuksessaan, ettei uusien tulokkaiden ole aina helppo päästä mukaan kirkon toimintaan.²⁵⁹

Ja itse oon just aatellu, et jossakin, johonki hyväntekeväisyystyöhön ois niinku, mä menisin ihan mielelläni mukaan, mutta ehkä vähän.. Mutta tota en oo sitä vielä osannu.. et siitä ois ihan kiva vähän enemmän tietää..²⁶⁰

Yksi liittyneistä toivoi voivansa osallistua enemmän kirkon toimintaan, mutta hän sanoi kokeneensa myös ulkopuolisuuden tunnetta kirkossa. Pehkosen tutkielmassa osa liittyneistä toivoi kirkon olevan enemmän osa elämää. Pehkonen toteaaakin tutkielmassaan, ettei aina ole kyse pelkästään osallistujien aktiivisuudesta, vaan myös siitä, miten kirkko on osana ihmisten elämää.²⁶¹

Kyllä, kyllä joo, siis kyllä mä mielellään tekisin jotain, jos olis jotakin niin ku.. Tai osallistusin enemmän. Sehän voi olla vaan mun ennakkoluuloa, mut jotenki mulla on sellanen fiilis, että mä en kuuluis siihen porukkaan.²⁶²

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmässä kaikki sanoivat uskovansa Jumalaan. Osa heistä kertoi myös Jumala-kuvan muuttuneen ajan myötä.²⁶³ Esimerkiksi joillakin heistä käsitys Jumalasta oli ollut liian ankara lapsuudessa.²⁶⁴

Ja siis lapsena mun Jumala-kuva oli tosissaan ankara ja sellanen vahtaava, johtuen niinkun.. (...) Mut just niitte Lutherin tekstien ja sen niinku kirkon nii.. se on vaikuttanu runsaastikin siihen Jumala-kuvaan, et on tullu sellanen niinku paljon armollisempi niinku olo Jumalasta, että, et Jumala on niinku armollinen.²⁶⁵

Kirkkoon liittymisellä ja jäsenyydellä oli nähtävästi myös vaikutusta Jumala-kuvan muuttumiseen.²⁶⁶ Yhdelle liittyneistä Jumalasta oli tullut etäisempi ja pyhempi.

Et niinkö, et se on enemmän semmonen pyhempi se yhteys tietyllä tavalla. Ennen se oli niinku semmonen arkinen, frendisuhde. Tietyllä tavalla, ajatuksena, toiveena oli ainaki. Mut ku sitä ei sit saanu niin sitte se oli niinkö pettymys. Mut on tänä päivänä aika kaukanen, mut se ei oo niinku

---

²⁵⁸ Rikkinen 2016, 15.

²⁵⁹ Kauppinen 2008, 158.

²⁶⁰ I9

²⁶¹ Pehkonen 2006, 81.

²⁶² I6

²⁶³ I3, I8 & I13

²⁶⁴ I3 & I13

²⁶⁵ I2

²⁶⁶ I2 & I13

negatiivisella kaukanen, että mä oon.. Et Jumala ois jotenki hylänny ihmisen, vaan mä ymmärrän niinkö, et totuudemmanmukaisena.²⁶⁷

Vain pieni osa ryhmästä sanoi uskovansa kirkon opetuksiin.²⁶⁸ Osa ei uskonut kirjaimellisesti kirkon opetuksiin.²⁶⁹ Tässä ryhmässä muutamat henkilöt toivat myös esille sen, että kirkon opista on olemassa monenlaisia tulkintoja eikä kirkolla ole siinä välttämättä yhtä yhtenäistä linjaa. ”Kumpu tietäisin mikä on kirkon opetus Raamatusta ja Jumalasta, koska tuntuu, et sellast ei ole, siis sellast yhtä niinku linjaa.”²⁷⁰ Osa ryhmästä vieroksui kirkon opin ääriajatteluun tai suvaitsemattomuuteen menevää tulkintaa.²⁷¹ Sen sijaan hyväksynnän ja suvaitsevaisuuden arvojen nähtiin nousevat kirkon opetuksista.²⁷² Yhden henkilön mielestä kirkossa korostettiin enemmän traditiota kuin oppia.²⁷³

Etä kirkossa se oppi on enemmän niinkö.. se missä helluntailaisuudessa oppi on uskon totuuksia niin kirkossa oppi on tämmöstä traditiota, se on semmonen luterilainen traditio, joka me omaksutaan.²⁷⁴

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmässä vastattiin monipuolisesti siihen, mikä kirkossa on tärkeää. Vain yksi henkilö koki vaikeaksi tähän kysymykseen vastaamisen.²⁷⁵ Tässä ryhmässä pidettiin erityisesti tärkeänä kirkon sanomaa. Suurin osa liittyneistä piti tärkeänä kirkon sanoman ja oppien esillä pitämistä.²⁷⁶ Evankeliumin sanoman esillä pitämistä pidettiin myös Kauppisen tutkimuksessa yhtenä kirkon keskeisenä painopisteenä ja se oli tärkeää erityisesti hengellisistä syistä liittyneille, kuten tässäkin tutkimuksessa.²⁷⁷ Myös opeista nousevien arvojen julistamista pidettiin tärkeänä.²⁷⁸ Kauppisenkin tutkimuksessa kirkon yhtenä keskeisenä tehtävänä nähtiin arvojen opettaminen ja ylläpitäminen.²⁷⁹

No tietysti se, että kirkko, se pitää kiinni omista opeistaan, siis siitä sen tämmösistä inhimillisestä hyvästä sanomasta, jos niin voi sanoa siitä, niinku peruskristillisestä armosta, lähimmäisenrakkaudesta, pyytettömyydestä, auttamisesta, kaikista näistä

---

²⁶⁷ I8

²⁶⁸ I3 & I9

²⁶⁹ I4, I6 & I13

²⁷⁰ I2

²⁷¹ I4 & I9

²⁷² I4

²⁷³ I8

²⁷⁴ I8

²⁷⁵ I9

²⁷⁶ I3, I4, I6, I9 & I13

²⁷⁷ Kauppinen 2008, 161.

²⁷⁸ I3 & I4

²⁷⁹ Kauppinen 2008, 163.

tällasista niin ku mahdollisimman epäkaupallisista, yleishumaaneista asioista, jotka ovat mun mielestä sen parasta antia.²⁸⁰

Kirkon tekemää auttamistyötä pidettiin myös tärkeänä, mikä tuli myös esille Rikkisen tutkimuksessa helsinkiläisistä liittyjistä.²⁸¹ Suurin osa arvosti kirkon diakonia- ja auttamistyötä sekä yhteiskunnallista vaikuttamista.²⁸² Myös tässä ryhmässä pidettiin tärkeänä sitä, että kirkossa on vapaa ilmapiiri. Vapautta ajatella ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä pidettiin kirkossa tärkeänä.²⁸³

Ja nyt kun mä oon kirkossa missä on eri mielipiteitä niin se on vaan siisti. Että, että mä tykkään, että kirkossa saa olla eri mieltä ja mä nään että siellä on erilaisia mielipiteitä ja siellä riidellään. Se on ihan ok.²⁸⁴

Osalle ryhmästä oli tärkeää, että kirkko on näkyvillä.²⁸⁵ Kirkon tulee olla näkyvä osa yhteiskuntaa ja ihmisten arkea, ja pyrkiä kohtaamaan ihmisiä siellä missä he ovat. Kirkon toimintaa pidettiin myös monipuolisena ja sitä arvostettiin. Luterilaisuus ja kirkkorakennukset nähtiin tärkeänä osana suomalaista kulttuuriperintöä.²⁸⁶ Osa toi myös esille, että tasa-arvo ja suvaitsevaisuus ovat tärkeitä periaatteita kirkossa.²⁸⁷ Suurin osa liittyneistä piti myös Kauppisen tutkimuksessa suvaitsevaisuutta tärkeänä arvona, vaikka suvaitsevaisuuden lisääntyminen myös jakoi mielipiteitä.²⁸⁸

No tietysti nyt ihan nää perusjutut pitäis olla siis tasa-arvo, tasa-arvo, tietysti, ilman muuta ja sit se, et kirkko niin ku huolehtii köyhistä, syrjäytyneistä, vähäosaisista ja sitä se tekeekin. (...) Siinä suhteessa kirkon profiili on mun mielest hyvä. Tää tasa-arvo juttu niin on tietysti iso ongelma ja ymmärrän, et se on ongelma ja sitä ei kerta heitolla voi ratkaistakaan.²⁸⁹

Tässä ryhmässä tuotiin eniten esille sitä, että kirkon tilaisuuksissa tärkeää on mahdollisuus hiljentymiseen, pysähtymiseen ja pyhän kohtaamiseen.²⁹⁰ Henkiset ja hengelliset elementit vaikuttivat olevan siis tärkeitä asioita uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneille. ”Minulle tärkeämpää ja luonteelleni sopivampaa on hiljentyminen ja se, että saa olla rauhassa ja kokea pyhän läsnäolon.”²⁹¹ Muita yksittäisiä asioita, joita liittyneet mainitsivat tärkeiksi

---

²⁸⁰ I3

²⁸¹ Rikkinen 2016, 24.

²⁸² I4, I6, I8 & I13

²⁸³ I4, I6 & I8

²⁸⁴ I8

²⁸⁵ I4, I9 & I6

²⁸⁶ I4 & I6

²⁸⁷ I4 & I6

²⁸⁸ Kauppinen 2008, 167.

²⁸⁹ I6

²⁹⁰ I2, I4, I6, I9 & I13

²⁹¹ I13

asioiksi kirkon tilaisuuksissa, olivat esimerkiksi jumalanpalveluksissa ehtoollinen, musiikki, yhteisöllisyys, vapaamuotoisuus, kokonaisuus, kodikkuus ja perinteisyys. Ehtoollinen oli tässä ryhmässä osalle erityisen merkityksellinen messussa, mikä tuli myös esille Kauppinen tutkimuksessa.²⁹² Osa ei pitänyt siellä saarnaa ”ykkösjuttuna”.²⁹³ Erityisesti tämän ryhmän arvostus kirkon jumalanpalveluksia kohtaan poikkeaa Rikkisen tutkimuksesta, jossa helsinkiläiset kirkkoon liittyneet vähiten arvostivat jumalanpalveluksia ja ehtoolliselle pääsyn mahdollisuutta.²⁹⁴

Kirkollisten toimitusten merkitykseen suhtauduttiin eri tavoin. Osa ryhmästä oli sitä mieltä, ettei kirkollisilla toimituksilla ole ollut henkilökohtaisesti tärkeämpää merkitystä liittymisen jälkeen.²⁹⁵ Osa taas oli sitä mieltä, että kirkollisten toimitusten merkitys oli korostunut.²⁹⁶ Muutamille henkilöille kirkollisista toimituksista ehtoollinen oli henkilökohtaisesti tärkeä.²⁹⁷ Yksi henkilö piti erityisesti toimitusten uskonnollista sisältöä tärkeänä.²⁹⁸

Mutta, mutta tota jotenki niinku huomaa, että mä suhtaudun sillä lailla erilailla, että, et, et moni niinku haluaa sen, sen tapahtuman, et me halutaan, että meillä on kirkkovihkiminen, pappi ja me halutaan, että joku pappi kастaa meidän lapsen, mutta itseasiassa me ei olla lainkaan kiinnostuneita siitä sisällöstä, että kun vaan mahdollisimman yleisellä tasolla pysyttäis, että niin siinä mä oon tosi erilainen, niinku nimenomaan pidän siitä uskonnollisesta sisällöstä.²⁹⁹

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneet toivoivat kirkolta erityisesti ulospäinsuuntautuneisuutta, näkyvyyttä ja tavoitettavaa toimintaa. Kirkolta toivottiin jalkautumista kansan pariin ja avointa suhtautumista kirkkoon tulijoihin. Kirkolta toivottiin myös muutosta siihen, ettei se olisi niin etäisen ja jähmeän oloinen.³⁰⁰ Lisäksi kirkolta toivottiin ihmisten parempaa huomioimista ja kohtaamista seurakunnassa sekä kaivattiin yhteisöllisyyttä. ”No se mitä ainakin puuttuu mun mielestä kirkosta verrattuna hellareihin on se yhteisöllisyys, mitä mä kaipaaisin kirkkoon.”³⁰¹ Myös Pehkosen tutkielmassa liittyneiden yksi keskeisin toive liittyi seurakuntalaisten kohtaamiseen ja yhteisöllisyyteen. Laajemmin hänen

---

²⁹² I2, I6 & I8; Kauppinen 2008, 150.

²⁹³ I4 & I8

²⁹⁴ Rikkinen 2016, 25.

²⁹⁵ I4 & I8

²⁹⁶ I6 & I9

²⁹⁷ I2 & I8

²⁹⁸ I4

²⁹⁹ I4

³⁰⁰ I2 & I3

³⁰¹ I2

tutkimuksessaan tuli myös esille se, että kirkko koettiin etäiseksi ja sen toivottiin tulevan lähemmäs ihmisiä.³⁰²

Muutammat henkilöt toivoivat kirkon pitävän sanomastaan kiinni ja ylläpitävän uskoa.³⁰³ Kirkolta myös toivottiin tasa-arvoisuutta ja humanisuutta. Ne myös nousivat vahvasti Rikkisen tutkimuksessa toiveiksi helsinkiläisten kirkkoon liittyjien vastauksissa.³⁰⁴ Tässä tutkimuksessa osa toivoi kirkon hyväksyvän samaa sukupuolta olevien avioliiton.³⁰⁵ Tätä perusteltiin sillä, että suvaitsevaisuus ja hyväksyntä nousevat kirkon arvoista ja opeista.³⁰⁶

No varmaan joo, et kun mä itse niinku miellän, että se, se kirkon tai siis sen Raamatun opetuksen niin kun suurimpia asioita on nimenomaan se armo ja niin kun tavallaan tasa-arvo ihmisten välillä ja semmonen hyväksyväisyys, et, et mun mielestä kuitenkin niinku miettii, mitä Jeesus teki ja mitä se on touhuillu niin kyllähän se niinku se, niin moni esimerkki kertoo sen aikaiseksi poikkeuksellisesta hyväksyväisyydestä.³⁰⁷

Yksi liittyneistä toivoi myös sitä, että kirkossa otettaisiin huomioon erilaiset näkemykset.³⁰⁸

No lähtökohtaisesti mä toivon siinäkin semmosta avoimuutta, et se ois niinku avoin.. Tai niinkun periaatteellisella tasolla mä aattelin, et se olis niinku avoin kaikille ja sinne mahtuis niinku liberaalit ja konservatiivit. Mut sit tietysti se käytännön toteutus on hankala.³⁰⁹

Kirkon toivottiin olevan yhteiskunnallisesti valveutunut.³¹⁰ Yhteiskunnallisen toiminnan ja arjen läsnäolon kautta kirkko voisi tavoittaa ihmisiä. Yksi liittyneistä totesi, että hänellä ei hirveästi ole toiveita kirkon toiminnalle.³¹¹ Hänen mukaansa kirkon perinteinen kuva on hyvä ja riittää, että kirkko hoitaa perustehtäväänsä.

Suurin osa tästä ryhmästä kertoi kirkon jäsenyyden vaikuttaneen myönteisesti elämään ja uskonnolliseen identiteettiin. Enemmän kuitenkin liittymisen ja jäsenyyden kerrottiin vaikuttaneen uskonnolliseen identiteettiin kuin elämään. Kirkon jäsenyyden koettiin esimerkiksi vahvistaneen uskonnollista identiteettiä ja lisänneen uskoa.

---

³⁰² Pehkonen 2006, 68.

³⁰³ I2 & I6

³⁰⁴ Rikkinen 2016, 27.

³⁰⁵ I4 & I6

³⁰⁶ I4

³⁰⁷ I4

³⁰⁸ I2

³⁰⁹ I2

³¹⁰ I4 & I6

³¹¹ I8

No on se nyt varmaan jotenkin vahvistanut sitä niinku identiteettiä. Joka nyt on kuitenkin siis, mul ei se oo mikään äkkikäännös, vaan on se ollu olemassa jo, mut kyl se varmasti sitä on vahvistanu.³¹²

Muutammat henkilöt toivat esille, ettei jäsenyys ole muuttanut elämää hirveästi.³¹³

Kahden henkilön kohdalla kuitenkin jäsenyys oli mahdollistanut lähteä kirkolliselle alalle opiskelemaan ja töihin.³¹⁴ Yksi henkilö kertoi jäsenyyden vaikuttaneen myönteisesti myös kirkkoon suhtautumiseen. ”Ehkä sitä sitten, kun kirkos käy sillon tällön niin kuitenkin jotenki parempi mennä. (...) Joo, tota sen kokee enemmän sitten omaks.”³¹⁵

Suurin osa tästä ryhmästä aikoi säilyttää jäsenyytensä kirkossa myös tulevaisuudessa.

Mun on oikeestaan aika vaikee kuvitella, minkä takia mä nyt eroaisin kirkosta. Koska must se.. siellä ne perusjutut on kuitenkin suhteellisesti hyvin ja kun vertaa moneen muuhun niin ne on erinomaisesti.³¹⁶

Mahdollisen eroamisen syitä kuitenkin myös pohdittiin. Niitä olivat esimerkiksi kirkon sanoman häviäminen, kirkon tekemä ihmisoikeuksien vastaisen linjaus tai taistelu muun uskoisia vastaan. Kukaan liittyneistä ei kuitenkaan kertonut mahdollisista eroaikeistaan. Osa kertoi myös jäsenyyden säilyttämisen syitä. Niitä olivat esimerkiksi se, että kirkollisverolla voi tehdä paljon hyvää, luterilainen kirkko on humaani sekä se, että kirkkoon ollaan tyytyväisiä.³¹⁷

---

³¹² I6

³¹³ I6 & I9

³¹⁴ I2 & I8

³¹⁵ I9

³¹⁶ I4

³¹⁷ I4 & I8

6 Yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneet

6.1 Liittymisen ensisijainen syy ja vaikuttavat tekijät

Tähän ryhmään valikoitui yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä kirkkoon liittyneet henkilöt. Ryhmässä on vain kaksi henkilöä. Kirkkoon liittymisen syihin olivat vaikuttaneet sosiaaliset suhteet, halu olla osana seurakuntaa ja osallisuus seurakuntayhteisöstä jo ennen kirkkoon liittymistä. Pehkonen mainitsi tutkielmassaan, että sosiaaliset suhteet eivät yleensä korostu kirkkoon liittymisen syinä, mutta esimerkiksi ystäväpiirillä voi olla vaikutusta nuoren henkilön uskonnollisuuteen.³¹⁸

Toinen liittyneistä oli löytänyt paikkansa seurakunnan nuorteniltoista jo ennen kirkkoon liittymistä. ”Löysin oman paikkani seurakunnasta ja [halusin] käydä aikuisrippikoulun ja saada kasteen.”³¹⁹ Toisen liittymiseen taas vaikutti myönteinen kokemus opiskelusta kristillisessä opistossa ja siellä syntyneet ystävyys-suhteet luterilaisen kirkon jäsenten kanssa. Liittymiseen sisältyi myös halu kuulua yhteisöön yhdessä muiden kanssa, mikä tuli myös esille Rikkisen tutkimuksessa joidenkin liittyneiden perusteluissa.³²⁰ Kauppisen tutkimuksessa taas yhteisöllisyyden kaipuu syynä kirkkoon liittymiseen esiintyi neljällä prosentilla vastanneista.³²¹

Se oli varmaan ne kolme opiskeluvuotta siinä taustalla, jotka jotenki kypsytti sitä päätöstä, et mä haluan olla niin ku osa, osa tätä seurakuntaa ja haluan kuulua kirkkoon. Ja tuota, olin niitä hyviä kokemuksia saanu siellä ja mulla oli semmosia paljon ihmisiä ympärillä, jotenki niin.. Jotka sitten niin ku muhun paljon silleen vaikutti ja vahvasti jotenki sitä tunnetta, että mäkin haluan kuulua niin ku hekin haluavat, tai niin kun hekin kuuluvat.³²²

Myös tässä ryhmässä liittyneillä oli muitakin syitä, jotka tukivat kirkkoon liittymispäätöstä. Molemmilla kirkkoon liittymiseen olivat vaikuttaneet oma hengellinen tarve tai uskon löytäminen. Toiselle liittyneistä myös elämäntapaan liittyvät syyt olivat tärkeitä: hän halusi mennä naimisiin kirkossa.³²³ Rikkisen tutkimuksessa myös kirkkohäät ja lapsen kastaminen nousivat esiin avoimissa vastauksissa syinä liittyä kirkkoon.³²⁴ Kauppisen tutkimuksessa kirkkohäiden vuoksi liittyneiden osuus aineistossa oli kolmetoista prosenttia.³²⁵

---

³¹⁸ Pehkonen 2006, 54.

³¹⁹ I5

³²⁰ Rikkinen 2016, 12.

³²¹ Kauppinen 2008, 116.

³²² I5

³²³ I5

³²⁴ Rikkinen 2016, 17.

³²⁵ Kauppinen 2008, 79.

Kumpikaan tämän ryhmän liittyneistä ei ollut kokenut varsinaista kääntymystä kirkkoon liittymisen yhteydessä. Toinen heistä kertoi kasvaneensa uskossa ajan myötä. ”Varsinaisesti minulla ei ollut mitään uskoontulokokemusta, vaan kasvoin uskossani hiljalleen.”³²⁶ Hän myös kertoi kokeneensa uskoa vahvistaneita ihmeitä elämässään. Toinen henkilöistä kertoi liittymispäätöksensä olleen pitkän ajan harkinnan tulos.³²⁷

6.2 Uskonnollinen ja elämäkatsomuksellinen tausta

Tässä ryhmässä liittyneitä yhdistivät samankaltaiset perhetaustat. Molemmat henkilöt olivat liittyneet kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisena. Kumpikin oli myös kasvanut perheessä, jossa ei ole kuuluttu kirkkoon. Toinen heistä kertoi lapsuuden perheensä olleen ateistiperhe.³²⁸ Toinen taas sanoi, että uskontoa kotona pidettiin pahana asiana. ”Kotona usko selitettiin pahana asiana, sellaisena, johon ei tulisi koskaan sekaantua.”³²⁹

Tässä ryhmässä kumpikaan liittyneistä ei saanut uskonnollista kasvatusta kotona. Toinen heistä kertoi, että perheessä, jossa oli myös jonkin verran poliittista aktiivisuutta, pidettiin esillä kuitenkin muita tärkeitä arvoja, kuten erilaisuuden hyväksymistä. Hän kertoi myös saaneensa mummoltaan uskonnollista kasvatusta.³³⁰ Kumpikaan liittyneistä ei osallistunut koulussa uskonnonopetukseen. Toinen heistä kuitenkin kertoi opiskelleensa elämäkatsomustietoa.

Lapsuuden perheeni ei kuulunut kirkkoon, enkä saanut lapsena kastetta. En myöskään saanut osallistua koulussa uskonnontunneille, vaan opiskelin elämäkatsomustietoa.³³¹

Mä en myöskään sitten niinku silloin yläasteella, enkä lukiossakaan en, en osallistunu uskonnonopetukseen ja tietysti silloin jotenki se oma nuoruus oli.. tai jotenki se elämänvaihe, että se oli mulle (...) sit vaan sellasta ihan ikään ku sellasta helpotusta, koska oli vapaatunteja. (naurua) Kun ei tarvinnu olla uskonnontunneilla.³³²

Tässä ryhmässä kirkkoon liittyneiden kertomuksia uskonnollisuuden muutoksista yhdisti se, että huolimatta kodin uskonnottomasta kasvatuksesta, heillä molemmilla oli ollut pienestä pitäen kaipuu hengellisten asioiden pariin.

---

³²⁶ 112

³²⁷ 15

³²⁸ 15

³²⁹ 112

³³⁰ 15

³³¹ 112

³³² 15

Molemmilla uskonnottomuus oli saanut aikaan toiseuden tuntemista esimerkiksi kouluikäisenä.

Mä sanoisin näin, että mulla on ollu niinku sieltä ihan pienestä lapsesta jotenki semmonen niinku kaipuu sellaseen. (...) Että, että tota, että mä olisin esimerkiks halunnu mennä pyhäkouluun. Mä muistan, että mua jännitti ihan hirveesti mennä kysymään äidiltä lupa, että saanko mennä pyhäkouluun. Ja mä en saanu mennä.³³³

Molemmat liittyneistä kertoivat, että yhteisöllä ja sosiaalisilla suhteilla oli ollut käänteen tekevä vaikutus uskonnollisuuden muutoksiin heidän elämässään.

Toinen henkilöistä kertoi nuorena aikuisena opiskelun kristillisessä opistossa olleen tällainen käänteen tekevä hetki. Opiskelupaikan ja sieltä saatujen ihmissuhteiden merkitys oli tärkeä oman hengellisen elämän kehittämisessä.

Niiden kautta hän oli alkanut pohtimaan myös omaa uskoaan.³³⁴ Toisen henkilön elämässä päätyminen paikallisen seurakunnan nuorisotilalle oli ollut elämässä käänteen tekevää. Nuorisotila yhteisönä ja sen hengellinen ulottuvuus antoivat hänelle voimaa elämään. Siellä hän myös kertoi tutustuneensa uskoon.³³⁵

Molemmat heistä olivat saaneet hyvät kokemukset kirkosta ja seurakunnasta ennen siihen liittymistä. Toinen heistä kertoi myös suhtautumisensa kirkkoa kohtaan muuttuneen, sillä hän oli suhtautunut aikaisemmin kirkkoon epäilevästi.³³⁶

6.3 Liittyminen

Tässä ryhmässä molemmat henkilöt liittyivät kirkkoon aikuisrippikoulun kautta.

Aikuisrippikouluun kuului tapaamisia papin kanssa, kaste ja konfirmaatio.

Molemmat heistä kokivat kirkkoon liittämiseen kuuluneet toimitukset merkityksellisiksi. Liittymispäivä oli jäänyt molemmilla mieleen tärkeänä muistona.

Kirkkoon liityttyäni ja kasteen saatua, tunsin tulleeeni vihdoin kokonaiseksi. Minut liitettiin virallisesti tuohon niin rakkaaseen seurakuntaperheeseen, johon toki kuuluin jo ennen sitä.³³⁷

Siinä oli sitten semmonen pappi oli siinä mukana, joka tota, johon mä olin tutustunu niin ku tavallaan siinä opiskeluaikana. Niin sit se oli jotenki silleen merkityksellistä, että hän sitten kasto mut ja näin.. Mä muistan, et me pidettiin sit semmoset pienet juhlat niin ku mun kotona.³³⁸

---

³³³ 15

³³⁴ 15

³³⁵ 112

³³⁶ 15

³³⁷ 112

³³⁸ 15

Toinen liittyneistä kertoi vastaanoton seurakunnalla olleen hyväksyvä ja arvostava. ”Liittyessäni kirkkoon minut kohdattiin niin kuin aiemminkin, arvostavasti ja hyväksyvästi. Minulla oli oma paikkani seurakunnassa ja työyhteisössä.”³³⁹ Toiselle liittyneelle seurakunnan yhteydenpito ei ollut jäänyt aikuisrippikoulun jälkeen mieleen. Hän ei muista, että liittymisen jälkeen häneen olisi otettu yhteyttä.³⁴⁰ Liittyneistä kumpikaan ei todennut luopuneensa mistään kirkkoon liittyessään.

Tässä ryhmässä kokemukset perheen, ystävien ja sukulaisten suhtautumisesta liittymiseen vaihtelivat. Kirkkoon liittyminen oli aiheuttanut jonkin verran myös ihmetystä lähipiirissä heidän uskonnottoman taustansa vuoksi. Toinen liittyjistä kertoi suurimman osan läheisistä hyväksyneen liittymisen ja sanoi toivovansa myös perheensä ymmärtävän valintaansa vielä jonain päivänä.³⁴¹ Toinen heistä kertoi kirkkoon liittymisen herättäneen esimerkiksi ystävissä ihmetystä hänen perhetaustansa vuoksi. Joistakin liian vähättelevistä kommenteista hän kertoi loukkaantuneensa.³⁴²

6.4 Jäsenyys ja uskonnollisuus

Toinen kirkkoon liittyneistä kertoi olevansa aktiivisesti seurakunnan nuorten toiminnassa mukana, jossa myös työskentelee. Liittymisen jälkeen hän on myös aktiivisesti ottanut osaa seurakunnan muuhun toimintaan.³⁴³ Toinen liittyneistä kertoi osallistuvansa kirkon tilaisuuksiin kerran kuukaudessa.³⁴⁴ Molempien osallistumisaktiivisuutta kuvasi jumalanpalveluksissa käyminen. ”Ja ollessani viikonloppuja kotiseudulla, käyn siellä aktiivisesti sunnuntaisin kirkossa ja tapahtumissa, ne antavat iloa ja valoa elämään.”³⁴⁵

Mä tykkään käydä Tuomas-messussa, mä yleensä käyn Tuomas-messussa kerran kuussa. (...) Mä käyn sitten semmosissa, jossa on jotain tommosia sanotaan nyt, pyhäinpäivänä vaikka jotain tämmösii musiikkitilaisuuksia, vaikka tossa lähistöllä yks kirkko, joka on mun lempipaikkani.³⁴⁶

Kumpikin tämän ryhmän liittyneistä sanoi uskovansa Jumalaan. Usko Jumalaan vaikutti olevan merkityksellistä heille molemmille. Toinen heistä sanoi uskovansa

---

³³⁹ 112

³⁴⁰ 15

³⁴¹ 112

³⁴² 15

³⁴³ 112

³⁴⁴ 15

³⁴⁵ 112

³⁴⁶ 15

myös kirkon opetukseen. ”Uskon kirkon opetukseen ja ennen kaikkea, uskon vakaasti Jumalaan. Se on syy, miksi nyt opiskelen ja tahdon tehdä töitä seurakunnissa.”³⁴⁷ Toinen liittyneistä sanoi, että ei ymmärrä kaikkea, mitä kirkko opettaa, eikä ole perehtynyt esimerkiksi kovin Raamatun opetukseen. Hän kuitenkin sanoi ajattelevansa, ettei hänen kaikkea tarvitse ymmärtääkään.³⁴⁸

Molemmat liittyneistä pitivät kirkon sanomaa tärkeänä. Kirkon sanomassa koettiin tärkeiksi toivon ja armon ulottuvuudet. Toinen liittyneistä piti myös tärkeänä toisten ihmisten ymmärtämistä, arvostamista ja rakastamista.³⁴⁹ Kauppisen tutkimuksessa tamperelaiset liittyjät pitivät myös evankeliumin sanoman esillä pitämistä kirkon yhtenä tärkeänä painopisteenä.³⁵⁰ Kirkko oli myös liittyneiden mukaan tärkeä yhteisöllisyyden luoja, jonka tehtävänä on tavoittaa ihmisiä ja koota seurakuntaperhe yhteen. Toinen liittyneistä toi esille, että avoimuus ja vapaus olla eri mieltä ovat myös tärkeitä asioita kirkossa.³⁵¹

Kirkon tehtävä on viedä ilosanomaa eteenpäin sanoin ja teoin, sekä koota yhteen seurakuntaperhe. Sen tulisi olla jokaiselle matalan kynnyksen paikka tulla ja niin ihmisten olisi helppo myös jäädä. Kirkko ei ole yksi suuri rakennus vaan me seurakuntana rakennamme kirkon.³⁵²

Kirkkoon liittyneet toivovat, että kirkko kohtaisi ihmisiä sekä hyväksyisi myös erilaiset mielipiteet.³⁵³

Jotenki mä toivon, että, et tota kirkko olis niin ku silleen haluais niin ku olla mukana tässä ajassa ja kuunnella niin ku seurakuntalaisia ja tutustuu siihen, että mimmosia ne ihmiset sit nykyaikana sitten on, et mikä niitä saattas niin ku houkuttaa lähtemään niin kun, lähtemään liikkeelle³⁵⁴

Kirkon tulee olla myös tasa-arvoinen ja hyväksyvä yhteisö, jossa voi olla oma itsensä. Toiselle henkilölle oli tärkeää erityisesti se, miten seksuaalivähemmistöjä kirkossa kohdataan. Toive tasa-arvosta ja suvaitsevaisuudesta kirkossa nousi myös vahvasti esille helsinkiläisillä kirkkoon liittyjillä.³⁵⁵

Kumpikin liittyneistä koki kirkon jäsenyyden olevan tärkeä ja uskonnollista identiteettiä tukeva asia. ”Kirkon jäsenyys on itselleni tärkeää ja tavallaan kunnia-asia, se vahvistaa omaa uskonnollista identiteettiäni ja minäkuvaani.”³⁵⁶ Kirkon

---

³⁴⁷ I12

³⁴⁸ I12

³⁴⁹ I12

³⁵⁰ Kauppinen 2008, 161.

³⁵¹ I12

³⁵² I12

³⁵³ I5 & I12

³⁵⁴ I5

³⁵⁵ Rikkinen 2016, 27.

³⁵⁶ I12

jäsenyys oli vaikuttanut liittyneistä toisen elämään laajemminkin, sillä se oli vaikuttanut hänen ammatinvalintaansa. Hän kertoi opiskelevansa tällä hetkellä kirkon nuorisotyön ohjaajaksi.³⁵⁷ Kumpikin liittyneistä kertoi aikovansa säilyttää kirkon jäsenyyden myös tulevaisuudessa.

---

³⁵⁷ 112

7 Johtopäätökset ja pohdinta

7.1 Tulosten arviointia

Tutkielmani viimeisissä luvuissa arvioin tutkimustuloksia ja niiden soveltuvuutta teoreettiseen viitekehykseen. Lopussa myös pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja esittelen mahdollisia jatkotutkimusaiheita tästä teemasta. Tämän tutkimuksen tehtävänä oli tutkia evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneiden aikuisten liittymisen syitä ja kokemuksia kirkon jäsenyydestä. Tutkimustehtäväni jakautui kolmeen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen käsitteli kirkkoon liittymiseen johtaneita syitä. Tutkielmassani jaoin liittyneet kolmeen eri ryhmään heille ensisijaisen tai tärkeimmän liittymissyyn perusteella. Liittyneet jaettiin käytännöllisistä syistä, uskonnollisista ja hengellisistä syistä sekä sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden ryhmiin.

Tässä tutkielmassa suurin osa liittyneistä kuului uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmään. Myös tuoreimpien aikaisempien tutkimusten mukaan uskonnolliset syyt olivat suurin syy kirkkoon liittymiselle.³⁵⁸ Usein oletetaan, että kirkkoon liitytään kirkollisten toimitusten tähden, kuten esimerkiksi naimisiin menon tai kummiksi pääsemisen takia. Tässä tutkimuksessa kuitenkin uskonnolliset ja hengelliset syyt olivat suurin syy liittyä kirkkoon. Yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneiden ryhmään kuului vain kaksi henkilöä, mutta tämä ryhmä vaikutti olevan myös kaikkein yhtenäisin erityisesti henkilöiden taustojen perusteella. Kaikilla liittyneillä oli ensisijaisten ja tärkeimpien syiden lisäksi myös monia muita syitä, jotka tukivat päätöstä liittyä kirkkoon.

Toinen tutkimuskysymykseni käsitteli liittyneiden taustaa. Selvitin, minkälainen elämäntilanne taustalla oli ollut ennen kirkkoon liittymistä. Käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä taustat olivat moninaisimmat. Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmään sijoittui suurin osa aikaisemman uskonnollisen yhteisön taustan omaavista henkilöistä. Tässä ryhmässä se johtui esimerkiksi siitä, että uskonnollisuus yhteisöstä irtaantumisesta huolimatta oli jäänyt elämään tai siitä, että aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön oltiin pettyneitä. Yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneiden ryhmän henkilöiden taustat olivat kaikkein yhtenäisimmät. He olivat kasvaneet uskonnottomissa kodeissa.

---

³⁵⁸ Rikkinen 2016, 9; Kauppinen 2008, 55; Pehkonen 2006, 58.

Uskontokasvatus oli ollut erilaista kirkkoon liittyneillä eri ryhmissä. Käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä kodin uskontokasvatusta kuvailtiin sekä aktiiviseksi ja vähäiseksi. Uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmässä aktiivinen uskontokasvatus oli vahvaa. Erityisesti sitä ilmeni aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön tai kirkon herätysliikkeeseen kuuluneilla. Heille saattoi myös nousta esiin negatiivisia muistoja kodin aktiivisesta uskonnollisesta kasvatuksesta. Kaikki ryhmään kuuluneista eivät kertoneet uskonnollisen kasvatuksen olleen kotona aktiivista.

Suomessa vuonna 2008 tehdyn ISSP-kyselyn mukaan viittä prosenttia suomalaisista ei ole kasvatettu minkään uskonnon mukaan.³⁵⁹ Myös tässä tutkielmassa tuli ilmi, että osa liittyneistä ei ollut saanut uskonnollista kasvatusta lainkaan. Esimerkiksi sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä uskonottomissa perheissä varttuneilla ei ollut lainkaan uskonnollista kasvatusta kotona. Lähes kaikki liittyneet kertoivat kodin ulkopuolisesta uskontokasvatuksesta ja uskonnonopetuksesta koulussa tai uskonnollisessa yhteisössä. Vain uskonottomissa kodeissa varttuneet lähes poikkeuksetta kertoivat, että he eivät saaneet osallistua kodin ulkopuoliseen uskonnonopetukseen tai uskontokasvatukseen.

Tässä tutkielmassa kaikki liittyneet kertoivat uskonnollisuudessaan tapahtuneen muutoksia elämänkaaren aikana. Uskonnollisuuden muutoksia pystyy helpoiten kuvaamaan ottamalla huomioon liittyneiden elämäkatsomuksellisen taustan. Erityisesti suurimalla osalla aikaisemmista uskonnollisista yhteisöistä kirkkoon liittyneillä uskonnollisuus oli muuttunut lapsuuden ja nuoruuden ajoista aikuisuuteen ehdottomasta uskonnollisuudesta rationaalisemmaksi ja avarakatseisemmaksi. Suurimalle osalle myös aikaisemmasta uskonnollisesta yhteisöstä irtaantuminen oli osa uskonnollisuuden muutosta. Toisaalta liittyneiden joukossa myös kerrottiin palaamisesta aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön. Kuitenkin kaikilla uskonnollisesta yhteisöistä irtautuneilla myös korostui uskonnollisuuden säilyttäminen tai sen uudelleen pohtiminen irtaantumisen jälkeen. Kirkkoon liittyminen oli muun muassa seurausta tästä uskonnollisuuden säilyttämisestä. Myös osa uudelleen kirkkoon liittyneistä kertoi kokemuksiaan aktiivisesta uskonnollisesta kasvatuksesta kirkon herätysliikkeiden piirissä. He kertoivat kokeneensa ankaran uskonnollisen kasvatuksen ja herätysliikkeen piirissä huonojen kokemusten vaikuttaneen myös myöhempään

---

³⁵⁹ Niemelä 2011, 50–51.

uskonnollisuuteensa. Uudelleen liittyneet kertoivat myös, että seurakuntaan palaaminen oli seurausta siitä, kun heidän ajatuksensa kirkosta ja uskonnoista olivat muuttuneet ajan myötä.

Uskonottomista perhetaustoista tulleiden kertomuksia yhdisti se, että kirkkoon liittyminen oli seurausta omasta hengellisyyden tai yhteisöllisyyden tarpeesta. He saattoivat kuvata tunteneensa uskonnollisuuden ja hengellisyyden kaipuuta jo lapsena. Joillekin se merkitsi esimerkiksi halua osallistua muiden ikätoverien kanssa samoihin tapahtumiin, kuten pyhäkouluun, uskonnonopetukseen tai rippikouluun. He kertoivat lähentyneensä uskontoa ja kirkkoa myöhemmin elämässään uskonottomasta perhetaustastaan huolimatta. Heille kirkkoon liittyminen oli seurausta omasta hengellisestä tarpeesta ja halusta kuulua yhteisöön yhdessä muiden kanssa.

Pehkonen havaitsi tutkielmassaan lapsuuden kokemusten vaikuttaneen siihen, miten ihminen koki uskonnollisuutensa myöhemmällä iällä ja miten ihminen rakensi tuona aikana myös suhtautumistaan kirkkoon. Hän kuitenkin totesi, että ihmisen uskonnollisuuden ja hengellisyyden kokonaisuus muodostuu useista tekijöistä.³⁶⁰ Myös tässä tutkimuksessa tuli esille, että lapsuuden kokemukset osittain vaikuttivat siihen, miten liittyneet kokivat oman uskonnollisuutensa ja hengellisyytensä. Lapsuuden kokemusten ohella myös muut kokemukset elämän aikana vaikuttivat siihen, miten ihminen koki oman uskonnollisuutensa aikuisena. Esimerkiksi kokemuksia aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön kuulumisesta vertailtiin paljon kirkon jäsenyyteen. Kirkkoon liittyneiden elämäntutkimuksellisen taustan selvittäminen oli tässä tutkimuksessa tärkeää. Sen avulla pystyi selvittämään, minkälaisia uskonnollisuuden muutoksia liittyneillä oli kirkkoon liittymisensä taustalla. On myös otettava huomioon, ettei kirkkoon liittyminen tässä tutkimuksessa tarkoittanut kaikkien kohdalla uskonnollisuuden tai hengellisyyden vahvistumista. Tämä tuli esille erityisesti käytännöllisistä syistä liittyneiden kohdalla. Sama asia koski kuitenkin myös muissa uskonnollisissa yhteisöissä varttuneita henkilöitä. Yhteisöissä uskonnollisuus saattoi olla niin vahvaa ja ehdotonta, että päinvastoin heidän uskonnollisuutensa oli kehittynyt elämän aikana maltillisempaan suuntaan.

Danièle Hervieu-Légerin ajatus siitä, että myös uskontoa koskettaa kulttuurin jatkumattomuus myöhäismodernissa yhteiskunnassa, pitää paikkansa myös tässä tutkimuksessa. Uskontoa ei voi enää välittää samanlaisena vanhemmilta lapsille

---

³⁶⁰ Pehkonen 2006, 93.

yhteiskunnassa, jossa kulttuuri on jatkuvan muutoksen alla.³⁶¹ Suurin osa aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön kuuluneista henkilöistä ei pysynyt aikuistuessaan vanhempiensa uskonnossa enää samalla lailla ja osalle kirkkoon liittyminen oli myös tietynlaista kapinaa vanhempien uskonnollisuutta kohtaan. Tämän tutkimuksen perusteella myöskään uskonnottomuutta ei voi välittää suoraan vanhemmilta lapsille.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessäni kysyin, miten kirkkoon liittyneet olivat rakentaneet uskonnollisuuttaan kirkon jäseninä. Tähän kysymykseen sisältyi liittyneiden kokemukset kirkon jäseninä. Myös kirkkoon liittymisestä oli erilaisia kokemuksia. Tutkimukseen osallistuneista suurin osa oli liittynyt kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisena. Aikuisrippikoulun käyneitä oli kaikissa ryhmissä, eniten kuitenkin uskonnollisista ja hengellisistä syistä sekä yhteisöllisistä ja sosiaalisista syistä liittyneiden ryhmässä. Tämä tulos siis poikkeaa aikaisemmista tutkimuksista, sillä niissä pääsääntöisesti suurin osa liittyneistä on ollut myös aikaisemmin luterilaisen kirkon jäseniä.³⁶² Toisaalta on myös hyvä ottaa huomioon, että aineiston määrä oli tässä tutkielmassa paljon suppeampi.

Suurin osa liittyneistä oli liittynyt kirkkoon aikuisrippikoulun kautta. Merkittäviä eroja ilmeni kokemuksissa aikuisrippikoulun käyneiden ja esimerkiksi Internetin kautta liittyneiden välillä. Pääsääntöisesti aikuisrippikoulun käyneet kokivat seurakunnan vastaanottavaksi. Sen sijaan Internetin kautta kirkkoon uudelleen liittyneet eivät usein kokeneet saaneensa minkäänlaista vastaanottoa seurakunnalta. Eräissäkin tapauksissa kirkkoon liittynyt oli huomannut liittymisen virallistamisen vasta palkkakuitistaan kirkollisveron maksun alettua. Tämän tutkimustuloksen perusteella seurakuntien olisi hyvä panostaa uusien jäsentensä parempaan huomioimiseen. Ajan tuomat muutokset kirkkoon liittymisessä tulivat esille myös tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi uudelleen liittymisen helppouteen on vaikuttanut muun muassa se, että kirkkoon liittyminen on mahdollista nykyään tehdä Internetin kautta muutamalla klikkauksella. Yksi henkilö kertoi 2000-luvun alussa liittyneensä kirkkoon asioimalla kirkkoherran virastossa. 2010-luvulla liittyneet taas kertoivat pääsääntöisesti liittymisen tapahtuneen täyttämällä Internet – lomakkeen täyttämällä. Tämä tutkimustulos osoittaa, että liittymisen helppous heikentää

---

³⁶¹ Hervieu-Léger 2000, 214.

³⁶² Rikkinen 2016, 9; Kauppinen 2008, 28, 38, & 47; Pehkonen 2006, 37.

yhteyttä paikallisseurakuntaan, minkä vuoksi seurakunnan vastaanotto tuntuu jäävän mitättömäksi.

Kokemukset lähipiirin suhtautumisesta kirkkoon liittymiseen vaihtelivat kaikilla liittyneillä. Pääasiassa liittymiseen suhtauduttiin myönteisesti tai neutraalisti. Tämä toisaalta kertoo siitä, että kirkkoon kuuluminen Suomessa on aika neutraali uskonnollinen ilmaus kuten muissakin Pohjoismaissa.³⁶³ Pehkonen totesi tutkimuksessaan, ettei kirkkoon kuuluminen ilmennä uskonnollisuutta samalla tavalla kuin ennen.³⁶⁴ Toisaalta enemmistö kirkkoon kuulumisen tuskin koskaan on ilmentänyt uskonnollisuutta, tai vain ja ainoastaan uskonnollisuutta. Eniten kielteisestä suhtautumisesta kuitenkin kertoivat aikaisempaan uskonnolliseen yhteisöön kuuluneet. Tämä johtui esimerkiksi siitä, että suhtautuminen kirkkoon näissä yhteisöissä oli kielteistä.

Kukaan liittyneistä ei kertonut kokeneensa kääntymystä kirkkoon liittymisen yhteydessä. Osa kuvaili ennemmin kääntymystään hiljalleen tapahtuneena prosessina tai aikaisemmassa uskonnollisessa yhteisössä koettuna. Kääntymyskokemuksen puuttuminen ei varmastikaan ole poikkeuksellista evankelis-luterilaisen kirkon piirissä ja tämäkin voi osaltaan kummuta siitä, että kirkon jäsenyys ei välttämättä kerro mitään ihmisen uskonnollisuudesta. Toisaalta uskonnollista kääntymystä tutkinut Lewis Rambo kirjoittaa teoksessaan, että hänen henkilökohtaisen tulkintansa mukaan uskonnollinen kääntyminen on hyvin harvoin yhdessä yössä tapahtuva nopea muutos, vaikka jotkut kääntymyskokemuksista ovat juuri tällaisia. Hän kuitenkin painottaa, että suurin osa kääntymyksistä kuitenkin tapahtuu pidemmän aikavälin sisällä, mikä tuli tavallaan myös tässä tutkielmassa esille.³⁶⁵

Uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneet osallistuiivat määrällisesti seurakunnan toimintaan kaikkein aktiivisimmin. Myös sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneet osallistuiivat yhtä aktiivisesti seurakunnan toimintaan. Muihin ryhmiin verrattuna vähiten osallistumisaktiivisuutta oli käytännöllisistä syistä liittyneiden joukossa. Varmasti voisi olettaa, että uskonnollisista ja hengellisistä sekä sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden motivaatiot ovat toimintaan osallistumisessakin erilaisemmat kuin käytännön syistä liittyneillä. Toisaalta myös käytännöllisistä syistä liittyneiden joukossa oli henkilö, joka mielellään osallistui kirkon tilaisuuksiin uskonnollisesta

---

³⁶³ Niemelä 2003, 27.

³⁶⁴ Pehkonen 2006, 94.

³⁶⁵ Rambo 1993, 1, 4, 165.

sisällöstä välittämättä. En arvioi tässä tutkielmassa liittyneiden jäsenyyden merkitystä osallistumisaktiivisuuden perusteella. Kauppisen tutkimuksessa vain noin 10 prosenttia alkoi liittymisensä jälkeen osallistua seurakunnan toimintaan aktiivisesti, mutta toiminta oli tärkeää heillekin, jotka osallistuivat vain satunnaisesti, esimerkiksi juhlapyhinä.³⁶⁶ Aina yksilön uskonnollisuus ja hengellisyyskään eivät kerro välttämättä mitään uskonnollisesta aktiivisuudesta. Kimmo Ketola kirjoitti, etteivät uskonnolliset uskomukset välttämättä korreloi vahvasti uskonnollisen aktiivisuuden kanssa.³⁶⁷

Kimmo Ketola kirjoitti teoksessa *Osallistuva luterilaisuus*, että suomalaiset osallistuvat passiivisesti jumalanpalveluksiin.³⁶⁸ Tässä tutkimuksessa kuitenkin Jumalanpalvelukset olivat suosituimmat tilaisuudet kirkossa, joihin liittyneet kertoivat mielellään osallistuvansa. Ryhmien välillä oli tietenkin myös eroja, esimerkiksi uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ja käytännöllisistä syistä liittyneiden välillä. Erityisesti uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmässä jumalanpalveluksissa koettiin tärkeiksi mahdollisuus hiljentymiseen ja pysähtymiseen sekä ehtoollinen pääsyyn. Myös Pehkosen tutkimuksessa jumalanpalvelukset kirkon toimintamuodoista olivat osallistuneille tärkeimmät.³⁶⁹ Kauppisen tutkimuksessa jumalanpalvelus oli tamperelaisille liittyneille seurakunnan toiminnasta kaikkein tutuin, mutta usein se koettiin myös itselle vieraaksi.³⁷⁰ Rikkisen tutkimuksessa helsinkiläisistä liittyjistä taas jumalanpalvelusta kirkon toiminnassa arvostettiin vähiten.³⁷¹

Vuoden 2015 kyselytutkimuksen perusteella tiedetään, että suomalaisista neljännes ei usko Jumalaan.³⁷² Tässä tutkimuksessa yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki liittyneistä uskoivat Jumalaan. Sen sijaan uskomisen kirkon opetukseen tuli esille vain joillakin liittyneistä. Suurin osa sanoi, ettei pysty allekirjoittamaan kaikkea kirkon opetuksista. Osalle heistä oli myös epäselvää se, mikä kirkon oppi oikeastaan on, sillä siitä on olemassa niin paljon eri tulkintoja. Tämä voi johtua siitä, ettei kirkko näyttäydy kovin yhtenäisenä Suomessa. Myös esimerkiksi Kauppisen tutkimuksessa kävi ilmi, että liittyneiden suhde kirkon oppiin on kyseenalaistavampi verrattuna muihin suomalaisiin.³⁷³ Rikkisen

---

³⁶⁶ Kauppinen 2008, 149.

³⁶⁷ Ketola 2011, 10.

³⁶⁸ Ketola 2016, 73.

³⁶⁹ Pehkonen 2006, 79.

³⁷⁰ Kauppinen 2008, 150.

³⁷¹ Rikkinen 2016, 25.

³⁷² Ketola 2016, 61.

³⁷³ Kauppinen 2008, 137.

tutkimuksessa liittyneet suhtautuivat kirkon näkemyksiin vuorovaikutteisesti, mutta ei muuttumattomina.³⁷⁴

Kirkkoon liittyneiden kertomassa korostuivat neljä asiaa, joita he pitivät kirkossa tärkeinä. Nämä asiat olivat kirkon sanoma, auttamistyö, vapaus ja yhteisöllisyys. Liittyneiden tärkeinä pitämät asiat olivat osittain yhteydessä kirkkoon liittymisen syihin ja myös heidän taustaansa. Kirkon sanoman esillä pitämisen korostaminen tuli esille erityisesti niiden henkilöiden kertomuksissa, joille uskonnolliset ja hengelliset asiat olivat tärkeitä kirkossa. Heitä löytyi myös uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmän lisäksi myös muista ryhmistä. Kirkon auttamistyö ja hyvän tekeminen oli yksi syy liittyneillä kuulua kirkkoon. Kirkon jäsenyyden kautta haluttiin tukea kirkossa tehtävää hyvää työtä. Vapaus oli tärkeää erityisesti niille, jotka eivät sitä olleet kokeneet aikaisemmassa uskonnollisessa yhteisössä. Oli tärkeää, että kirkossa saa olla eri mieltä asioista, eikä ketään velvoiteta mihinkään. Yhteisöllisyys nousi etenkin niitten liittyneiden kohdalla tärkeäksi asiaksi, jotka olivat sitä liittyessään kirkossa kokeneet.

Liittyneiden toiveissa kirkolle tuli esille lähes samoja asioita mitä he pitivät myös kirkossa tärkeinä. Käytännöllisistä syistä sekä uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmissä toivottiin kirkolta näkyvää ja ulospäinsuuntautuvaa toimintaa. Näissä ryhmissä myös toivottiin, että kirkko huomioisi paremmin sinne tulevat ihmiset sekä panostaisi kohtaamiseen. Liittyneiden toiveet olivat samankaltaisia, mitä kirkon 2000-luvun strategioissa on haluttu saavuttaa. Tuoreessa *Erilaistuva kirkko* – julkaisussa kerrotaan, että kirkon 2000-luvun strategioissa on tuotu esille läsnäolon, kohtaamisen sekä yhtenäisyyden ja yhteisöllisyyden ihanteita.³⁷⁵ Uskonnollisista ja hengellisistä syistä sekä sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä tuotiin esille myös tasa-arvon, hyväksynnän ja humanisuuden periaatteita, joiden toivottiin näkyvän kirkossa. Kirkkoon liittyneiden toiveet selittyvät osin myös taustatekijöillä. Esimerkiksi kohtaaminen ja yhteisöllisyys olivat asioita, mitä jäätiin kaipaamaan aikaisemmasta uskonnollisesta yhteisöstä.

Kirkkoon liittyneiden uskonnollisuuden rakentaminen kirkon jäsenenä tuli myös esille siinä, miten he kertoivat jäsenyyden vaikuttaneen heidän elämäänsä ja uskonnolliseen identiteettiinsä. Ryhmiä vertailtaessa kävi ilmi, että eniten uskonnollisista ja hengellisistä syistä sekä sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä

---

³⁷⁴ Rikkinen 2016, 21.

³⁷⁵ Keskitalo 2016, 10–13.

liittyneiden ryhmissä koettiin jäsenyydellä olleen myönteistä ja vahvistavaa vaikutusta elämään ja uskonnolliseen identiteettiin. Vähiten jäsenyyden koettiin vaikuttaneen elämään käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä.

Tutkimustulosten perusteella lähes kaikki liittyneistä aikoivat säilyttää jäsenyytensä myös tulevaisuudessa.

Tutkimustulosten perusteella voisi olettaa, että kirkkoon liittymisen syyt ohjailivat ainakin jonkin verran sitä, miten liittyneet kokivat oman jäsenyytensä kirkossa ja miten he olivat rakentaneet uskonnollisuuttaan kirkon jäseninä. Vaikuttaa siltä, että uskonnollisista ja hengellisistä syistä sekä sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden ryhmissä aktiivisuus kirkon jäsenenä, uskonnollisuus sekä jäsenyyden vaikutus uskonnolliseen identiteettiin ja elämään on vahvempaa kuin käytännöllisistä syistä liittyneillä. Liian yleistäviä johtopäätöksiä ei voi kuitenkaan tehdä tutkimuksen aineiston suppeuden vuoksi ja koska liittyneet jakautuivat liittymissyiden mukaisiin ryhmiin melko epätasaisesti. Huomattavaa kuitenkin oli, että suurin osa liittyneistä jakautui uskonnollisista ja hengellisistä syistä liittyneiden ryhmään, jossa kirkon jäsenyys oli sitoutuvaa sekä uskonnollisuus ja hengellisyys merkityksellistä.

7.2 Pohdintaa

Tämän tutkielman alussa kerroin siitä, minkälaisien eri teorioiden avulla voidaan tarkastella yksilön uskonnollisuutta ja sen kehittymistä. Tässä tutkielmassa kirkkoon liittyneiden uskonnollisuudesta voidaan todeta, että deprivatioteoria, sosialisatioteoria, rationaalisen valinnan teoria sekä teoria tarkoituksen etsimisestä ja kuulumisesta selittävät liittymistä ja uskonnollisuutta vaihtelevasti. Tässä tutkielmassa kirkkoon liittyneiden kohdalla deprivatioteoria ei soveltunut kuin yhden liittyneen elämäntilanteeseen kirkkoon liittymisen aikana, joka kertoi liittyessään kirkkoon kaivanneensa kirkolta tukea ja lohtua omaan rikkiinäiseen elämäntilanteeseensa.³⁷⁶ Muita tämän kaltaisia esimerkkejä liittyneiden kertomuksista ei löytynyt, joissa kirkosta ja uskonnosta olisi haettu turvaa elämän haasteisiin.

Tässä tutkielmassani myös sosialisatioteoria joutui osin kyseenalaistetuksi. Suurin osa liittyneistä kertoivat uskonnollisuutensa muuttumisesta lapsuudesta aikuisuuteen. Hyvinä esimerkkeinä toimivat henkilöt, joiden kotona oli aktiivista uskonnollista kasvatusta ja jotka kuuluivat perheineen johonkin toiseen

---

³⁷⁶ 111

uskonnolliseen yhteisöön tai kirkon herätysliikkeeseen. Osa heistä kertoi kapinoineensa vanhempiaan ja saamaansa uskonnollista kasvatusta vastaan jättämällä heidän yhteisönsä. Jopa kirkkoon liittyminen ilmeni vastalauseen esittämisenä uskonnollisille vanhemmille. Tämä on ristiriidassa sosiaalisaaatioteorian kanssa, jonka mukaan uskonnollisten vanhempien lapsista tulee uskonnollisia. Toisaalta sosiaalisaaatioteorian puolesta puhuu se, että osa yhteisöistä irtaantuneista kertoivat myös uskonnollisuutensa säilyneen irtaantumisesta huolimatta, mikä johti kirkkoon liittymiseen. Tutkimuksessa kävi ilmi, etteivät uskonnollisuuden muutokset lapsuudesta aikuisuuteen tapahtuneet pelkästään liittyneillä, jotka saivat aktiivisen uskonnollisen kasvatuksen. Esimerkiksi uskonnottomissa kodeissa kasvaneilla henkilöillä uskonto ja hengellisyys olivat alkaneet kiinnostamaan jo lapsuudessa tai myöhemmin aikuisena, jolloin kirkkoon liittyminen oli seurausta tästä.

Tässä tutkielmassa liittyneiden uskonnollisuutta voidaan tarkastella yksilön valintojen kautta. Rationaalisen valinnan teoria soveltuu tässä tutkimuksessa parhaiten käytännöllisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmään, jos oletetaan, että he olivat liittyneet kirkkoon saavuttaakseen jonkin edun tai hyödyn. Kirkkoon liittyminen oli antanut käytännöllisistä syistä liittyneille mahdollisuuden esimerkiksi opiskella kirkon virkaan, työskennellä kirkossa tulevaisuudessa ja osallistua seurakunnan harrastustoimintaan. Teoria elämän tarkoituksen etsimisestä ja kuulumisesta soveltuu hyvin kaikkiin kirkkoon liittymisen syiden ryhmiin tässä tutkielmassa. Parhaiten teoria kuitenkin soveltuu uskonnollisista ja hengellisistä syistä kirkkoon liittyneiden ryhmään, jossa uskonnollisuus motivoi liittymiseen. Teoria soveltuu myös hyvin sosiaalisista ja yhteisöllisistä syistä liittyneiden ryhmään, jossa liittymisen kautta oli tavoiteltu kuulumista uskonnolliseen yhteisöön sekä etsitty vastauksia uskon kysymyksiin. Myös osa käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä kertoi, että kirkkoon liittymisellä haettiin yhteisöön kuulumista. Kirkon jäsenyyden kautta yhteisöllisyyttä koettiin myös siitä huolimatta, vaikka kirkon sanomaan ja sen oppeihin ei uskottu.

Grace Davien määrittelemä ”sijaisuskonto” – ilmiö ei tässä tutkimuksessa tullut esille suurelta osin.³⁷⁷ Kirkkoon liittyneiden joukossa oli kuitenkin muutamia henkilöitä, jotka eivät itse olleet paljon henkilökohtaisella tasolla kosketuksissa kirkon oppeihin, mutta kuuluivat siihen esimerkiksi tukeakseen kirkossa tehtävää hyvää työtä tai esimerkiksi ollakseen osana yhteisöä. Tällaisia

---

³⁷⁷ Berger & Davie & Fokas 2008, 14–15.

henkilöitä oli lähinnä käytännöllisistä syistä liittyneiden ryhmässä. ”Sijaisuskon” ohella kyse voi olla myös Abby Dayn käsittelemästä kristillisestä nominalismista, jonka mukaan ihminen voi kuulua kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön uskomatta sen oppeihin.³⁷⁸

Tutkielman teorialuvussa puhuttiin myös uskonnollisen identiteetin muuttumisesta ja kehittämisestä. Meredith McGuire kirjoitti teoksessaan *Religion: the Social Context*, että ihmisen uskonnollinen identiteetti muuttuu ja kehittyy muiden identiteettiprojektien tavoin.³⁷⁹ Myös tässä tutkielmassa kirkkoon liittyneet kuvailivat uskonnollisuutensa muuttuneen elämän aikana. Kirkkoon liittyminen oli suurelle osalle myös tapa ilmaista omaa uskonnollisuuttaan. McGuire kirjoitti teoksessaan, että myös uskonnolliset yhteisöt muuttuvat ajan kuluessa. Uskonnolliset yhteisöt myös eroavat toisistaan siinä, miten ne suhtautuvat yhteiskuntaan ja minkälaista sitoutumista ne vaativat jäseniltään.³⁸⁰ Tässä tutkimuksessa erityisesti kirkkoon uudelleen liittyneille oli tärkeää nähdä, miten kirkko oli muuttunut ajan kuluessa. Tämä tuli esille erityisesti kahden 50-luvulla syntyneen liittyneen kertomuksissa. Esimerkiksi kirkon muuttunut suhtautuminen naisiin ja naispappeuden hyväksyminen olivat osasyynä kirkkoon takaisin liittymiseen. Monelle tässä tutkimuksessa oli myös tärkeää se, miten kirkko näkyy yhteiskunnassa ja minkälaista sitoutumista se jäseniltään vaatii. Kirkon yhteiskunnallista vaikuttamista ja näkyvyyttä pidettiin tärkeänä. Kirkkoa kiiteltiin myös siitä, että sen ”seinät ovat leveällä ja katto korkealla”. Monen liittyneen mukaan kirkossa on oltava vapaus eri mielipiteisiin sekä vapaus uskoa tai olla uskomatta.

Tässä tutkimuksessa tuli myös esille se, mitä Kimmo Ketola kirjoitti suomalaisten uskonnollisuudesta teoksessa *Uskonto suomalaisten elämässä*. Vaikka suomalaisista neljä viidestä kuului vuonna 2008 luterilaiseen kirkkoon, suomalaisten uskonnollisuus ilmeni hyvin maltillisena. Ketolan mukaan suomalaisten suhde kirkkoon ei siis välttämättä kerro heidän uskonnollisuutensa vahvuudesta mitään.³⁸¹ Myös Kati Niemelä kirjoitti *Moderni kirkkokansa –* julkaisussa siitä, että Suomessa uskonnollisiin yhteisöihin kuulumisen ei välttämättä tarkoita sitä, että henkilö pitäisi itseään uskonnollisena. Vaikka valtaosa suomalaisista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, kirkkoon

---

³⁷⁸ Day 2011, 193.

³⁷⁹ McGuire 1997, 53.

³⁸⁰ McGuire 1997, 142.

³⁸¹ Ketola 2011, 23.

kuuluminen on kuitenkin varsin neutraali uskonnollinen ilmaisu Suomessa.³⁸²

Tässä tutkielmassa osa kirkkoon liittyneistä sanoivat, etteivät he kokeneet kirkkoon liittymisen tai jäsenyyden muuttaneen mitenkään erityisen merkittävästi heidän elämäänsä tai uskonnollista identiteettiään. Kaikki tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat pohtineet kuitenkin kirkkoon liittymistään ja jäsenyyttään syvällisesti, mikä kertoo siitä, ettei heille kirkkoon kuuluminen ole itsestään selvää.

Tässä tutkimuksessa jaoteltiin kirkkoon liittyneet neljän uskonnollisuustyyppin mukaisesti. Näiden neljän uskonnollisuustyyppin mukaan suomalaiset on jaoteltu teoksessa *Moderni kirkkokansa* vuonna 2003 Kati Niemelän mukaan. Nämä neljä tyyppiä ovat aktiiviseurakuntalaiset, perusseurakuntalaiset, passiiviset myönteiset ja ei-uskonnolliset.³⁸³ Vaikka uskonnollisuustyypeistä tehty tutkimus on jo 15 vuotta vanha, sen soveltaminen tähän tutkimukseen onnistui hyvin. Uskonnollisuustyyppien käytöstä uusissa tutkimuksissa oli myös hankalaa löytää.

Taulukko 4. Uskonnollisuustyypit kirkkoon liittyneillä

Tässä tutkielmassa suurin osa liittyneistä, yhdeksän henkilöä, kuului niin kutsuttuihin perusseurakuntalaisiin. Suurin osa suomalaisista myös kuuluu uskonnollisuustyyppiltään perusseurakuntalaisiin. Tässä tutkimuksessa kirkkoon liittyneiden voidaan nähdä edustavan uskonnollisuustyyppiltään suomalaisten

³⁸² Niemelä 2003, 127.

³⁸³ Niemelä 2003, 212–217.

enemmistöä. Peruseurakuntalaisten osallistumisaktiivisuus vaihteli: osa heistä kävi kirkon tilaisuuksissa kerran kuukaudessa, osa kerran vuodessa. Heistä kaikki, lukuun ottamatta yhtä henkilöä, uskoivat Jumalaan.

Aktiiviseurakuntalaisia kirkkoon liittyneiden joukossa oli kolme. Tässä tutkimuksessa aktiiviseurakuntalaiset kävivät kirkon tilaisuuksissa enintään kerran viikossa tai vähintään kerran kuukaudessa. Kaikki heistä myös sanoivat uskovansa Jumalaan. Yhden liittyneistä luokittelin uskonnollisuustyyppiltään passiiviseksi myönteiseksi. Hän kertoi suhtautuvansa myönteisesti uskontoihin ja kirkon opetukseen, mutta ei aktiivisesti käy kirkon tilaisuuksissa tai harjoita uskontoa. Hän ei myöskään pitänyt itseään kristittynä, mutta sanoi kuitenkin uskovansa Jumalaan tai korkeampaan voimaan. Yhtään ei-uskonnollista ihmistä liittyneiden joukosta ei löytynyt. Ainoa puute näiden uskonnollisuustyyppien soveltamisessa tähän tutkimukseen oli se, että itse en ollut selvittänyt tutkielmassani liittyneiden yksityistä uskonnonharjoitusta esimerkiksi rukoilemisen osalta.

Tämän tutkielman teorialuvussa käsitellään Danièle Hervieu-Légerin sosiouskonnollisten identiteettien muotoutumista. Hervieu-Légerin mukaan ideaali uskonnon välittämisestä nuoremmille sukupolville samanlaisena ei ole enää mahdollista modernin ajan yhteiskunnassa, jossa kulttuuri on vahvan muutoksen alla.³⁸⁴ Hänen toteamuksensa osoitti paikkansa pitävyytensä myös tässä tutkimuksessa. Hervieu-Léger esitteli analyysissään sosiouskonnollisen identifikaation dimensioita, jotka esimerkiksi kiteyttävät yksilön kyvyt, mieltymykset ja pyrkimykset. Hän esitteli analyysissään sosiouskonnollisen identifikaation dimensioiden neljä tyypillistä ulottuvuutta: yhteisöllisen, eettisen, kulttuurisen ja emotionaalisen ulottuvuuden.³⁸⁵ Tässä tutkielmassa sovelsin näitä ulottuvuuksia kirkkoon liittyneiden kohdalla ristiintaulukoimalla dimensioita samaan tapaan kuin esimerkiksi Maija Turunen tutkimuksessaan *The Faith in the Hearth of Russia*.³⁸⁶ Seuraavassa taulukossa on nähtävillä, minkälaisen sosiouskonnollisen identifikaation dimensioiden varaan liittyneiden uskonnollisuus rakentui.

---

³⁸⁴ Hervieu-Léger 1998, 214

³⁸⁵ Hervieu-Léger 1998, 214–220.

³⁸⁶ Turunen 2005, 244–245.

Taulukko 5. Sosiouskonnolliset identifikaatiot kirkkoon liittyneillä

Sosiouskonnollinen identifikaatio	Dimensiot	Liittyneet	Perustelut
Yhteisöllinen uskonnollisuus	Emotionaalinen-eettinen-yhteisöllinen	I1 & I12	- Seurakuntayhteydellä tärkeä merkitys - Kristinusko ja sen opit tärkeitä - Uskonnosta nousevat arvot tärkeitä
Traditionaalinen uskonnollisuus	Kulttuurinen-eettinen-emotionaalinen	I4, I5, I6 & I8	- Uskonnollisuus ja hengellisyys tärkeää - Uskonnosta nousevat arvot tärkeitä - Uskonnolla tärkeä traditionaalinen merkitys
Humanitaarinen uskonnollisuus	Eettinen-emotionaalinen	I2, I3, I9, I11 & I13	- Uskonnollisuus ja hengellisyys tärkeitä - Uskonnosta nousevat arvot tärkeitä
Humanistinen uskonnollisuus	Eettinen	I7	- Uskonnollisen yhteisön hyvän tekemisen tukeminen
Kulttuurinen uskonnollisuus	Kulttuurinen	I10	- Uskonnollisen yhteisön kulttuurin arvostaminen

Ensimmäinen identifikaatio on nimeltään yhteisöllinen uskonnollisuus. Siinä yhdistyvät emotionaalinen, eettinen ja yhteisöllinen ulottuvuus. Tässä tutkimuksessa kahden liittyjän uskonnollisuudessa tulivat esille nämä dimensiot. Heille usko Jumalaan ja kristinuskon opetuksiin oli tärkeää, mitä tässä tapauksessa emotionaalinen dimensio kuvaa. Heidän kertomassaan tuli myös esille uskonnon eettinen ulottuvuus, sillä he toivat esille uskonnosta nousevien arvojen tärkeän merkityksen kirkossa. Yhteisöllinen dimensio kuvasi heidän uskonnollisuuttaan siten, että kummallekin liittyjistä uskonnollisen yhteisön merkitys oli tärkeä osa elämää. Tässä tapauksessa uskonnollinen yhteisö ei välttämättä tarkoittanut kirkkoa. Vaikka toinen liittyneistä ei ollut löytänyt

luterilaisesta seurakunnasta itselleen sopivaa yhteisöä, hän oli liittymisen jälkeen alkanut käydä enemmän helluntaiseurakunnassa.³⁸⁷

Seuraava identifikaatio on nimeltään traditionaalinen uskonnollisuus, joka sisältää kulttuurisen, eettisen ja emotionaalisen dimension. Luokittelin tähän ryhmään ne liittyjät, joiden uskonnollisuudessa ilmeni näitä piirteitä. Yhteisöllisen identifikaation tavoin myös heille usko ja hengellisyys olivat tärkeitä uskonnollisuuden rakennusaineita. Heille uskonnosta nousevat arvot olivat myös tärkeitä ja ne yhdistyivät myös muihin universaaleihin arvoihin. Lisäksi tämän ryhmän liittyjille uskonnollisuudessa oli tärkeää sen traditionaalinen puoli. Luterilaisella uskolla nähtiin olevan esimerkiksi suuri merkitys suomalaisessa kulttuurissa. Myös Hervieu-Légerin perinteisen kristillisyyden tyypissä yhdistyivät tietoisuus kuulumisesta yhteisöön ja kulttuuriperintöön.³⁸⁸ Humanitaarisessa identifikaatiossa yhdistyvät emotionaalinen ja eettinen ulottuvuus, kuten myös Hervieu-Légerin humanitaarisen kristillisyyden tyypissä.³⁸⁹ Nämä dimensiot tulivat esiin viiden henkilön uskonnollisuudessa. Heidän uskonnollisuudessaan nousivat tärkeiksi usko ja hengellisyys, mutta myös uskonnosta nousevat arvot. Sen sijaan heidän kertomassaan eivät korostuneet uskonnon yhteisön tai kulttuurin merkitys samalla tavoin kuin edellisissä identifikaatioiden ryhmissä.

Liittyneiden joukossa oli myös kaksi henkilöä, joiden uskonnollisuudessa tuli esille vain yksi dimensio. Humanistinen identifikaatio korostui toisella heistä, jonka uskonnollisuudessa näytti korostuvan vain eettinen dimensio. Hänelle tärkeää kirkon jäsenyydessä oli kirkon hyvän tekemisen ja auttamistyön tukeminen. Hän ei kuitenkaan pitänyt itseään kristittynä. Uskonnollinen ja hengellinen ulottuvuus eivät merkinneet hänelle yhtä paljon kuin edellisissä identifikaatioissa liittyneille.³⁹⁰ Kulttuurinen identifikaatio tuli esille myös vain yhdellä liittyneistä, jonka uskonnollisuuden tärkein määrittävä tekijä oli kulttuurisuus. Kirkon jäsenyyden kautta hän koki saaneensa itselleen musiikkiharrastuksen. Hänelle luterilaisen kirkon jäsenyys merkitsi tärkeää kulttuuriharrastusta.³⁹¹

Yllä olevasta taulukosta voi havaita, että sosisuskonnolliset identifikaatiot jakavat liittyjät ihan erilaisiin ryhmiin kuin millaisissa heidät on totuttu näkemään

---

³⁸⁷ 11

³⁸⁸ Hervieu-Léger 1998, 224.

³⁸⁹ Hervieu-Léger 1998, 224.

³⁹⁰ 17

³⁹¹ 110

tässä tutkimuksessa. Kuitenkin liittyneiden uskonnollisuus ei tässä jaottelussa ole sidoksissa välttämättä kirkkoon liittymiseen tai sen jäsenyyteen, vaan holistiseen uskonnollisen identifikaation rakentumiseen liittyneiden elämässä. Hervieu-Légerin sioususkonnollisen identifikaation dimensioiden kautta oli toisaalta myös vaikeaa kuvata liittyneiden uskonnollisuuden rakentumista erityisesti uskon näkökulmasta. Uskon ja hengellisyyden ulottuvuutta tässä tutkimuksessa pyrin kuvaamaan emotionaalisen dimension kautta.

Tässä pro gradu -tutkielmassa on tutkittu kirkkoon liittyneiden aikuisten liittymiseen johtaneita syitä ja kokemuksia kirkon jäsenyydestä. Tutkimuskysymysten avulla tutkielmassa on tarkasteltu myös sitä, minkälaiset elämäntilanteet taustat liittyneillä olivat sekä sitä, miten he olivat rakentaneet uskonnollisuuttaan kirkon jäseninä. Laadullisena tutkimuksena tämä tutkielma on tarjonnut hyvän lähestymistavan aiheeseen. Laadullisten tutkimusmenetelmien ansioista tähän tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden ääni tuli hyvin kuuluviin ja he saivat kertoa kokemuksistaan monipuolisesti. Yleistyksiä ei sen sijaan tämän tutkimuksen pohjalta voida tehdä, sillä keräämäni aineisto oli kooltaan pieni. Aikaisemmat tutkimukset tästä aiheesta tukivat kuitenkin tutkimustuloksiani.

Aineistonkeruumenetelminä teemahaastattelu ja vapaamuotoinen kirjoitelma toimivat tässä tutkimuksessa hyvin. Haastattelu menetelmänä toimi tehokkaammin, sillä vapaamuotoisia kirjoitelmia tutkimukseen osallistuneilta tuli vain vähän. Haastattelu osoittautui myös tarkemmaksi ja luotettavammaksi tutkimusmenetelmäksi tässä tutkimuksessa. Vaikka aineistoni tuntui myös monipuoliselta, olisin kaivannut siihen lisää aineistoa esimerkiksi kirkollisten toimitusten vuoksi liittyneiden kokemuksista. Aineiston analyysimenetelmänä aineistolähtöinen sisällönanalyysi tuntui toimivan hyvin. Hyvä ratkaisu oli myös ryhmitellä kirkkoon liittyneet tuloslukuissa liittymissyiden mukaan, mikä antoi tutkimustuloksille toimivan rakenteen. Niiden avulla tutkimustuloksia oli myös helpompi arvioida ja vertailla johtopäätöksissä. Tutkimuksen teoreettista viitekehystä pystyi hyvin soveltamaan tutkimustuloksissa. Liittyneiden uskonnollisuuden arvioimisessa puutteeksi jäi kuitenkin se, ettei liittyneiden yksityistä uskonnonharjoitusta tutkimuksessa selvitetty tarkemmin. Pääroolissa tässä tutkimuksessa olivat kirkkoon liittyminen ja jäsenyys.

Tämän aiheen pohjalta voisi kehittää monia jatkotutkimuksen aiheita. Moniin tästä tutkimuksesta nousseisiin teemoihin voisi syventyä vieläkin

paremmin. Eräs tällainen tutkimusteema liittyy esimerkiksi aikuisriippikouluun. Jatkotutkimusten avulla voisi esimerkiksi selvittää, miten seurakunnat järjestävät aikuisriippikoulua ja minkälaisia teemoja aikuisriippikoulussa yleensä käsitellään. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi tutkia muista uskonnollisesta yhteisöstä evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyneitä. Tutkimuksessa voisi esimerkiksi tarkastella, miten heidät on otettu seurakuntaan vastaan jäseninä tai miten heidän jäsenyytensä kirkossa on rakentunut ottaen huomioon heidän taustansa. Yhteiskunnassa moninaisten elämäntapojen ja monikulttuurisuuden kasvaessa tämän kaltaiset tutkimusaiheet ovat varmasti tulevaisuudessa tärkeitä myös suomalaisella uskonnon tutkimuksen kentällä.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lähteet

11 haastattelua ja 2 kirjoitusta. Tekijän hallussa, Turku.

Kirjallisuus

- Berger, Peter & Davie, Grace & Fokas, Effie
2008/2010 Religious America, Secular Europe? : A Theme and Variations.
Aldershot: Ashgate cop. 2008.
- Cipriani, Roberto
2000 Sociology of Religion. An Historical Introduction. New York:
Aldine de Gruyter.
- Day, Abby
2011 Believing in Belonging. Belief & Social Identity in the Modern
World. Oxford; New York: Oxford University Press. 2011.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha
1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Furseth, Inger & Repstad, Pål
2006/2007 An Introduction to the Sociology of Religion. Classical and
Contemporary Perspectives. Aldershot: Ashgate cop. 2006.
- Hervieu-Léger, Daniele
1998 The Transmission and Formation of Socioreligious Identities in
Modernity (213-228). International Sociology vol. 13 (2).
- Hilke, Ilpo
1986 Kirkkoon liittyneet Helsingissä 1980. Kirkkososiologian pro Gradu –
työ. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula
1997/2007 Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Häkkinen, Seppo
2010 Ihanne ja todellisuus: Jäsenyyteen sitoutuminen Suomen evankelis-
luterilaisessa kirkossa 1960-luvulta 2000-luvulle. Väitöskirja:
Helsingin yliopisto. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus 2010.
- Häkkinen, Seppo
1997 Kirkon kynnykset: sitoutuminen ja kirkon jäsenyys. Helsinki:
Kirjapaja.
- Häkkinen, Seppo
1997 Todellisuus ja ihanne: Jäsenyyteen sitoutuminen Suomen evankelis-
luterilaisessa kirkossa – virallisten normien ja tutkimuskirjallisuuden
analyysi 1960-luvulta lähtien. Käytännöllisen teologian
lensiaatintyö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Keskitalo, Jukka

2016 Läsnaolosta kohtaamiseen (9-21). Teoksessa Erilaistuva kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Katsaus kirkon työhön. Kuopio: Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 47. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/416EE25E3ADC625DC2258050003B8558/\\$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_I%20osa_Erilaistuva%20kirkko_netti.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/416EE25E3ADC625DC2258050003B8558/$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_I%20osa_Erilaistuva%20kirkko_netti.pdf) Viitattu 18.4.2017.

Keskustelija Vauva.fi -sivustolla

2010 Onpas takaisin kirkkoon liittyminen vaikeaa! Vauva. Keskustelun etusivu. http://www.vauva.fi/keskustelu/1120958/ketju/onpas_takaisin_kirkko_on_liittyminen_vaikeaa. Viitattu 1.10.2016.

Ketola, Kimmo

2016 Luterilainen usko nykyajan Suomessa (47–87). Teoksessa: Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Toim. Kimmo Ketola, Maarit Hytönen, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa. Kuopio: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf). Viitattu 14.11.2016.

Ketola, Kimmo

2011 Suomalaisten uskonnollisuus (7-24). Teoksessa: Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraali, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Toim. Kimmo Ketola & Kati Niemelä & Harri Palmu & Hanna Salomäki. Tampere: Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 9. https://moodle.helsinki.fi/pluginfile.php/1533716/mod_resource/content/1/mihin_suomalainen-uskoo.pdf Viitattu 18.4.2017.

Ketola, Kimmo

2008 Uskonnot Suomessa 2008: käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kirkkohallitus

2015 Kirkon tilastollinen vuosikirja. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 49. Helsinki: Kirkkohallitus. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/\\$FILE/TILASTOLLINEN%20VUOSIKIRJA%202015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/$FILE/TILASTOLLINEN%20VUOSIKIRJA%202015.pdf). Viitattu 1.10.2016.

Kauppinen, Juha

2008 Takaisin kirkkoon: Tutkimus aikuisena kirkkoon liittyneistä Tampereella 1996-2006. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kokkonen, Jarmo.

2012 Aikuisriippikoulu – tulevaisuuden vahva työmuoto? (38–39) Kristillinen kasvatus. Kirkon kasvatuksen yhteisölehti 2-3. 79.

vuosikerta.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/042E98500E54B13AC22577290025E253/\\$FILE/KK_3_4.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/042E98500E54B13AC22577290025E253/$FILE/KK_3_4.pdf). Viitattu 1.10.2016.

Lumijärvi, Johanna

1998 Miksi kuulua kirkkoon? : Espoolaisten kirkkoon sitoutuminen 1990-luvulla. Helsinki: Helsingin yliopisto, käytännöllisen teologian laitos.

McGuire, Meredith

1997 Religion: the social context. Belmont, CA: Wadsworth.

Niemelä, Kati

2011 Heikkeneekö uskonnollisuus ikäryhmissä? Uskonnollinen kasvatus ja sen merkitys uskonnollisuuden selittäjänä (40–59). Teoksessa: Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraalit, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Toim. Kimmo Ketola & Kati Niemelä & Harri Palmu & Hanna Salomäki. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 9. Tampere. https://moodle.helsinki.fi/pluginfile.php/1533716/mod_resource/content/1/mihin_suomalainen-uskoo.pdf Viitattu 18.4.2017.

Niemelä, Kati

2003 Suomalaisten sitoutuminen uskonnollisiin yhdyskuntiin (122–147). Teoksessa: Moderni Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6E309662DE2F8A9BC2257E2E0012D3E4/\\$FILE/82.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6E309662DE2F8A9BC2257E2E0012D3E4/$FILE/82.pdf) Viitattu 5.12.2017.

Niemelä, Kati

2003 Uskonnollisuus eri väestöryhmissä (187–220). Teoksessa: Moderni Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6E309662DE2F8A9BC2257E2E0012D3E4/\\$FILE/82.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6E309662DE2F8A9BC2257E2E0012D3E4/$FILE/82.pdf) Viitattu 5.12.2017.

Niemistö, Elina

2014 Kirkosta pääsee helposti eroon, liittyminen on hankalampaa. Yle uutiset. <http://yle.fi/uutiset/3-7663471>. Viitattu 1.10.2016

Pehkonen, Matti

2006 Kuinka päädyin evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi? Käytännöllisen teologian pro gradu –tutkielma. Joensuu: Joensuun yliopisto. Teologinen tiedekunta.

Rambo, Lewis R.

1993 Understanding Religious Conversion. New Haven: Yale University press.

Riis, Ole & Woodhead, Linda

2010 A Sociology of Religious Emotion. Oxford: Oxford University Press.

Rikkinen, Minna

- 2016 Palasin – Helsinkiläisten kirkkoon liittyneiden palaute. Kirkko Helsingissä – julkaisuja. 4. Helsinki: Helsingin seurakuntayhtymä. http://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/viestinta/uKHz10S7j/Minna_Rikkinen_Kirkkoon_liittyneet_-_tutkimuksen_raportti_13012016.pdf. Viitattu 1.10.2016.
- Sohlberg, Jussi & Ketola, Kimmo
2016 Uskonnolliset yhteisöt Suomessa (15-46). Teoksessa: Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Toim. Kimmo Ketola, Maarit Hytönen, Veli-Matti Salminen, Jussi Sohlberg & Leena Sorsa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Kuopio. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf). Viitattu 14.11.2016.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli
2009 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuominen, Eeva-Katariina
1983 Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyminen uskonnonvapauslain aikana 1923–1980. Kirkkososiologian pro gradu – tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Turunen, Maija
2005 Faith in the Heart of Russia: the Religiosity of post-Soviet university students. Helsinki: [Aleksanteri-instituutti].
- Wikman, Noora
2011 Kirkossa pelkän perinteen vuoksi?: tutkimus kirkon jäsenyyteen sitoutuneista. Kirkkososiologian pro gradu – tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Liite 1: Haastattelurunko

Pro gradu – tutkielma evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittymisestä

Haastattelurunko

1. Elämäkatsomuksellinen sekä elämänkaarellinen tausta

- Minkä ikäinen olet?
- Kerro itsestäsi ja elämästäsi
- Minkälainen lapsuutesi oli? Saitko jonkinlaista elämäkatsomuksellista tai uskonnollista kasvatusta?
- Minkälaisia muita uskonnollisia tai elämäkatsomuksellisia vaikutteita sinä olet saanut elämässäsi?
- Miten suhteesi uskontoon on muuttunut elämänkaaresi aikana?
- Minkälainen elämäntilanne sinulla oli kirkkoon liittyessäsi?
- Minkälainen suhde sinulla oli kirkkoon ennen liittymistäsi?
- Oletko eronnut kirkosta? Milloin?

2. Kirkkoon liittyminen

- Milloin liityit kirkkoon?
- Mikä oli kirkkoon liittymisesi syy?
- Millainen kirkkoon liittymisprosessi oli mielestäsi?
- Oliko sinulla kääntymyskokemusta?
- Minkälaisen vastaanoton sait seurakunnalta liittyessäsi jäseneksi?

3. Kirkon ulkopuolella

- Miten läheiset, ystävät, sukulaiset ja muut ihmiset ympärilläsi ovat reagoineet liittymiseesi?
- Jouduitko luopumaan jostakin liittyessäsi kirkkoon?
- Miten ajattelet muista kirkoista tai uskonnollisista yhteisöistä?

4. Kirkon jäsenenä

- Minkälainen vaikutus jäsenyydellä on ollut elämääsi ja uskonnolliseen identiteettiisi?
- Uskotko kirkon opetukseen? Uskotko Jumalaan?
- Kuinka aktiivisesti käyt seurakunnassa?
- Onko sinulla toiveita kirkon jäsenenä?
- Minkälaisen kirkon sinä haluaisit?
- Mikä kirkossa on tärkeintä?
- Aiotko pysyä kirkon jäsenenä?

Liite 2: Haastattelu- ja kirjoituspyyntö

Tämän ilmoituksen olen jakanut Facebookissa, muutamissa seurakunnissa, Kotimaa24 – blogipalstalla sekä Valomerkki.fi – verkkosivustolla.

Pro gradu – tutkielma evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittymisestä

Liitytkö kirkkoon aikuisena? Teen Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa kirkkososiologian pro gradu – tutkielmaa Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittymisestä. Haluaisin haastatella tutkimusta varten aikuisiällä kirkkoon liittyneitä henkilöitä. Olisin kiinnostunut tietämään syitäsi kirkkoon liittymiseen, kokemuksiasi kirkon jäsenyydestä sekä siitä, minkälainen elämänkaarellinen ja – katsomuksellinen tausta sinulla on ollut ennen kirkkoon liittymistä. Tutkielmani kannalta ei ole väliä, liitytkö kirkkoon ensimmäistä kertaa aikuisrippikoulun kautta vai oletko aikaisemmin eronnut kirkosta ja liittynyt myöhemmin uudestaan. Kriteeriksi riittää se, että liityit aikuisena kirkkoon ja olet tällä hetkellä kirkon jäsen.

Mikäli haluat osallistua haastatteluun, voit olla yhteydessä suoraan minuun. Parhaiten haastattelut onnistuvat omasta puolestani pääkaupunkiseudun alueella tai Turun seudulla, mutta tarvittaessa voimme tehdä haastattelun myös kotikaupungissasi näiden alueiden ulkopuolella. Myös puhelinhaastattelun tekeminen on mahdollista. Mikäli haluaisit haastattelun sijaan kirjoittaa mieluummin vapaamuotoisen kertomuksen kokemuksistasi, sekin onnistuu. Kirjoitustasi varten voin lähettää sinulle apukysymyksiä. Tutkimuksessa henkilöllisyytesi säilyy anonymina, eikä yksittäinen tutkimukseen osallistuja ole tunnistettavissa valmiista tutkielmasta.

Mikäli haluat osallistua tutkimukseen haastattelun tai vapaamuotoisen kirjoituksen kautta, ota minuun yhteyttä sähköpostitse osoitteeseen sini.johansson@helsinki.fi tai laita Facebookissa yksityisviestiä!